

Частина I

Мами чисте джерело...

Малин 2019

ЗМІСТ

1. Замість передмови.	3
2. Батьківська хата на узлісі.	5
3. Питання без відповідей.	7
4. Слогади Граціяна.	13
5. Пазли склалися.	21
6. Успадкована пам'ять.	23
7. Брехні – зброя влади.	26
8. Українське пробудження.	30
9. Походження нашого роду.	37
10. Дорога до землі предків.	44
11. Плясти і Русь.	48
12. Третій Рим чи друга орда.	66
13. Гіпотези походження мешканців слободи Бастова Рудня	80
14. Волинь.	101
15. Християнські гілки Волині.	114
16. Мое дитинство Ясній Поляні.	117
17. Чорний Жовтень 1936 року.	129
18. Національність – зброя влади масового враження.	141
19. Імперія на брехні.	162
20. Моя родина поляки, батьки поляки, діди і прадіди теж...	192
21. Національність – це не кров, це культура в крові.	200
22. Слобода Бастова Рудня на рубежі століть.	203
23. Післямова	282

Замість передмови.

24.08.2014 неділя 13-15.

Шойно я познайомився з дуже прямим молодим чоловіком. Це один з приятелів моєї внушки Віки. Його звати Марк. Він спривів на мене прямне враження. Я подумав під час знайомства, що в нього хороша аура. А ще, я також миттєво собі відзначив, що здається отримав чергове підтвердження того, що в житті нічого випадкового не буває. І ця людина є ланцюжком в реалізації моїх задумів. Скажемо, давніх задумів.

Що ж. Майбутнє покаже.

Отже повернімося до Марка, бо він прийшов за домовленістю з Вікою на мое запрошення до нашого помешкання в Малині.

Віка є моєю внучкою. Так сталося, що вона постійно допомагала мені в справах написання родоводу. Згодом ми зійшлися на тому, що є потреба порадитись з кимось щодо впорядкування моїх накладів.

Так ми зустрілися.

Я розказав про те, що в юності, під час підготовки дипломної роботи, знаходячись у помешканні своїх батьків в селі Рихальське, що на Житомирщині, одночасно проводив ще одну творчу роботу.

А саме. Мама і татко розказували, а я ретельно записував все, що мало відношення до нашого родоводу. Записи робилися у вигляді генеалогічного дерева та відомостей про життя родин. Таким чином вдалося записати відомості аж до рівня моїх прапрадідів.

Минали роки, але ці записи не загубилися ні фізично ні в пам'яті. Вони супроводжували мене все подальше життя, впродовж якого постійно відбувався процес накопичування інформації щодо моого походження.

Це не було ведення якогось епізодичного щоденника або пошуку конкретних матеріалів, як і не було якоїсь заздалегідь визначеної мети. Я просто з ними жив, розвивався і при потребі пошуку відповіді на складні душевні питання занурювався в цю родинну пам'ять.

І настав той час, коли прийшов поклик впорядкувати ці колишні записи та збережені сімейні архіви, доповнити їх новими даними, використати можливості комп'ютерних технологій, скористатися власним життєвим досвідом і запропонувати нашадкам родовід для естафети поколінь.

Саме цю ідею я і озвучив своєму новому знайомому, та висловив прохання допомогти мені її реалізувати у електронному ви-

гліді, сподіваючись на його відповідний професійний досвід.

Як мені здалося, Марка зацікавила моя ідея, і він відразу почав заглиблюватися у конструкцію можливого проекту. Після по-переднього ознайомлення з наявними у мене матеріалами (документи, фотографії, власноручні карти місце помешкання моїх прадідів, письмові родинні спогади, генеалогічне дерево родини), він запропонував мені написати сценарій для сімейного фільму про мою родину.

На тому й зійшлися. Мій сценарій і матеріали, а за Марком по- дальше їх опрацювання для створення фільму.

Хай нам щастить, з Богом.

14.09.2014 неділя 11-50

Сьогодні нарешті з'явилось бажання розпочати роботу над сценарієм.

За останніх десять днів багато в Україні і в світі змінилося.

Нарешті в результаті хіткого перемир'я на Донбасі перестають гинути люди. А результати саміту НАТО в Уельсі показали, що його учасники збагнули про те, що передчасними були наміри європейців зменшувати роль і значення цієї військово-політичної структури для підтримання миру в світі.

Тому не просто мені повернутися до своїх творчих задумів, перебуваючи під пніточим впливом божевілля Кремля. Але це окрема тема. Для її розуміння потрібен час на заспокоєння емоцій, глибокого і всебічного аналізу всього того, що вже сталося. А насамперед, важливий перехід з перемир'я до миру, повернення імперської свідомості росіян до здорового глузду. На щастя, постійним в природі є лише рух, але не стан. Живу сподіванням на рух до кращого.

Отже, спробую повернутись до сценарію.

Так з чого почати?

Так пройшов майже рік... До сценарію не приступав...

Я поки, що не готовий описати цей кривавий період для моєї Батьківщини. Проте докази ведення росіянами неоголошеної війни проти України я збирav щоденно і ретельно з громадських джерел та ЗМІ. Одночасно шукав пояснення цього мороку з дотичних історичних документів, аналізував і осмислював події цих жахливих сотень діб. Маніакальні намагання Кремля знищувати душу і тіло українців, відчайдушний масовий спротив агресору утвердили мене в переконаннях, що ми переживаємо не внутрішній конфлікт. Маємо переконливі ознаки намагання конаючої імперії будь-що втримати в своєму болоті поневолені колись

народи. Тож правду і тільки правду мушу передати нащадкам про цю лиху годину в нашему краю.

Хай все трошки влежиться для неупередженості і заспокоєння емоцій.

А потім опишу обов'язково і 2014, і 2013, і до метастазів Кебешних 1990-х повернемося. Обов'язково повернемося...

І до сценарію теж повернемося трошки пізніше...

Батьківська хата на узлісі.

Нарешті я полегшено зіткнув, отримавши можливість насолодитися відчуттям знахідки свого Граалю. Надворі ранній вечір пізньої осені 2015 року. За вікном дощить вже третій тиждень підряд майже без прояснень.

Здається для мене немає підстав в таку пору року для оптимістичного настрою. Тим паче осінь, поважний вік, постійні болючі новини про чергові вбивства на Донбасі від російської артилерії, шокуючі комунальні тарифи. Що ж тут хорошого. Звичайно нічого, якщо не враховувати те, що нещодавно на фронті було значно гарячіше.

А за спиною, радіоактивний Чорнобиль, рутина забезпечення смієвочатку в Радянському союзі, потім в розхристаній Україні, а тепер знову з півночі «брать» суне в наш край.

Незважаючи на все пережите, і продовження рівня напруги на Донбасі, все ж у мене є підстави для полегшення. Адже я знайшов нарешті відповіді на питання, які в юності були просто питаннями генеалогії, потім переросли в несамовитий душевний біль від борсання у масиві правди, напівправди, брехні і зомбуваних штамповок. Тотальна підступна брехня лавиною заповнювала свідомість мислячої людини. Її єдиним джерелом завжди було організоване злочинне утрутування, яке себе називає державою або владою. Верхом цинізму було і залишається постійні намагання примусити громадян любити і шанувати це ОЗУ, яке ж іх і гвалтує.

Звичайно, від учора, або сьогодні розуміння суспільної справедливості для мене не розкрилося в повному обсязі. Проте задовolenня від результатів довгої виснажливої праці в пошуку правди є. Мені вдалося нарешті суттєво очистити свою свідомість від державної брехні та фальсифікацій, що відкриває переді мною гарну перспективу донести правду до нащадків.

Але все по порядку.

Початком на шляху до правдивої історії моого роду був 1984 рік.

Я сидів у батьківській хаті, що зручно розмістилася поруч з гарним лісом на окраїні станції Рихальська, де завершував поясню-

вальну записку до дипломної роботи, а в перервах підтримував спонтанні спогади то мами, то татка про їх бачення і оцінки пережитого.

Таких вечорів було багато. Трьохмісячна відпустка студента-зачинника давала мені чудову можливість побути з батьками. Було мені вже за тридцять, наймолодшому з п'яти синів. Поважний вік моїх дорогих співбесідників спонукав мене уважно ловити все сказане, бо все було водночас і дорогим і важливим.

А слухати було що.

Там були запашні і чарівні розповіді про романтичні прогулянки і вечорниці закоханих молодят в тридцятих роках на мальовничих поліських просторах, і спогади про школльні пригоди мами, і становлення татка в ролі юного господаря осиротілої родини та багато чого іншого.

Чимало звучало історій цими зимніми вечорами і часто через зіткнення, затяжні паузи і дякування богу за те, що дожили до старості. Серед них голод 33-го, депортация до Казахстану, війна, повернення на рідну Україну до колгоспних трудоднів і перша пенсія в 12 рублів. «А вже за Брежнєва можна було б жити. І до сповіді не забороняють, і хліб та до хліба хвалити бога є, але вже нема коли жити».

І знову дякування богу та прохання-побажання, щоб діткам і внукам не довелося пережити такого, як вони пережили.

Вже й не знаю як сталося, що час від часу я почав занотовував якісь ключові моменти цих бесід.

Якось ми зайшлися разом на тому, що варто було б записати генеалогію нашого родоводу та його життєпис. Батьки докладно розповідали наш родовід, а я старанно формував його генеалогічне дерево. Так мені пощастило створити відомості про родинне дерево і основні віхи членів родини. Але в подальшому ця робота перервалася на довгі роки і оновилася лише після початку моєї пенсійного буття.

Треба сказати, що мене ніколи й раніше не покидало бажання доповнити архівними даними наше генеалогічне дерево. Мені дуже хотілося дізнатися де і коли та за яких обставин мій рід з'явився на теренах України. Адже пам'ять мами і татка сягала лише до 1838 року, дати народження моого прадіда. На той час в нашій родині крім поляків католицької віри ніяких інших національностей не було. Мої відомі предки проживали завжди на нинішній Житомирщині.

Тому, при першій можливості, я знову з потужною енергією взявся за свій родовід і вже в 2013 році мав в електронному вигляді доповнене генеалогічне дерево. Всього на той час деревом

родинних зв'язків було охоплено 7 поколінь у складі понад 400 осіб.

Поряд з продовженням нових даних родоводу, постала нова ідея.

Я надумав, що було б добре описати кожне покоління на фоні історії тих країв, де мої предки в свій час проживали.

Книги є вдома, є книжковий ринок в Києві на Петрівці, зрештою є електронна бібліотека. А наочні досвід пристойного користувача комп'ютера, я не сподівався на великі проблеми в цьому.

Проте, незабаром я зрозумів, наскільки легковажно я прогнозував подальші труднощі.

Питання без відповідей.

При уважному розгляді виявилось, що історія землі моїх предків, яку я взяв у житті з школи 60-х вже добряче відкоригована приходом чоргового партійного генсека, потім новітніми партійними ватажками в Києві і Москві та столицях інших республік.

Парафи суверенітетів викликали потужний рух визначення національної ідентичності в кожній новій державі, що проснулися одного серпневого дня нібито суверенними після несподіваного розвалу СРСР. Очільники колись поневолених народів, маючи за спину комуністичний вишкіл, розпочали завзято переписувати свої і спільні історії відповідно.

Потік полемічної інформації про старих і нових національних героїв і їх ворогів заполонив інформаційний простір до такого рівня, що опускалися руки кому вірити. Бо всі красномовні, всі переконливі, всі галасливі і всі познаходили ексклюзивні права на істину.

Я з жахом зрозумів, що правдивої історії з таким собі спільним знаменником достовірності не було і найближчим часом, не передбачається.

Постала дилема. Або я передаю своїм дітям у спадок тільки генеалогічне дерево, або спробую відшукати правдиву історію життя нашого роду.

Прийшов зрештою до висновку, що маю обов'язок перед своїми батьками донести правду їх життя до нащадків. Може куцу правду, може суб'єктивно ненавмисно викривленою емоціями, але правду, яку можна і потрібно продовжити в майбутньому.

Крім того, мушу відшукати відповіді на запитання, які повставали впродовж моєго життя, коли я інтуїтивно відчував підміну чорного на біле і навпаки.

Вважаю за необхідне відтворити весь перелік цих запитань в хронологічному порядку по мірі їх виникнення.

Вдитинстві, майже всі питання, що були для мене не з'ясованими

до кінця, виникали тоді, коли точка зору моїх батьків була протилежною від тверджень влади.

Оскільки своїх батьків я завжди дуже любив та шанував за справедливість у стосунках, то довіра і повага до них з роками тільки зміцнювалися після чергових випробувань. Отже, відчуваючи залежність моєї родини від влади, я завжди акцентував увагу на ці протиріччя.

Спочатку, в далекому дитинстві, владою для мене були сторонні люди, яких слід було остерігатися. Ці люди надсилали облігації державної позики, що буквально на моїх очах розчавлювали морально батьків, викликали до якогось страшного Сідорського за доносами якогось огидного Фанзлява.

Голос по радіо для мене теж був владою. Бо там постійно вихвалияли якогось великого вождя або не менш великих його соратників. Нам натхненно розповідали, як щасливо живуть у нас трудящі маси, а десь далеко людей мучать кровожерливі імперіалісти. Нам з ранку до ночі постійно співали про рідну комусь партію і боротьбу за мир у всьому світі.

За виразом заплаканих очей мами і суворою мовчазністю татка я відчував, що койтесь з нами щось дуже несправедливе. І причиною тому були ці конкретні особи, яких називають «власть», а нерідко і пошепки - «чортовська влада».

Першим таким складним питанням для мене було віра в бога.

Чому мої батьки, я малолітній і старші брати починають день і завершують його тільки з молитвою отче наш, а по радіо з бога глузують.

В шкільному віці це питання ще більш загострилося, коли я дозвідався, що кляті імперіалісти одурманюють свій народ попами, не визнають очевидний для всіх матеріалізм. Як тоді їм, одурманеним, вдається змагатися з нами в озброєннях, в космосі так само, як і нам просвітленим, що звільнилися від релігійних пут. Я, підліток, не міг второпати чому релігійний дурман не заважає технічному прогресу там за бугром.

Чому великовідня неділя обрана директором моєї школи як найкращий і необхідніший день, коли нас підлітків змушували до колективної посадки дерев, навіть якщо на вулиці сніг з дощем.

Незважаючи на перевагу аргументованості школи над простирими твердженнями батьків, для мене було очевидним, щось тут не так.

Наступним тяжким питанням було чому мою родину в телячих вагонах вивезли з України до Казахстану. Чому батьки щоденно мали ходити на перевірки до коменданта і без його дозволу не могли залишити поселення. Хто і за що в такий спосіб покарав

нашу родину.

Після повернення 1956 року в Україну я, шестирічний хлопчик, зрозумів, що Україна, це країна де живуть крім мене поляки також українці. І живуть вони не тільки в сусідніх селах, а по всій великий Україні. І ми говоримо з ними однією мовою, і радіо зрядка теж звучить на українській, лише молитви вдома на польській.

Тож звідки взялася наша польська родина в Україні і що нас пов'язує з сусідньою країною, яка має назву Польща.

Вже в школільному віці я довідався в Казахстані тому, що моїх батьків примусово виселили. І причиною тому було не вирок суду за якусь провину, а душогуб Сталін, якого батьки і їх доросле оточення продовжували панічно боятися все життя.

Але влада цю частину історії моєї родини старанно замовчувала, хоча це стосувалося десятки тисяч родин поляків, сотні тисяч родин інших представників колись завойованих народів. Жертви депортаций обраховувалися в мільйонах людей, які не вважали себе рускими.

Радіо про це чомусь теж не згадувало, вихваляючи чергового воєдя і його чортівську партію. Мовчало радіо і тоді, як розвінчувало якоюсь дивною скромовикою культ лічності Сталіна.

Мовчала про нашу депортацію школа, кіно і бібліотека.

Пошептики між собою говорили лише батьки про страшне минуле і сумне голодне колгоспне сьогодення.

А радіо все вислівувало «...ленин всегда живой...», «...раньше думай о родине, а потом о себе...», «...вдвое, втрое выше нормы, что б страна моя цвела...» і іншу маячню.

А мені вже під сорок.

І став я членом комуністичної партії СРСР, яка на той час ніби то очистилася від власних «перегібов» і «перекосов» своєї нібито славної історії. Справді, країна індустриально розвивалася, було багато і для всіх роботи. І черги на безоплатні квартири швидко рухалися. А тут ще й перебудова Союзу почалася і взагалі, ... в Кремлі нове мислення, нова епоха гласності...

В умовах «направляючій і руководящій коммуністическої партії» я з відзнакою закінчив вечірній технікум, потім заочно інститут, просуваючись одночасно на посадах від техніка-технолога до головного економіста машинобудівного заводу.

Проте, незважаючи на «голосність» знову лізли в голову і душу нові нероз'язані питання.

Чому Володимир Висоцький, якого обожнювали на всіх просторах «необъятной», всіляко продовжують замовчувати. Чому політичні анекdoti не публічно разловлюються навіть членами партії, але в режимі «между намі девочкками». Чому з СРСР тіка-

ють всілякі «отщепенци», а про біженців масових жертв дикого капіталізму до нас чогось не чути...

Чому глушать радіо Немецкая волна і Голос Америки.

Як могла мирно завершитися зустріч наступаючих німецьких загарбників і радянських визволителів на польській землі в 1939 році. Адже загарбання-визволення було одночасним дійством, зненацька і підло по відношенню до моєї етнічної Батьківщини.

Чому всілякі техногенні катастрофи старанно замочувалися.

А Чорнобиль мене вже доконав остаточно.

Декілька днів кінця квітня 1986 року Малин жив чутками: від нічного такого, до все ж таки, щось сталося. А коли по напрямку Київ-Коростень електричками з'явилися перші справжні біженці з Чорнобильської зони, а радіо і телевізор продовжувало заспокоювати коментарями московського академіка Веліхова, що все гаразд, я зрозумів насکільки в страшній країні мені довелося жити.

Потім розпочався галас про закриття кватирок, йод, сало, червоне вино і інші засоби порятунку від радіації. Тоді вже остаточно стало зрозуміло жахливість нашого стану.

Паніка, відчай, безпорадність паралізували свідомість нашої родини і багатьох інших. А засоби масової інформації продовжували жити своїм дійсно чортівським життям, нехтуючи наслідки страшної катастрофи.

Пройшов час. Перестройка переросла в шарпанину і завершилася економічним колапсом, а союз нерушимий – очіманілими рестубліканськими суворенітетами.

Все це разом весь час вимагало, часом волало про відповідь на численні чому і як.

Одне було ясно, живемо ми в умовах спотвореної реальності, і цей процес був і залишається ретельно організований владою, незалежно від персоналій та титулів.

Щоб там хто не говорив, з 2004 року громадяні України отримали ознаки свободи на альтернативну інформацію. Проте свобода слова породжувала анархічну владу. Запроваджувалися принципи - для влади все що заманеться, народу все по законах, написаних владою і в інтересах лише виключно влади.

Дійсно я живу в часи гласності. Але ця гласність стала чомусь дуже галасливою і нав'язливою. Стало для всіх очевидним, що свобода слова потрапила в рабство високоприбуткового бізнесу і спритних холуйів влади.

Степан Бандера і націоналізм стали ототожнюватись з гаслом свободи, тільки якось каламутно для кого і від чого. Українці СС Галичина виявляються спочатку заради свободи тренувалась разом в німецьких таборах з побратимами-гестапівцями, які потім

стали їм ворогами як москалі і енкаведисти. І як наслідок, часом щось нерозбірливо сичало в засобах масової інформації про винищенння мирних польських і українських поселень. При цьому ознаки справедливості знаходилися на виправдання лише для українських месників Бандери, ОУН, УПА, що явно смерділо огидними ознаками національного радикалізму...

Способи, якими це робилося до болі мені нагадувало залиті бетоном у мозок нещодавні пісні про славну комуністичну партію і вічно живого Леніна.

І останнім, хронологічно, пропагандистським блудом для мене стала бліда поганка «руського міра», яка вилізла з темної і дрімучої кремлівської сутності.

Нафта і газ не зрівняли росіян з рівнем заможності підданих шейхів арабських еміратів. Проте кремлівські вожді, намагаючись співіснувати мирно зі своїми холопами витратилися добряче за рахунок тих же холопів на інтелектуально дешеві кіно, телебачення, шансон, церковний бізнес та «разлєвайки». І тут вони не помилились.

Холопи з «загадочної душою» готові «пенсію отдать, душу и тело положить за русский мир».

Кремлекітелям можна було б і далі так жити на двох китах. В Росії грабувати, а в Європі насолоджуватися з дітками та коханками плодами «гнилої» моралі, демократії, права закону. Досить довго вдається їм уміщувати в очах холопів рабство на російських галерах, і потайки від них розважатися на заході.

Логіка виживання російської влади диктує постійне продукування нових векторів соціального напруження росіян в напрямку подалі від її кремлівської барлоги.

Так було з трьома військовими акціями в Чечні, так було в Грузії так сталося і в Україні.

Проте гострота нашої біди в тому, що становлення громадянського суспільства українського народу є смертельною загрозою для останньої імперії. Для Кремля вибір став очевидним: або імперія - або Україна.

Зміцніле в помаранчевій революції громадянське суспільство розігнало недостойну владу. Очільники законодавчої і виконавчої влади одночасно опинилися в ногах Кремля.

Я не міг нічого збегнути в квітні - серпні 2014 від штурмів українських облдержадміністрацій російськими прaporами. Я ніяк це не пов'язував з Кремлем, навіть після Криму. Але раптовий і агресивний вихід його на медійну арену світу з жупелом руского міра став для мене особисто шоком.

Повстало нове питання. Хто ж ці рускі, що наважуються повто-

рювати маячиню Гебельса, при цьому вбиваючи і паспортноруских і рускоговорящих на Донбасі.

Звідки гасло, що українці це один народ з рускими. Якщо вони брати, то ким доводяться їм мешканці аулів, кишлаків, сомонів, улусів російської федерації. Який родовий зв'язок буддистів з мордовським, татарським, угро-фінським корінням та християн українців. З рештою, як українцям родичатися з східними і західними слов'янами Європи.

Не міг я змиритися з думкою, що вузли брехні, які зустрілися на моєму життєвому шляху можуть залишитися не розкритими. Мій захист родини і близьких для мене людей я бачив в розв'язанні цих диявольських плутань. Захистом для них може бути лише правда.

Тож можливість шукати істину є.

Шлях у лабіринтах історичної правди, напівправди, замовчування, брехні, схтанинських фальсифікацій був дуже важкий, виснажливий фізично, психологічно і морально.

Одне мене втішало. В моєму розпорядження було вдосталь матеріалу для опрацювання та можливості використання методів і прийомів порівняння, співставлення, моделювання шляхом синтезу і аналізу цього інформаційного масиву.

Мене також окрилювала єдність точки зору моєї і найстаршого брата Граціяна щодо сутності державної влади.

З часом утверджилася впевненість, що «дорогу осилит ідущий».

Так і сталося, хоча з корективами, що час від часу в наші плани вносило життя.

Наступним розділом, з дозволу моого рідного брата Граціяна, подаю без будь яких правок текст його рукопису, оригінал якого він залишив мені на зберігання в родинній історії.

Він єдиний, до кого я звертався, відгукнувся на мій заклик розпочати написання історію нашого роду. З великою шаною і вдячністю маю щастя допусти безцінний вклад Граціяна Галіцького, сина Фавстіна і Фелікса Галіцьких.

Спогади брата Граціяна «Жизнь как она есть.»

Однією з дійсності 1936 р. в с. Басанівка Дрогобицького району був складний та загадковий чеширський кот зі склою та після ленючими очима (5-7 місяці), якого відомою речю, сознавався єдиною. Слухався він сам.

Це спогад про тодішніх (6 липня) в 5 ч. вечора відкритих воріт - позаду: мене візничає з собою все родичами, а сама хата сама спогадає про тодішні (до того ж) діїв, які не ведаю, як їх необхідно назвати (вирівняністю),

як залізний, чаварка, собачий оружен, хома та більшість іншої прибуття. Руки їх відчиняють 1936 р. якими розташовані в хаті оружия чи інші зразки, багато обізваних, які відійшли Землю та сібра від преселенців і переселенців напротив них. У собою вони дали багато чудесних вещей, пружин та котушок.

Подальший повній текст спогадів подаю в друкованому вигляді мовою оригіналу без правок.

«О причинах переселения не было сказано ничего ц, лишний раз задавать кому-либо из властей вопросы на эту тему, категорически не рекомендовалось.

Люди были сосланы (только поляки) по непонятному и неизвестному методу и отбору. Так, например, из Галицких: Фаустин Карлович (мой отец), его брат Виктор и Грациан, сестра Виктория - были высланы только мой отец (семья). Хотя соц. происхождение из бедняков; отец и Грациан в то время работали в местном колхозе, Виктор служил на Дальнем Востоке, с детского времени сироты.

В конце октября эшелон так называемых телячих вагонов прибыл на ст. Таинча и оттуда на подводах были отправлены дальние в глубь степи за 40 км. от станции.

Там их ждали двухскатные землянки (на два хозяина каждая, в которых были по два) оконных проема и одному дверному проему, но ни окон, ни дверей не было.

Это и была 5-я точка.

Там мы стали жить да поживать (а может быть вернее существовать).

Тем не менее, оказалось, что моим родителям (отцу) еще может быть и повезло, так как его оставшегося родного брата Грациана в одну из ночей 1937 года и уже без всякого предупреждения и вещей увезли люди, назвавшие себя властью, и без всяких объяснений.

На следующий день выяснилось, не его одного увезли и тоже без каких-либо на то причин.

Больше о нем никогда и никто не слышал, хотя уже в пятидесятых годах (после смерти Сталина) мною был сделан запрос о судьбе моего дяди и причинах его внезапного возникновения. В спец. комендатуре мне усно объяснили, что он пал жертвой репрессий и, посмертно, реабилитирован о чем мне дали подписать бумагу, что я проинформирован.

А жизнь продолжалась.

Как мы жили до войны и во время войны я почти не помню (не знаю). В 1940 году родился мой брат Юлиан.

Победу 1945 года я помню.

Было мне очень удивительно: как же теперь жить без войны? (голодали для фронта, работали бесплатно для фронта и т. д. а теперь?)

В 1943 г. отца забрали в труд. армию из которой он вернулся в

1944г. из-за серьезной производственной травмы.

В 1945 г. родился еще один мой брат – Феликс.

В том же году я пошел в школу. На наше счастье в Ясной Поляне была одна из 2-х на район школа – десятилетка.

Я уже говорил, что плохо знаю жизнь людей до 1945 года (победы). Наверное людям было жить очень трудно и морально и материально.

На мой взгляд, по моим ощущениям и понятиям гораздо хуже стало жить после 1945 г. На первых порах казалось бы парадокс.

Тем не менее. Первое послевоенное радостное время стало быстро меркнуть. Чувство голода преследовало меня почти все время (хотя у некоторых было и хуже). Хотя в общем материально с каждым годом становилось, хоть и не на много, но лучше. Это материально.

Морально с каждым годом становилось все хуже. В конце 1947 начало 1948 гг. мы переселенцы превращались полностью в какую-то совершенно бесправную, чуть ли не преступную (хотя неизвестно за что) массу человекоподобных. У нас отняли все, что должно быть присуще любому гражданину в любой стране.

Меня ничуть не удивило бы, если бы для удобства властей, нам бы присвоили просто номера вместо Ф.И.О.

В то же время в школе были октябрьята, пионеры и комсомольцы. Был и я. Нам говорили о патриотизме и равноправии всех людей, о зверствах фашистов по отношению к другим народам, о свободе и равенстве непосредственно в нашей стране. Получалось как бы две жизни: одна теоретическая в школе, в комсомоле, на пионерских сборах, на комсомольских собраниях, в кино и т.д., а другая – реальная, совершенно бесправная. Как я мог понять тот факт, что мой друг Мерлин Володя (русский) и Падалко Валодя (украинец) намного хуже меня учились, но тем не менее они имели право поступить в любое учебное заведение страны.

Это выяснилось, когда мы отвечали на письменные задания на тему кем ты хочешь стать. Я как поляк, не смотря на успеваемость и нормальное поведение, не имел права не только куда-либо поступить учиться, но даже выбыть на какое-то время (более трех суток) за пределы Ясной Поляны без разрешения спец. коменданта.

И это лицемерие тогдашней политики было страшнее всего. Как я мог себе это объяснить, воспитываемый на образах Павла Корчагина, молодогвардейцев, Павлика Морозова и т.д.

Когда мне исполнилось 16 лет меня прямо из школы вызвали в спец. комендатуру, где комендант (казак) на плаком, почти непонятном, русском языке пытался мне втолковать, что отныне

я должен два раза в месяц ходить в комендатуру на «отметку».

На мои вопросы по какому праву и зачем – он мне выдал трех этажный мат (кстати на чистом русском наречии) с попыткой подтвердить это зуботычиной. Я вспоминаю с ужасом этот эпизод, тем более он мог привести к непредсказуемым последствиям для меня и родителей. К счастью он закончился благополучно.

В Ясной Поляне жили в основном 45% переселенцы поляки и столько же примерно немцев с Поволжья и Украины. Остальные украинцы, русские и казахи. Позже, после войны, присоединились к нам ингушки и чеченцы.

И что наверное удивительно, что несмотря на такую бесчеловечную политику нашего государства к нам переселенцам, сами люди жили очень дружно. Я за всю свою жизнь не услышал ни от одного русского, украинца и т.д. даже намека на то, что я поляк и поэтому не такой как все. Но не так себя вела официальная власть, по крайней мере на практике в повседневной жизни.

Мне кажется, что и мои родители, как и все переселенцы, очень страдали морально. Одно дело, когда человек наказан справедливо, другое, когда с тобой поступают хуже, чем с матерым преступником, каким ты никогда не был.

В 1950 году родился еще один брат Виктор.

Вот на таком фоне я (и десятки таких как я) в 1955 году закончил десять классов и в мечтах видел себя военным моряком или хотя бы уже гражданским.

Но это мечты. К тому времени я уже хорошо усвоил, что есть теория, согласно которой я мог стать кем угодно, что все зависело только от меня, а есть практика (реальность), где я человек 2-го сорта и нашему государству, нашей лицемерной политике я нужен только как 2-й сорт.

Поэтому я поехал в ближайший город Петропавловск, куда мне великодушно разрешил выехать спец. комендант. Там я подал документы в первый попавшийся техникум (в институт документы не принимали), который в 1958 г. и закончил.

Во время учебы в техникуме опять меня вызвали в спец. комендатуру. Но теперь мне объяснили, что теперь я равноправный (чувствуете, после 20-лет) гражданин СССР. Правда, почему я был более 20 лет неравноправным, так никто мне не объяснил. Позже этот вопрос я задал преподавателю советского права, будучи слушателем партийной школы, но практически ответа по существу не получил.

Параллельно с этим периодом моей жизни, шло значимое

событие – целина.

Эту эпоху я знаю от начала и до конца, являясь ее непосредственным участником.

Знают этот период все: кто больше, кто меньше. На мой взгляд, это далеко не рядовое событие не только в экономическом плане, хотя было допущено очень много ошибок, безрассудных решений и т.д. И все это согласно нашей двуликой, порой очень лицемерной и лживой политике.

Но мне хотелось бы отметить один только факт, что ведь это тоже было переселение и тоже в «степь». Но разница была в том, что это было обставлено по-другому; оно было обосновано экономически и проводилось в правовом поле. Велась агитация и пропаганда

Я являюсь одним из «целинников» и рад этому, в какой-то мере даже горд. Так что мне пришлось быть дважды «целинником», но на очень разной (с точки зрения политики) целине.

Кстати на последней целине, как ни где, были ощущимы интернациональные устремления людей и особенно молодежи.

Не могу умолчать, или тем более обойти тот факт, что я был активным строителем развитого социализма и перехода к коммунизму.

Что касается развитого или не очень развитого социализма, то здесь следует очень хорошо подумать и взвесить.

Если это Швеция и др., то пусть будет лучше развитой социализм, чем нынешняя демократия, которая окончательно делит теоретически и закрепляет практически всех людей на материально совершенно не равных людей и не равных возможностей.

Что же касается коммунизма, то это лучшее, чем могло быть для человеческого общества, но, к сожалению, могло быть, но никогда не будет. Это утопия!

Для коммунизма нужны люди совершенно (или хотя бы максимально) похожи друг на друга не только и не столько внешне, как совершенно одинаковыми внутри. А это невозможно даже вообразить.

Для ясности скажу, что это мнение (убеждение) у меня возникло не сегодня, а, как ни странно, после окончания партийной школы. Парадокс – но факт.

После этого из активного строителя я превратился в пассивного.

И вот на седьмом десятке лет своей жизни я пришел к некоему разбитому корыту.

Нет коммунизма, нет Советского Союза. Хорошо или плохо?? Не знаю.

Думаю, что не столько дело в том, если СССР или нет, а важнее то, что в настоящее время на территории СССР родилось (развелося) много ВОЖДЕЙ, а им нужны объекты их параноических устремлений.

Что бы было со столицами уникальными г-н Саакашвили и Ющенко если бы был Советский Союз?! Страшно подумать. А сколько после них стоят в очереди и горят желаниям проявить свою неоцененную заботу о простых людях, при этом порой не жалея ни себя, ни своих близких, ни «любых друзей».

Вот теперь и думай, что лучше?! Вроде бы и народ жалко, но и ВОЖДЯМ надо жить!

Я начал с дня своего рождения и закончил ВОЖДЯМИ. Все это в какой то мере важно, в какой-то не очень. Но красной полосой через все это (а это моя жизнь, бывшая и настоящая) проходит жизнь моих родителей и память о них.

В зимние очень долгие вечера, у нас в квартире собирались соседи (и не только соседи) на посиделки. Я хорошо помню, казалось бы эти бесконечные задушевные беседы на очень разные темы (кроме политики).

В этих беседах четко прослеживалась линия жизни наших людей. Их взгляды и отношения к человеческим ценностям, их мораль, их духовное качество.

Мне никогда прямо не говорилось как себя надо вести в обществе, как учится в школе, как относится к старшим, что надо быть во всем честным и т.д., но это как-то само собой подразумевалось во всем.

Например, отец мне говорил: сын учись. Я не мог учиться потому, что рос сиротой, а ты учись сколько захочешь. Мы как сможем так поможем...» В то время было обязательным семилетнее образование. 8-10 классы уже были не обязательными и платными. Правда, вскоре плату отменили.

Наверно этот простейший довод помог мне закончить не только школу, но и техникум и институт, хотя материально было очень трудно.

Все эти беседы, разговоры велись очень благопристойно, очень уважительно друг к другу, хотя бросалось в глаза то, возраст всех участников, их образовательный уровень, род занятий был очень разный.

Я лично в своей жизни много черпал для себя из этих бесед и разговоров, примерял к себе, сопоставлял.

Они сопровождают меня по жизни, и посей день.

Я не стану их описывать хотя бы потому, что я не настолько талантлив, чтобы изложить их на бумаге, но в душе моей они

уже останутся навсегда, как и сами мои родители.

Хотелось бы привести несколько примеров из бесед с отцом и о сказанных мамой. Примерно, где-то в возрасте 12-15 лет, я однажды проснулся на рассвете и нечаянно подслушал разговор между отцом и матерью. Суть разговора сводилась к воспоминаниям родных мест, близких людей, ихней молодости. Разговор велся приглушенным голосом, полушёпотом, тем не менее в нем слышалась грусть и тоска. И вдруг отец довольно громко произнес: «Этот душегуб, этот злодей угробил столько людей...» Мать сразу резко отреагировала: «... цюю! Нэ плэты дурница... Диты почують...».

И все стихло.

Я почти сразу догадался, что эта речь о Сталине и от такой «крамолы» чуть с койки не упал. Я, конечно, как и мать уже понимал, чем могла бы закончиться это высказывание, если бы оно достигло чужих ушей. Не было бы не только отца, семьи нашей, но наверно были бы уничтожены все наши родственники до 10-го колена включительно.

Вот в таком напряжении жили наши родители, другие люди и мы с ними.

Я не признался родителям, что слышал этот разговор, но и не забыл его.

И вот, намного позже, после «оттепели» во времена Хрущева я как-то в беседе рассказал об этом отцу и матери, ну и спросил, а как они думают сейчас. На это он мне заявил, что, да сейчас все знают что Сталин душегуб, и за это никому ничего не будет. Да, конечно, сейчас жить стало намного лучше. На мой вопрос, и как сейчас наши руководители, отец, подумав, сказал:... оно-то так, легче... алэ...» и помолчав еще раз, безнадежно махнул рукой.

Позже, уже при Горбачеве мы опять завели эту беседу. Все осталось тоже самое - и слова, и жесты. Разве только новое добавилось к слову душегуб еще и «ДЫЗНЫР».

Я попытался уточнить это слово (его смысл), однако он спокойно пожал плечами и сказал: « дызентир и е дызентир».

В общем, получается, что с отцом (он в качестве эксперта) я окончил еще одну «партийную школу» только житейскую, более мудрую.

История партии учila, что был плохой царь и хороший вождь (В.И.Ленин). Отец это по сути дела тоже утверждал, что Ленин В.И. в общем-то не плохой человек, такой себе « в кашкетыку».

Дальше пошел культ Сталина (это по истории) или душегуб и дызентир (это по отцу).

Так что от Ленина до Горбачева заключения истории партии и отцовское практически совпадают, только с той лишь разницей, что отец называл вещи как говорится своими именами без научного подхода и при жизни (или при власти вождей, а партия после смерти или их ухода с постов., подводя под это научную базу, представляя нового очередного на этот раз уже намного лучшее всех предыдущих.

Мысли о свободе. В прямом смысле этого слова «свобода» - то ее вообще нет и не существует. Видимо свобода есть только в относительном, сравнительном понятии. Официальное понятие о свободе гласит, что свобода – это способность человека действовать в соответствии со своими интересами и целями, опираясь на познание объективной необходимости. Если тщательно проанализировать этот постулат, то приходишь к выводу о том, что он лишний раз подтверждает вышеизложенное о свободе.

Актуально это и сейчас.

Изменились партии, изменились окраски. Перестали строить светлое будущее. Сейчас проще: ни светлого, ни темного будущего мы не строим. Какое получится, такое и будет (это для народа), а верхушка борется между собой за обладанием властью любой ценой, за передел собственности (грабь награбленное).

Естественно, что сейчас лучше – это отсутствие лицемерия. На любой поставленный вопрос простому человеку предлагается один ответ. «Это твои (ваши) проблемы.

Я не беру во внимание ту болтовню, которую льют те или иные деятели о их благих намерениях.

Как не оценить высказывание нашего вождя перед наступлением Нового года, что его очень волнует ГУАМ и очевидно меньше всего все остальное.

Мне было бы очень интересно услышать о настоящей жизни наших вождей мнение отца, матери. Но увы!

Как я уже говорил в 1950 г. родился еще один брат Виктор. Он рос болезненным. В возрасте примерно где-то 5 лет он стал в смысле болезни совсем никудышным. Чем он болел, я не знаю. Тогда дети болели очень часто и очень часто умирали.

И вот однажды я стал свидетелем такого разговора моей мамы и, пришедшей к нам соседки. На замечание соседки, что ребенок болеет (он сидел и хныкал) и, видимо желая как-то почувствовать матери, соседка сказала. Что да, сейчас многие дети болеют и умирают. На это мама довольно спокойно заявила, что «на все воля божья. Если так надо, то умрет..» И ми-

нунту, две спустя она сказала: «он будет жить!». Это надо было слышать, каким тоном, с какой уверенностью она это произнесла. Я невольно обратил на это внимание, на ее спокойную и уверенную интонацию. К счастью так оно и стало. Виктор жив!

К маме часто забегали соседи с разными разговорами, просьбами. То надо письмо прочитать, то написать ответное, то расстолковать очередной сон или какое событие и т.д.

Это не были соседские женские сплетни, а видимо, духовная потребность этих людей.

И вот однажды к нам зашла очередная ворожка (тогда их было очень много) и предложила маме свои услуги. Мама (не знаю почему) никогда не прибегала к эти услугам ни под каким предлогом.

На этот раз, на настойчивые призывы ворожки, мама рассказала ей, что у соседки муж до сих пор не вернулся с труд. армии и о нем ничего не слышно, сколько болеют дети, и, особенно, младший. Предложила ей пойти к этой соседке и погадать. При этом она ей дала кусок хлеба и, по-моему, два яйца.

Через некоторое время прибегает соседка (Гипиха – фамилия Гиппе) с радостью на лице и взахлеб рассказывает маме о замечательной ворожке.

Мама ее выслушала и еще раз подтвердила, что Бог даст так оно и будет и та еще с большей надеждой и радостью ушла домой. Я не помню что стало с ее мужем, но дети стали взрослыми. Кстати, этот кусок хлеба и яйца у нас были далеко не лишними. Позже, вспоминая этот эпизод, я их подобных было не один, я не раз задумывался с какой душой и с какой высочайшей моралью в сердце жила наша мама, наши родители. Светлая им память.

Январь 2007»

Пазли склалися.

Отже, на питання якого я роду, звідки походженням, як розвився край мої предків, чому стільки брехні, фальсифікацій було і продовжується біля фактичних подій я готовий відверто передати своїм нащадкам.

Це потрібно тому, що кривава правда замовчується і до тепер. І до тепер владі не до звільнення правди від товстого залізобетонного шару ідеологічної брехні своїх попередників. Бо кожна влада зайніята продукванням своєї брехні. І цьому мають люди якось протистояти. Мусимо не занурюватися у владний дурман, а знати, берегти і передавати правду прадідів до нащадків. Ми мусимо не давати жодного шансу нікому залити отрутою брехні історію свого роду і краю.

Я не претендую на завершено сформульовану істину, але я сповнений рішучості переконувати своїх близьких, що звільнення правди від брехні процес безперервний від покоління до покоління.

На базі інтелекту і знань від моєї мами, моєї татка, моїх старших братів і моого великого роду, спираючись на християнську мораль, я формулю естафету прадавичих знань родової історії. Гарантом правдивості запропонованих знань для них буде моя честь і совість, іх довіра і повага.

Я сподівауся, що моя праця буде початком організації системного опису нашого роду і нашого краю, документування фактів з метою збереження правдивого родоводу. Вірю, хтось неодмінно знайде можливість взяти до рук цю естафету.

Для цього думаю над запровадженням юридичних механізмів забезпечення безперервності такої діяльності в роду.

Було б добре започаткувати естафету заповіту від покоління до покоління. Це може виглядати приміром так.

Заповіт.

1. Матеріальна частина – документи на право власності нерухомості, майна та фінансових активів.

2. Духовна частина - достовірна інформація електронна і письмова (оригінали або копії документів) щодо родини і роду.

3. Спадкоєцем може бути член родини або роду, який дає згоду на прийняття спадщини і низченаведених обов'язкових зобов'язань:

3.1 Зберегти в незмінному обсязі у спадковану інформацію духовної частини заповіту.

3.2 Використовувати матеріальну частину заповіту для життедіяльності спадкоємця з метою забезпечення і примноження духовної частини.

3.3 Сформувати достовірну інформацію щодо своєї родини та дополучити її до у спадкованої духовної частини.

3.4 Сформувати (забезпечити) інформацію щодо:

- нових даних про наш рід;

- про особисті вчинені дії для виявлення таких даних.

3.5 Забезпечити через заповіт передачу члену родини, роду або визначеній іншій особі отриманого і прирошеного спадку на зазначених тут обов'язкових умовах. При цьому, матеріальна, духовна частини заповіту і обов'язкові зобов'язання є нероздільними частинами наступних заповітів нащадкам.

А зараз пропоную познайомитися з моїми дослідженнями і роздумами в пошуку відповідей на найважчі питання, які життя

ставило переді мною. Мені здалося доречним зосередитися при напрацюванні матеріалу на чотирьох основних темах, а саме:

- мама - джерело правди;
- брехня і влада;
- походження нашого роду;

Успадкована пам'ять.

Люди, які населяють землю, відрізняються між собою мовами спілкування, кольором шкіри, традиціями, рівнем соціального розвитку. Але для всіх землян є абсолютно однаковим розуміння про добро і зло, яке передається від матері до дитини.

Добро в кожному випадку є дії і вчинки, які сприяють і забезпечують існування та гармонію розвитку спільногоЕ проживання людей. Це насамперед повага до людей, справедливість, честь, чесність, працьовитість, любов, вдячність.

Зло – це дії і вчинки, які призводять до ускладнення або унеможливлення існування та розвитку. Мораль всіх народів зневажає і засуджує брехню, злодійство, жадібність, неробство, егоїзм.

При цьому, кожен індивід генетично та в процесі виховання наявне себе цими критеріями добра і зла. Він цілковито залежний від думки громади і є водночас її педагогом, учнем та суддею. Ще більше людина громади залежна від свого я. Це загадкове я, на базі сприйняття моралі, є ще й непідкупним і непримиримим суддею при зважуванні власних вчинків.

Розвиток людини в громаді формує її особиста пам'ять про мову спілкування, культуру і традиції, які вона отримує спочатку від мами, потім їх доповнюють від спілкування з родиною, членами роду і громади та людського середовища, в якому проживає. Поряд з цим формується і усвідомленість сприйняттю моралі, яка панує в середовищі перебування.

Так само формується історична пам'ять нерозривного зв'язку з минулим і сучасним, з предками і нащадками свого роду.

Історична пам'ять роду складається з колективної пам'яті окремого покоління, які мають свій власний пласт подій і фактів. Проте оцінка історичної пам'яті за допомогою позитивного або негативного відношення до вчинків індивідуальних і колективних відбувається за мірилами народної моралі, моралі всіх землян.

Справді, мами всіх народів в усі часи передають дитині для накопичення в її пам'яті разом з генами і народну мораль. Ця мораль в більшому або меншому обсязі є однакова, я би ризикнув сказати, ідентична. Це мораль, за дотримання якої в суспільстві забезпечується життя і його подальший розвиток. Без народної моралі виживання цивілізації більш ніж сумнівне. Відсутність на-

родної моралі обов'язково завершиться деградацією суспільства і його само руйнацією.

Народна мораль є продуктом поєднання свідомості і генної підсвідомості людей, залишаючись незмінною в часі.

Але історія наводить численні безжалільні приклади, коли колективна пам'ять може бути викривлена і фальшована. То чому і як люди починають не шанувати свою генетичну пам'ять і порушувати норми моралі, які вони свідомо і підсвідомо сприймали від народження. Які наслідки очікують те суспільство, навіть народ, в яких таке стає нормою.

Тут варто замислитися над простими, буденними речами для становлення кожної людини.

Людський організм функціонує лише при задоволенні небагатьох необхідних потреб. Людині конче потрібна їжа і вода для поновлення енергетичного балансу та можливість справляти нужду для звільнення від зайвого баласту.

Народжена дитина отримує це все від мами і родини завдяки їх генетичній пам'яті продовження життя. Від мами вона отримує їжу, за маминим сприянням справляє нужду. Поступово дитина навчається сама дбати про себе і водночас пізнає правила суспільного життя.

Проте, приходить час, коли підростаюча людина, пізнаючи світ спокушається заради їжі, тепла, лінощів на обман своїх покровителів і отримує бажане шляхом першого обману. Певні обставини створюють сприятливі умови для здійснення і повторення таких вчинків.

Обман і злодійство стають звичкою, а совість витісняється егоїзмом через виправданням такої поведінки. Чим більше людина нехтує нормами привитої моралі, тим більше цих норм вона починає порушувати.

Після дрібного обману і злодійства наступає звичка. Згодом звичка переростає в норму. Потім весь набір зла остаточно перемагає добро через зраду моралі свого народу. Відбувається руйнація психології людини від перенапруження організму в боротьбі з власним я за моральні принципи. Людина сповзає з духовної сфери правди і справедливості в безодню зла власного егоїзму, остаточно заплутуючись у клубку власної моралі виправдання свого падіння.

Такі люди втрачають здатність передавати у спадок своїм дітям родовідну пам'ять, адже вони від неї свідомо відмовилися. Вони лише спроможні пропонувати матеріальні статки, виправдовуючи часто темні історії його сумнівного походження через зраду своєї батьківської спадщини.

Нове покоління, спираючись на генний спадок формує свою мораль за межами родини і перестає бути нащадком свого роду. В кращому випадку, це покоління приймає для себе народну мораль з іншого середовища.

Так руйнується суспільство, зникають етнічні ознаки народу, втрачається історія роду, стає чужкою і незрозумілою рідна мова.

На щастя, народна мораль має високий рівень стійкості, живучості. Навіть маленькі, мізерні кількості його представників, що зберегли успадковану пам'ять свого роду з матрицею народної моралі дають велику надію на воскресіння.

Народна мораль і віра вище розумне начало нерозривні в усіх народів. Можливо це чудесне дійство, можливо це задумка Все-вишнього Творця, але майже в мертвому тілі народу, який вже не знає рідної мови, плутається в своєму походженні, живе за історією і мораллю іншого народу, раптом наступає пробудження.

Такою іскрою в народі є жінки з успадкованою пам'яттю народної моралі, які за певних обставин можуть відродити вмираюче суспільство.

У кожній людині є мама. Мама є тілесним, енергетичним і генетичним продовженням свого власного життя в народженій дитині.

Зростаюча дитина розвиває, закріплює і підсилює в своїй свідомості інформацію, набуту з материнської лінії життя.

Крім життєвого досвіду матеріальної сторони життєдіяльності, важливим і визначальним є інтелектуальні знання. Зокрема, щодо походження і сутності людини, розуміння її місця в навколо-лицьному середовищі, невіддільноти власної безлеки від суспільних зв'язків. Це наука духовних знань, що містяться у відомих віруваннях зв'язку людини з її творцем – релігійних знаннях.

Біологічний і традиційний розподіл сімейних обов'язків між батьком і матір'ю склався так, що саме обов'язки мами найбільш близькі до набуття і передачі інтелектуальних знань. Батько дбає про виживання сім'ї і менше буває з родиною. Мама – весь час з дітьми. Тож вона передає дітям досвід своєї мами. Діти, переважно дочки, повторюють це з покоління в покоління. Якість і стійкість передачі знань отримали новий рівень з приходом до людей філософії релігії.

Якщо діти спостерігають і приймають участь в постійному вдосконаленні цих знань батьками, то вірогідність процесу передачі їх від мами до мами стає достатньо високим і стійким, щоб ці знання не зменшувалися або не зникли.

Мама бере діток в костьол на літургію, молиться, хреститься, сповідається Богу в своїх гріях на колінах перед ксьондзом, при-

ступає до причастя. Діти спостерігають її поведінку, рівень серйозності до того що відбувається.

Все це накопичується в свідомості дітей і, як правило, в дорослом житті знаходить своє відображення у власній поведінці. Проте в дівчинки все це відбувається в особливий спосіб.

Доросла юначка, стаючи жінкою і готовуючись стати матір'ю у зв'язку зі своїми статевими відмінності проявляє більш глибоко і змістовно накопичений мозговий інтелект.

При народженні дитини відбувається два народження.

Народження дитини є видимий поділ плоті людської у вигляді відділення немовляті від мами. Одночасно відбувається невидиме духовне оновлення жінки через народження мами. Жінка-мама відрізняється від жінки здатністю забезпечувати виживання своєї дитини не лише біологічно, а і духовно.

Цей ланцюжок повторюється наступними поколіннями аж до місця розриву, де дитина не набуває духовного зв'язку з мамою.

В такому прикраму випадку, дитина не отримує від мами перших понять про добро і зло, душу і тіло, хто вона, навіщо народилася, яке її призначення в продовженні роду. Залишаючись тілом з ущербленою душою, такій дитині-дівчинці без необхідного рівня підготовки важко самотужки стати повноцінною мамою, оскільки духовність якщо і набувається, то без мами, без маминої правди, любові і віри в своє особливе призначення в продовженні роду.

Проте розрив духовного зв'язку є втратою лише окремих родин. Чим більше материнських поколінь зберігають цей нерозривний біологічний та духовний зв'язок успадкованої пам'яті, тим стійкіша родовідна інформаційна база у наступній мамі. І така мама, при потребі в суспільстві, може виступити як раз тією іскрою відродження народу.

В масштабах суспільства мізерний обсягом успадкованої колективної пам'яті може компенсуватися наявністю серед них навіть нечисленних мам, які зберегли в собі глибоку пам'ять свого народу для передачі нащадкам.

В радіопередачі Українського радіо з нагоди святкування Великодня я почув, що в цей день 8 мільйонів віруючих приймали участі у богослужіннях. Для 42-х мільйонного населення це не мало.

Проте скільки наших співвітчизників насправді живе строго у відповідності десяти заповідей Господа добре ілюструє стан справедливості в Україні.

Я переконаний, що серед влади, яка має служити народу, таких не мільйони, не тисячі і не сотні. Ця зла більшість виставляє себе

жалюгідними і огидними потворами без успадкованої пам'яті народної моралі, коли демонструє свою покірність перед Господом з свічками найближче до вівтаря.

Мій життєвий досвід останніх років зрілого віку дав мені щастя спостерігати прекрасне Дежавю багато-багато разів, споглядаючи на незнайомих, малознайомих мам і мам родинного оточення.

Це дуже наглядно спостерігається в костелі. Мами малих і дорослих дітей є копією своїх мам, лише тоді, коли збережений по-внощінний родовий зв'язок. Спостерігаючи під таким кутом зору свою кохану дружину, свою милу доньку я бачу їх, і одночасно свою маму, як єдине і нерозривне враження.

Якщо спостерігати обличчя мам, коли вони зосереджені на темі свого світогляду, то вони невимовно особливі. Це не обличчя фанатизму, фаталізму, приреченого виконати свої чи їх зобов'язання. В мене не має таких даних і хисту, щоб описати те, що бачу тут. Я можу лише сказати, що бачу прекрасний образ спокійної, незворушної, надійної берегині свого роду, яка є частиною могутньої непоборної сили. Це м'яка, тепла, лагідна але, водночас, непорушна твердиня-скеля народної моралі. Ніхто і ніщо не здатне подолати цю величну тверть.

Класична теорія будови молекули розглядається як найменша стабільна частина речовини, в якій присутні всі її хімічні властивості.

Якщо уявити собі суспільство у вигляді молекулярної кристалічної решітки, то такі жінки є атомним ядром молекули. Це і є іскрою для вічного полум'я, що здатне уберегти народну мораль від брехні. Саме такі особи і є вершиною мудрості кожної нації. Во в іх тілі перебуває несмертельний дух 10 божих заповідей для земного тілесного життя людини.

У мене склалося інтуїтивне переконання, що такий родинний зв'язок, який не розривається протягом 4 - 5 поколінь формує родинну пам'ять, яка є стійкою перед будь якими суспільними впливами. Переконаний, що це твердження справедливе лише за умови нерозривності родинного зв'язку від мами до мами і підсилюється фактором незмішаних шлюбів.

Змішаний шлюб потенційно збагачує нову родину, проте несе і певну напругу на початку спільногого життя, потребуючи величезної взаємоповаги для розуміння нових для себе звичаїв і традицій, узгодження спільних для родини критеріїв продовження роду.

Можна зробити логічний висновок, що накопичена поколіннями нерозривного зв'язку родовідна інформація, є найбільш достовірним і досконалім джерелом для формування історії людини.

ни з родини до роду аж до цивілізації.

Жінки-матері мають особливо могутній інстинкт самозбереження роду. Саме жіноча складова людства є основним джерелом від дочки до матері передачі коду її правди.

Тож визначаючи пріоритетність достовірності тієї чи іншої інформації, правда мами, правда батьків є правдою віри, яка не потребує будь яких доказів.

Для мене особисто пріоритет достовірності інформації моих батьків жодного разу, протягом моого життя, не ставав сумнівним.

Вся інша інформація потребує перевірки логікою мислення, порівняння аргументів або дослідженнями. Саме на такій світоглядній базі я будує свій інтелектуальний спадок для нащадків.

Брехня – зброя влади.

Всі люди завжди вдавалися до обману.

Переважна більшість людей складають люди, які не є частиною влади, але є залежними від влади. Для таких людей, переважною причиною для обману є спосіб захистити свої життєві інтереси від влади. Ця категорія людей особисто обманює шляхом замовчування своїх дій або вчинків, або їх запереченнем. В кожному випадку це відбувається переважно з метою захисту свого благополуччя. Таким чином вони домагаються якихось преференцій або ухиляються від несправедливих переслідувань і покарань.

Але вони в будь якому випадку несуть моральні втрати через докори свого сумління, якщо діють всупереч прийнятих істин.

Порівнюючи отриману шляхом обману вигоду, міру покарання і міру причини для обману в залежності від ступеню свідомості людина виносить вирок або собі, або тим, від кого в такий спосіб захищалася, а саме владі.

Влада не обманює. Влада тільки бреше і робить це завжди.

Брехня відрізняється від обману тим, що це вид публічної діяльності влади, спрямованої на залежних від неї людей, яка здійснюється з метою підвищення рівня своєї безпеки володарювання через посилення рівня їх покори.

Всі опубліковані історії державних утворень є історії брехливі, написані за кошти, з дозволу і на користь влади. Розповсюдження владою історії держави серед підлеглих служило лише єдиній меті - прикрасити владу і зацікавити підлеглих у покорі.

Історія людства складається з історії народів, історією народів є історія людини. На жаль, влада завжди підсовує людям житіє володарів.

Що міг правдивого створити псевдоісторик Карамзін, який маловав історію Росії на виконання окремого указу імперато-

ра Олександра. Звичайно, що описи Історії ще за часів Московії, коли держави Росія не існувало, містять термінологію русские, russийские. І навіть відоме для тогочасної Європи Чорне море у Карамзіна називалося «Русское море».

Зібрана і систематизована родовідна інформація є найбільш достовірним і досконалім джерелом для формування Історії людства з родини до роду аж до цивілізацій. Все решта є національні історії, які мають мало спільногого з достовірністю. Адже, використовуючи достовірні факти, перекрученні або відверті фальсифікації плетуться псевдо Історії.

Рівень брехливості історій держави залежить від зрілості суспільства, на яке брехня спрямована. Методи і прийоми поширення брехні залежать від рівня сприйняття її суспільством. Чим вища ступінь зрілості суспільства, тим менша чисельність влади, але водночас підступніша, витонченіша і досконаліша брехня. Таку брехню важко відрізнити від правди.

Отже в підсумку, брехня є зброєю влади, яку вона застосовує в масштабах, прямо пропорційних від здатності населення розрізняти брехню від правди.

Нам всім треба усвідомити прості речі.

Держава – це територія населена людьми, які узгодили через свої закони правила проживання для всього населення без виключень і які відповідальні за дотримання цих правил.

Держава з високим ступенем демократизації суспільних відносин встановлює однакові правила для кожного громадянина, незалежно від майнових, фізіологічних і інших суб'єктивних відмінностей.

В авторитарній державі обманним і насильницьким шляхом створені і функціонують крім загальних правил, обов'язкових для всіх громадян, виключення для окремих людей, які займають владні повноваження та закритої касті 3-5% людей, що сумарно володіють абсолютною більшістю національних багатств. Ці виключення де-факто роблять їх всемогутніми, а абсолютну більшість населення абсолютно безправною.

Держава Україна під час старту до становлення свого суверенітету в 1991 році, через обман владою, яка використовувала старе авторитарне законодавство СРСР, не змінила його по суті, а лише підмінила поняття. Для українських правоохоронних органів склад злочину та методи боротьби були визначені в основному законодавством часів Дзержинського. Судова система незалежної України судила по законах СРСР. Дітей народжували, виховували, вчили те ж за законами СРСР. Українцям замість демократизації законодавства підсунули незалежність від Москви з

авторитарним українським законодавством.

Під патріотичними гаслами були старанно замасковані закони про приватизацію, оподаткування, регулювання банківсько-фінансової сфери. За неповних 30 років такої псевдо незалежності на шії народу України всілося 2-3 % людино-клішів, серед яких вже сьогодні бачимо біля десятка справжніх вампірів. Ось група негідників, котрі присвоїли собі право писати і контролювати закони для абсолютної більшості українців.

Навіть якщо протягом миті усунути всіх українських чиновників влади та супербагачів або їх фізично знищити, то нічого не зміниться без демонтажу всього законодавства. Зміна влади революційним чи еволюційним шляхом нічого не змінить.

Бо правити будуть нові людино-кліші і вампіри за старим авторитарним законодавством, яке вже написано їх попередниками. Судити будуть нові судді, але по старому авторитарному законодавству. Як переходити вулицю, як народитися і померти, як лікуватися і як жити для кожного українця вже прописані авторитарні закони і підзаконні акти.

Авторитарне законодавство передбачає функціонування лише авторитарної влади, яка приречена задля самозбереження на масову брехню та насилля, що збереже їх злочинну діяльність.

Лише демократизація законодавства призведе до демократизації державних органів управління, судової системи та соціальної справедливості для абсолютної більшості населення.

Отже розрізнати правду від брехні так само важливо як розрізнати зіпсуті продукти харчування від безпечних. Це завдання кожній людини задля своєї власної безпеки, що є невіддільною від безпеки держави.

Українське пробудження.

Хочеться виразити вдячність за прочитану книгу Євгена Чернецького «Правобережна шляхта за російського панування (кінець XVIII - початок ХХ ст.)», яка допомогла мені ясніше зрозуміти історію України і способи роботи з збереженим архівом про наших предків.

Проте, особливу вдячність хочу виразити за вступне слово до книги. Ось текст оригіналу.

«Американський словіст польського походження Пйотр Вандич у праці, присвяченій історії Центрально-Східної Європи, наводить типові риси посткомуністичної доби:

«...повернення незалежності та зростання націоналізму; майже цілковита відсутність культури компромісу, високі очікування від лідерів, брак довіри до політичних інституцій, ідеїна

пустка є певна моральна разгубленість, глибина змін повсякденного життя, відчуття тимчасовості, динамізм, нестабільність і брак почуття безпеки. Сюди слід також додати безсумнівну гіпертрофію адміністрації, корупцію, зверхність влади, правий радикалізм і слабкість функціонування судової системи».

Хоча в книзі йдеться про проблеми Польщі, Словаччини, Угорщини та Чехії, важко не помітити трагічну точність та повноту цієї характеристики щодо сучасної України.

Пропоновані сучасному українському суспільству рецепти подолання цієї катастрофи малопереконливі, бо їх висловлюють люди, які не є моральними авторитетами. Вони доводять щодня свою стурбованість лише власним майбутнім та здатністю безконечно робити типові помилки. Їм можуть повірити лише дуже наївні люди, які ще не усвідомили, що купка «політичних опонентів» насправді спільно крадуть майбутнє української нації. Майбутнє - бо съогодення вже вкрадене. Вкрадене дуже складно повернути, проте є речі, які вкрасти не можна, хоча від них вдалося відвернутити увагу багатьох, якщо не більшості наших людей. Йдеться про духовні цінності, забуття яких і призвело до «ідейної пустки є певної моральної разгубленості».

Я не закликаю виконувати певні притиси чи віртути в чужу мудрість. Проигу лише кожного звернутися до себе, до забутих поколінь предків, завдяки яким ми є, до істинної правди та могил у бур'яні, їх потрібно згадати, а здебільшого дізнатися, що вони є і варти нашої пам'яті. Кожен має віднайти своє. І цього буде досить.

Біла Церква, Заріччя, 18 липня 2007 р. Автор».

Абсолютно поділяючи висловлену життєву позицію, мушу в січні 2017 році (майже через 10 років) констатувати свою вже власну оцінку влади України. За 10 років влада не змінилася.

Шановний пане Євгене, з біллю в серці мушу підтверджувати Вами сказане. Лише додам, що після національних потрясінь нового майдану «купка «політичних опонентів» продовжують не-самовито красти майбутнє української нації, як в останній день, перед судним днем.

Але змінилася і змінюється українська нація.

Розглянемо новітню історію України. Вперше 2004 року сотні тисяч активних громадян вийшли на Майдан незалежності. Незадоволені заболоченням реформ Кучми, вони задаклерували своє рішення, кому бути Президентом України. Це дата народження нового громадянського суспільства, що твердо заявило свої права на владу.

Помаранчева революція перемогла і виборола право обирати

свою владу самостійно.

Проте люди отримали на порядок цинічнішу владу, як ту, що повалили. Замість працьовитого, відповідального, патріотичного але не креативного Кучми, народ купився на жадібного і бездарного Голохвастова-Ющенка.

Кучма погодився осідлати стихію епохальних потрясінь переходу від планової економіки до ринкових відносин господарювання держави і за рахунок свого власного багатого досвіду і таланту керівника досить швидко і ефективно відправив у історію купони, гіперінфляцію, рекет і бандитизм. Результати діяльності українського Прем'єр-міністра і Президента Кучми довели його високий рівень професіоналізму, патріотизму і людської гідності.

Але Кучма застосовував майстерність державного управління соціалізму, яка вигравдівувала себе в перехідний період. Він проглядів зародження олігархату та гру кремлівського виродка Путіна, які успішно розмазали його імідж всередині і зовні країни. Путіну потрібно було поміняти патріота Кучму на свою марionетку, а олігархам потрібно було призначити свого завгоспа України.

Інтереси співпали, але результати здивували і Кремль, і олігархів і народ. Ющенко своєю нікчемністю сплутав всім карти, але не надовго.

Путін отримав ціну за газ 450 доларів після ціни 80 доларів, але й отримав Громадян Незалежної України, які серйозно заявили свої права на владу. Олігархи закліїли очі і вуха Ющенка телевізором і пасікою, але сплутали зародження Громадянського Суспільства з натовпом, американці зрозуміли як їх розвів кремлівський виродок і маючи на нас безнадійних.

Народ же отримав бутафорну свободу слова, тарифні удавки на комуналку та анархію влади - знизу до верху.

Янукович купив владу у електорату обіцянкою повернути стабільність і порядок. Він її виконав. Стабільно підвищували на кошії пенсії, стабільно всі хто записався в регіонали нарощували свої прибутки, стабільно міцніла корупція. Податки і хабарі по-тужним насосом засмоктувалися по кишенах Януковича, комунаста Симоненка і всяких депутатів, міністрів, губернаторів і решти чиновників малих і великих, які множилися як сарана.

Народ терпляче чекав нових виборів та спостерігав за свистопляскою Кокса-Квасневського біля Качанівської тюрми з псевдо ув'язненою Юлькою та шпагатом Януковича між Кремлем і Вільнюсом.

Та коли Янукович відмовився підписувати угоду про Асоціацію з ЄС через те, що Україна до цього не готова, то громадянам стало зрозуміло, що влада держить їх за локів. Три роки урядовці готову-

валися та в останню мить, перед підписом, зрозуміли, що не готові вступати в асоціацію з ЄС. Стало зрозуміло, що така влада або некомпетентна, або це влада злочинців.

Новий Майдан-бурення зажадав публічного звіту Президента України, а отримав лохотрон з брехні і погроз насилиям. Тоді студентський Майдан-віче зажадав вигнання і покарання зрадницького Уряду Азарова і отримав насилия жорстоке і безглузде. Майдан-гідності пішов до кінця і ціною сотні людських життів не залишив старій владі юдніх шансів утриматися.

Мені абсолютно байдуже як теоретики історії потім назувати ці події: Майдан 2013-2014, революція, переворот. Я непохитний у своїй позиції, що активна маса українського народу, яка прогнала своїх зрадницьких наймитів, цими подіями продемонструвала всьому світу, а насамперед собі, що гідність, справедливість і свобода для них головне. Цей народ непереможний.

Платні олігархічні канали під час майданних подій весь час підсували громадянам псевдо лідерів Яценюка, Тягнибока, Кличка, та шоколадку Порошенка. Проте і на Майдані, і поза Майданом народ іх не сприймав як владний варіант. Активні громадяни не погоджувався на визнання такого лідерства. Вони не визнали підписані компроміси між політичними опонентами навіть за участі європейських дипломатів та самостійно дотиснули Януковича на втечу.

Ми, громадяни України, стали і стаємо іншими. Про це свідчить і соцопитування.

«Граждане Украины доверяют только волонтерам, церкви и Вооруженным силам Украины.»

Такие данные опроса, проведенного Институтом анализа и прогнозирования, Украинским институтом социальных исследований им. Александра Яременко, центром «Социальный мониторинг», при поддержке Киевского пресс-клуба Национального союза журналистов Украины, обнародовал исполнительный директор Киевского пресс-клуба НСЖУ Михаил Пересунько, передает «Укринформ».

«Недоверие к социальным институтам растет. Положительный баланс доверия имеют лишь волонтеры, церковь и армия. Остальным социальным институтам украинцы не доверяют. Особенно это касается судебных органов и политических партий», – сказал Пересунько.

Больше всего украинцы не доверяют судебным органам (77%), Верховной Раде (74,8%), политическим партиям (73,5%), прокуратуре (71,7%). В пятёрку антирейтинга вошел и Кабинет министров – 68,9%. Премьер-министру не доверяют 58,3%, президент-

ту – 50%.

Опрос проводився с 5 по 16 июля 2016 года по всей Украине. Выборка составляет 2010 респондентов, погрешность – до 2,24%. Опубликовано 24.07.2016»

Сьогодні Україна намагається здолати корупцію, принаймні такі потуги влада демонструє суспільству. Чи не щодня арешти хабарників, реформи правоохоронних структур. Тільки покарань не густо, бо в судах ще не корчують корупцію.

Щось робиться, але дуже поволі.

Проте я оптиміст.

У нас робиться більше ніж боротьба з корупцією. У нас формуються і міцніє розуміння, що всі біди суспільства від тотальної брехні, яку генерує будь яка влада. Влада не може не бути брехливою, бо це «диний спосіб її існування». Головна мета політиків – залишатися владою для забезпечення особистого несправедливого збагачення за рахунок підвладних.

Перший майдан повстал не за Ющенка, а проти обману виборців.

Другий майдан повстав, проти наруги над гідністю активних людей, коли Янукович забув що він обраний слугою народу, а не фартово хапанув булаву.

Звернемо увагу. Майданні лідери і першого, і другого, несамовито брехали в мегафони про права людини і соціальну справедливість. Тільки що отримували посади у владі, відразу ж ставали виявленими або підозрюваними корупціонерами. Приклади – дивись список майданних горлопанів. Заодно пропоную пригадати хоч одного, що обіцяв не брехати і не красти, крім Ющенка... Хоча хто його знає, що він мав на увазі під фразою, «ци руки нічого не крали», може де, може коли чи може з ким...

Тобто брехня – це спосіб життя при майданних горлопанів, корупція – їх спосіб багатії і володарювати над людьми видершись за будь яку ціну по владних щаблях. Це страшні люди, бо вони заради збагачення і жадобу влади дійсно готові віддати своє життя. Але ще страшніше те, що вони не вагаючись готові поглинати життя мільйонів людей, для яких влада і багатства матеріальні не є метою життя. Основна маса українського суспільства мають християнський світогляд, а чесність і відраза до брехні, це норма їх життя від мами і тата на все життя.

Отже маємо паралельні світи добра і зла. І все більше людей це усвідомлює. Ми вже розуміємо колективно, що наше спасіння у дорозі до чесності, що нас дійсно дуже багато і нас точно не подолати, бо ми інші ...

Інші в тому, що люди при владі і сама влада для нас вже не при-

вабливі. Ми не хочемо такого майбутнього ні собі, ні своїм дітям. Владу ми терпимо з стриманою огидою як безальтернативність. Ми не віримо владі як інституції, яка була, є і яку будемо вимущені знов обирати.

Ми інші, бо віримо тільки в себе, і свою успішність не прив'язуємо до приходу нової влади або царя, який все за нас і для нас зробить. Ці казочки в Україні слава богу майже в минулому.

Всі успіхи суспільства за останні два роки від самоорганізації і взаємної підтримки громадян. Не влада зупинила кацапську орду, а громадяни України, не влада дає нам хліб і до хліба, а ми самі його продукуємо всупереч злодійкуватої влади.

Ми інші, бо владу терпимо до пори, коли залишається сили або сенс нашому терпінню. ! влада, ця огідна потвора, знає про це, страшенно бойтися нас, разом з тим сподіваючись спокусити нас черговою брехнею. Зверніть увагу на нинішніх опозиціонерів, вони вже не пропонують нам себе як вождів. Вони намагаються горlopанити від нашого імені як наша частинка, всіляко маскуючись під нас.

Але ми вже знаємо їм ціну і їх місце в суспільстві.

Ми успішно засвоюємо мистецтво відрізняти правду від брехні. Соціальні дослідження показують не тільки наші настрої, а і рівень нашої зрілості як Громадянського Суспільства. І з точки зору реальної оцінки суспільного середовища, і з точки зору нашого вирішального потенціалу в захисті наших інтересів від злодійкуватої влади.

Мій життєвий оптимізм саме на цьому тримається - все ж таки ми стали і стаємо іншими. Ми брехунів здолаємо, бо разом нас багато, а вони хоч агресивніші, нахабніші проте їх мізер !!!

Я проголосував на виборах в 2014 році за Порошенка Президента. Це було протестне рішення вибору найменшого зла. Я тоді був переконаний, що потрібно в першому ж турі обрати Президента України. Бо держава протягом однієї доби залишилась без легітимної влади, яка могла представляти народ і всередині країни, а найважливіше в міжнародному середовищі. Визнання світом виборів в Україні означало, що після втечі Януковича, період не легітимності тимчасової влади завершено.

Народ України в законний спосіб у відповідності до чинної Конституції представив світовій спільноті свого лідера. Загроза державної анархії в Україні була відвернута. Загроза утворення державної влади України ззовні була зведена нанівець. Влада в Україні залишилась владою вибору українців, а не результатом компромісів керівників інших сильних держав сусідів, близьких і даліх. Тож і зараз я не шкодую, що проголосував за кандидата

Порошенко – не найгіршого з нікчемних.

Тоді я казав. Маємо Президентом Петра першого, чи скористається він шансом стати Українським Петром Великим, побачимо. Через два роки поспіль влевнено кажу – не скористався.

Він багато зробив для мобілізації світу на захист України, для досягнення розуміння європейських політиків, що безпека України це їх безпека, що Крим і Донбас стали рубежем світоглядів. Він вдало запустив маховик вітчизняного оборонпрому.

Проте він не зміг скинути з себе сіру шкіру бізнесмена, взявши державну булаву від народу України. Його моральні якості не дозволили йому сягнути вище мети будівництва своїх собачих будок.

Плентатися далеко позаду зрілого громадянського суспільства, його змушували рефлекси збереження своїх лантухів з шоколадом і грошенятами. Відтак, бокучи позаду живої історії, судорожно вчепившись в свої лантухи, галасуючи безперервно запізнілі популістські гласла, він не разглядів ні своєї високої місії, ні потенціалу Батьківщини, перетворюючись на посміховисько.

За короткий період бездарність булавоносця дала людям побачити голого шоколадного брехуна, який не спромігся вилізти з шкарупи, відомого літературного персонажу, хазяїна Калитки. Навіть гарний рівень освіченості і природні здібності не змогли перемогти рефлекси жадібності.

Шкода, але Президент України Петро перший залишився в історії лише банальним Петром баригою. Бо як продукт і генератор брехні, він нічим не відрізняється від своїх попередників. Він не зміг збегнути, що не він творець історії народу, але у нього був шанс стати достойною частиною цієї історії. Він захопився власними епізодичними успіхами так, що вони йому затымарили очі на масовий героїзм українців. бо лише завдяки мільйонам рускоговорящих і україномовних українців вдалося відстояти свободу і незалежність Батьківщини. Наш народ довів, що в разі потреби, він непереможний і без Порошенків, і без заходу, і без сходу.

Ми стали іншими, влада стала обачнішою і більш акуратно бреше, але вона ніколи не зможе стати чесною. І треба і можливо примусити до законослухняності через постійний громадянський тиск. Маємо досягти 0,0% відсотка довіри до влади та 100% рішучої готовності до жорсткого громадського контролю за найманними чиновниками.

Підсумовуючи сказане, зробив для себе висновок. Те що мені передали мої тато і мама про їх життя – це безсумнівна правда. Все що каже влада, це завжди або брехня, або маніпуляції з правдою. Тому мені особисто завжди доводилося перевірювати інфор-

мацію влади, якщо вона лягала в основу прийняття важливого для родини рішення.

Походження нашого роду.

З свідчень моїх батьків, найстарший відомий мій предок є дідусь моєго тата по материнській лінії, (мій прадідусь), Ваховскі Шимон 1838-1934. Він мешкав в слободі Медведове близько Ємільчина на Житомирщині з дружиною Агнешкою, (моя прабабця мала дівоче прізвище Островска) (дати народження і смерті невідомі) та дітьми: Тофіля 1874-1934 (мама моєго тата), Фабіан, Кароля, Антон, Стефан та Кароль.

Другим дідусем моєго тата по батьківській лінії, (мій прадідусь), був Галіцкі Войціх, який народився в період 1845-50 років, дата смерті не відома. Він мешкав в слободі Бастова Рудня близько села Бараши на Житомирщині з дружиною (імені прабабці, дати її народження і смерті не збереглося) та дітьми: Кароль 1870-1911 (тато моєго тата), Іполіт 1892-1962, Антон, Броніслава, Франя, Каміля і Гелена.

Син Галіцкого Войціха, Галіцкі Кароль (мій дідусь 1870-1911) та його дружина Тофіля (моя бабця, дівоче прізвище Ваховска 1874-1934) є батьками моєго тата.

Вони проживали на успадкованій землі-седищі біля Бастови Рудні, урочище Гринькі в напрямку урочища Щенівське (нині село Шевченкове) з своїми дітьми: Вікторія 1906-1982, Фавстин 1908-1997 (мій тато), Віктор 1910-1979, Граціян 1912-1937.

Дідусь моєї мами по батьківській лінії, (мій прадідусь), Завадські Ігнацій з дружиною на ім'я Анеля (дівоче прізвище прабабці, дати її народження і смерті невідомі) проживав в прилеглому до слободи Бастова Рудня успадкованій землі-седищі в напрямку до Непізнанич з своїми дітьми: Адам 1880-1934 (мамин тато), Флоріан, Петрина, Ядвіга, Іполіт, Рафал, Віцентина і Анеля.

Батьки моєї мами Павліна (Галіцка) Завадзка і Адам Завадзкі.

Другий дідусь моєї мами по материнській лінії, (мій прадідусь), Галіцкі Віктор (дата народження невідома - помер 1882 року) з дружиною (дівоче прізвище прарабабці, дати її народження і смерті невідомі) проживав в слободі Бастова Рудня з своїми дітьми; Павліна дати ???? – 1953 (мамина мама), Тофіля, Андрух, Войціх, Марцін, Петро.

Син Завадзкого Ігнація, Завадзкі Адам (мій дідусь 1880-1934) та його дружина Павліна (моя бабка, дівоче прізвище Галіцка 1874-1934) є батьками моєї мами.

Вони проживали на успадкованій землі-седищі біля слободи Бастови Рудні, урочище Адолюкове в напрямку села Непізнаничі, з своїми дітьми: Мариня (1905-1959), Вікторія (1907- ???), Антон (1909- 1986), Яніна (1911- ???), Фелікса (моя мама, 1914-1996), Фавстіна (1915-1988), Адам (1916-1918), Іполіт (1918-1953), Тофіля (1924-???, Рафаліна (1924-??), Бернідка (1928-??), Бернад (1929-??).

Відомі прізвища моїх прямих предків:

- батьківська лінія, це Галіцкі, Ваховські, Островські;
- материнська лінія, це Завадзкі, Галіцкі.

Юнацькі роки моого татуся, Фавстіна Галіцкого (праворуч стоять), його приятеля Полька Галіцкого (ліворуч) і невідомого (в середині).

Місце постійного проживання всіх поколінь моїх відомих предків по материнській і батьківській лініях тільки на землях нинішньої Житомирської області, України.

А саме - слобода Медведове біля села Ємельчине (згадується в першій половині XVII ст.) та слобода Бастова Рудня та седища на прилеглих землях поблизу села Бараши на Ємельчинщині (згадується як поселення Бастова з 1650 р., а з 1909 як слобода Бастова Рудня, інколи згадується як Мостова).

Мої предки з Бастови – Рудні і віддаленого Медведова належали до римо-католицької парафії костелу святого Антонія в селі Бараши. Там же, в Барашах, було розташовано римо-католицьке кладовище, яке функціонує і нині. До цієї парафії в ті часи належали жителі наступних переважно польських поселень (всього 37):

Слобода Андріївка, слобода Анжелін, слобода Анненская, слобода Алопоновка, слобода Бастова Рудня, слобода Барановка, слобода Бобрицька Болярка, слобода Верби, слобода Веровка, слобода Владимировка, слобода Гута Зеленицька, слобода Гринджівка, слобода Гоноровка, слобода Давидовка-Забара, слобода Зелениця, урочище Козині Ліски, слобода Королівка, слобода Кривотин, слобода Клярин, слобода Медведов, слобода Михайлівка Баращівської волості, слобода Михайлівка Ємельчинської волості, урочище Нехворощ, слобода Нітіно, слобода Омелуша, слобода Параніно, слобода Полонічев, урочище Сербіновка, слобода Софіївка, слобода Спаська Запруда, слобода Царів Бір, слобода Чміль.

До цієї ж парафії відносилися слобода Абрамок, слобода Попільнівка, слобода Тесновка і слобода Федоровка що значилися «В списках населенных пунктов Волинской губернии за 1906 год» як населені пункти «Романовецької волости Новоградволинського уезда».

Слобода Колцкій Кривотин (Малий Кривотин) «Овручского уезда Луцької волости».

Всі відомі мої предки вважали себе поляками, володіли рідними для них мовами польською і українською. Наш рід послуговувався українською мовою місцевого поліського діалекту в побуті, і польською мовою на богослужіннях. З цього ж часу інших національностей крім поляки, іншого віросповідання крім римо-католики в нашому родоводі не було включено покоління моїх дітей.

Всі відомі мої предки постійно проживали за рахунок землеробства та тваринництва на приватних земельних ділянках-седищах у приватних оселях. Як нащадки польської шляхти, вони

підпорядковувалися відповідним правам і обов'язкам, встановленим за часів Речі Посполитої, потім Королівства Польського у складі Російської імперії. Мої предки були вільними в зміні місця проживання.

Родини моїх предків із слободи Бастова Рудня проживали, спілкувалися та взаємодіяли серед жителів Ємільчинщини переважно чотирьох національностей: українці, поляки, німці і євреї.

Найближчими поселеннями сусідніми до слободи Бастови Рудні були:

- поселення з переважно українськими родинами це Бараші, Симоні, Андрієвичі, Щенівка, Яблунець, Неділиця та трохи далі Рисне, Баскаки (нині Кам'янка), Бобриця, Малий Яблунець, Великий Яблунець;

- поселення з польських родин, їх називали ще слободи, це Вєровка, Клярівка (нині Брідон), і трохи далі Анжелін (нині Краснопірка), Бобрицька Болярка, Мар'яновка, Царів бір, Аполонівка, а всього 37 слободок і урочищ Ємільчинщини.

- поселення з німецьких родин, їх називали колоніями, ст. Непізнатічі, а далі Буда-Бобриця, Вікторівка, Березівка, Найдорф (нині Новооселіца), Євгенівка, Ганнопіль, а всього 84 німецьких колоній на Ємільчинщині.

Єврейські родини були вкраплені в більшості населених пунктів, де монопольно існували їх приватні корчми. Для мешканців польських поселень, як нащадків польської шляхти, на той час 18 ст., однодворців, зайняття торгівлею було заборонено ще законами часів Речі Посполитої.

Родини моїх предків створювали нові сім'ї серед польських римо-католицьких родин Баращівської парафії з прізвищами (всього 81):

Адамовіч, Багінські, Бахурінські, Башинські, Беляк, Білявські, Броновіцкі, Борецькі, Бочковські, Боньковські, Ваховські, Верещинські, Весельські, Віцинські, Волковінські, Войтовські, Войцеховські, Вольські, Галіцькі, Гарбовські, Гладські, Грабовські, Грозовські, Головські, Гонгало, Голяк, Горбачевські, Жайвоновські, Железко, Жигадло, Жидецькі, Журавські, Забродські, Завадзкі, Загурскі, Заінчковські, Залевські, Дворецькі, Кайдановіч, Кемпські, Ковнацькі, Колбасевіч, Корбут, Косінські, Котвицькі, Лаговські, Лашевіч, Лівіцькі, Ліневіч, Лось, Люблінські, Малишевські, Майдановіч, Мержівінські, Мостовіч, Мошківські, Напольські, Оголь, Олішевські, Острівські, Остринські, Пригодські, Розбіцькі, Ростлавські, Рудницькі, Світельські, Сідлецькі, Сініцькі, Сичевські, Скаковські, Стрелковські, Суховецькі, Санковські, Сюдника, Тичина, Турковські, Фелінські, Цал Цалко, Шуляківські, Якубовські, Яскаловіч.

Імена поляків, що проживали на землях нинішнього села Бастови Рудні і як вони вимовлялися при спілкуванні польською і українською мовами.

Чоловічі:

Адоль, Альбін, Антон (Антосьо, Ангусько), Аполінар, Арциз, Боліслав (Болісъ, Болік), Броніслав (Броньо), Бернад (Берназъо), Віктор (Вітусы), Віцент (Віцъо), Віталій, Владислав (Владзъо), Войціх, Граціян (Грацъо), Геннадій (Геньо), Гайдон, Зигмунд, Іполит (Польо, Полько), Казімір (Казік), Кароль, Леонід (Льонъо, Льонік), Людвік, Марцін, Миколай, Олександр (Ліксандер), Петро (Петъка), Себастьян, Станіслав (Стасъс, Стасік, Стасъко), Стефан, Томаш, Фавстин, Фелікс (Фелік), Франц (Франъо, Франек, Франко), Цилістин, Цириль, Шимон, Юзеф (Юзік, Юзъко), Юльян (Юлік), Янко, Ян (Яньо, Янек);

Жіночі:

Антоніна (Антонька), Анейя (Анелька), Альбіна, Аліна (Алінка), Арциза, Аделія (Аделька), Броніслава (Броня, Бронька), Бернадка, Валя, Вікторія (Вікторця, Вікта, Віктора), Віцентина, Галина (Гая, Галька), Гелена (Геля, Гелька), Ганя (Геня, Ганька), Доміцеля, Зофія (Зося, Зоська), Зоня (Зонька), Каміля (Камілька), Кароліна (Каррола, Каролька), Лівеліна, Людмила (Льодзя, Льодзька, Людвіня), Леокадія (Льоня, Льонька), Марія (Мариня, Марися, Мариська, Маринка), Марцеліна (Марценя, Марцеха), Неля (Нелюня, Нелька), Петрина (Петрунеля), Розалія (Рузя, Рузalia, Рузалька), Станіслава (Стася, Стаська), Текля (Теклюня), Тофіля, Фавстина, Фелікса (Феля, Фелюня, Фелька), Франя (Франушка, Франка), Цилістина, Юзефа (Юзя, Юзъка), Ядвіга (Ядзя, Ядзька), Яніна (Януся).

Такі польські прізвища і імена ємільчинщини пам'ятають або носять їх предки, вони складають більшість з тих, що збереглися до нині на католицькому цвинтарі в Барашах.

Мої предки здобували освіту в польських школах. Початкова Бастово-Руднянська польська школа забезпечувала 4 класи, а середня школа села Бараши – 7 класів.

Улюбленими піснями польською мовою у мешканців Бастови Рудні були: Janek tui, Pod zelonym jaworem, W nedzele galo, Pada deszczuk, pada, Hej sokoly, Marsz Debrowski, Lescyna, Plynie Wisla, plynie...

Молодіж охоче танцювали під звуки скрипки з бубном (до більшовизації) на забавах біля дворів почесногово. Це були танці полька, краков'як, яблучко, падесплань і, звичайно ж, вальс. Після війни з гітлерівцями селяни придбали духову музику і танцювали ті ж танці, але вже в сільському клубі. В 60-х роках переважним інструментом стали гармошки, а потім і баян.

Отже, я з роду поляків, римо-католиків, землеробів, три покоління яких, за наявними відомостями, постійно проживали на території нинішнього Ємельчинського району Житомирської області разом з іншими численними родами поляків від початку 18 століття поряд з поселеннями українців та німців-колоністів.

За законами періоду окупації Російської імперії України адміністративний поділ територій складався з губерній, які поділялися на повіти та волості. Населені пункти розподілялися на міста, містечка, села, деревні, колонії, слободи, хутора, урочища, ферми і заводи при населених пунктах.

Сучасний Ємельчинський район займає територію поселень, на яких в 1906 році були Барацівська волость Житомирського повіту Ємельчинська і Сербовська волости Новоградволинського повіту.

Всього на той час налічувалося 213 населених пунктів на 10 699 дворів, в яких проживало 66 779 осіб.

Якщо порівнювати з нинішнім часом (станом на 01.08.2013), то населення зменшилося до 34 426 осіб, або в два рази за останні 107 років. На вказаний час в Ємельчинському районі залишилося 118 сіл, а 95 населених пунктів, зникли.

Польське населення переважною більшістю проживало в слободах і прилеглих селищах. В Ємельчинській окрузі таких слобод станом на 1906 рік було 33 та ще 3 урочища з загальною чисельністю населення 9 265 осіб. Це становило близько 14% від всього населення цього регіону.

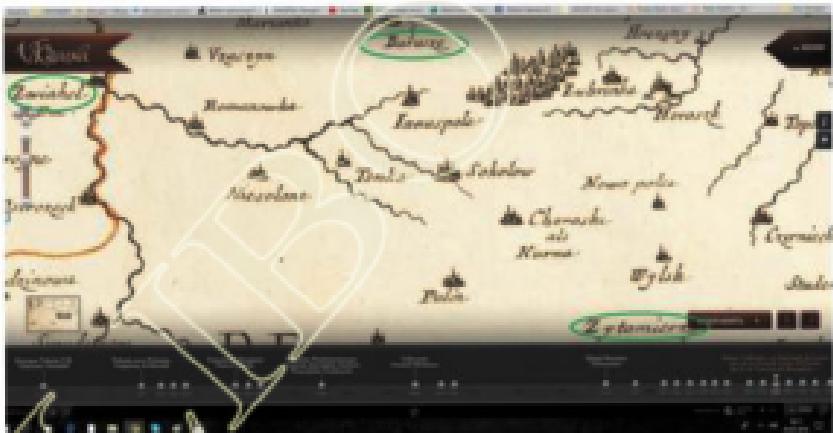
Німецьке населення проживало в поселеннях, які називалися колоніями. Таких колоній на Ємельчинщині станом на 1906 рік було 84 з загальною чисельністю населення 19 150 осіб. Це становило близько 29% від всього населення цього регіону. Німці переважали польське населення по чисельності мешканців і поселень в 2 рази.

Назви населених пунктів, за рідким виключенням, мали походження української мови найменувань об'єктів географічних або флори і фауни.

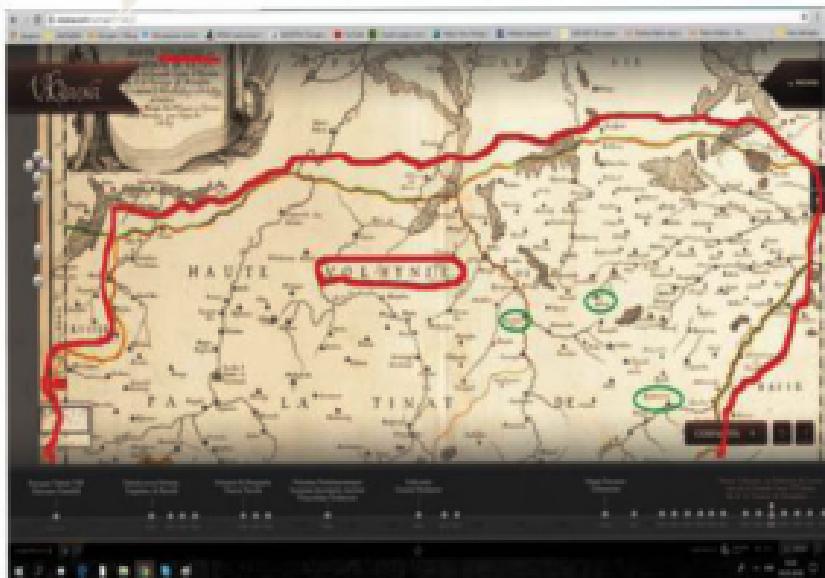
Генеалогічне дерево моїх предків побудовано на документах про особу моїх батьків, та їх свідчені про свої два покоління предків. Жодної інформації про покоління моого роду до 18 ст. (мій найстарший прадідусь Ваховський Шимон проживав 1838-1934 роки) мені отримувати не приходилося.

Звичайно, поглибити наш родовід було б великом винагородженням. Така надія, сподіваюсь, не полишить моїх нащадків. Натхнення додає те, що за часів незалежної України вже багато людей успішно проводить такі дослідження.

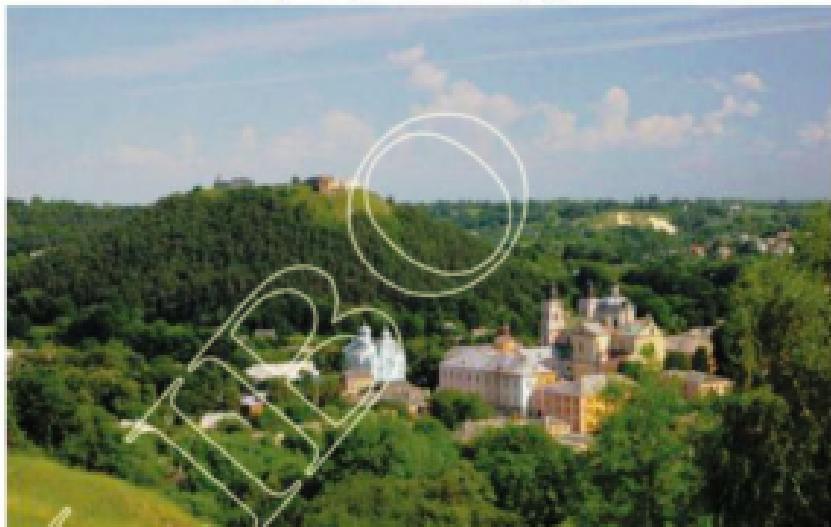
Проте, вичерпання родинного інформаційного ресурсу про конкретних предків моїх прадідів не заважає провести дослідження історії слов'ян, яка, з високою ймовірністю, була середовищем зародження моого роду. Адже моєю Батьківщиною є Волинь, яку колись населяли племена волинян.

Фрагменти польської карти Волині французького картографа Бопланя за 1665 рік, де мною виділені зеленим кольором Бараш, Завадзь (Новоград Волинський) і Житомир.

Дорога до землі предків.

Краєвид на древню Замкову гору Житомира.

Поглиблення історії моого родоводу логічно здійснювати через історії розвитку земель нинішньої Житомирщини, України та Європи. На цих територіях найбільш вірогідно проживали мої пращури, де впродовж минулих віків відбувалися міграційні процеси різних народів і різними напрямками.

Якщо опиратися на історичні, культурні, архітектурні та архівні реєстраційні, картографічні і інші свідчення, то появі перших польських міграцій на Житомирщині співпадають з часом зародження польської писемності.

Для мене це був досить несподіваний результат досліджень.

Справді, це виглядає саме так.

Бо на сьогодні залишаються не спростованими твердження, що найдавнішим польським текстом була Гнезненська булла від 7 липня 1136 р. Це була папська булла про відміну главенства Магдебургського архиєпископства над Польською церквою.

А вже через 89 років в замку Житомир (бл. 1225) св. Яцеком Ондревонджеєм був закладений перший католицький костел із кляштором, який оселив у ньому домініканців. Привілеї костелу, надані руськими, зберігаються у Вільнюсі.

Він був зруйнований татарами між 1648-1672 роками й після того не відбудовувався. Проте в Житомирі і інших містах України повстали нові католицькі храми. В Житомирі, в другій половині

17 ст., Януш Тишкевич заснував костел і замок кармелітів, які теж були зруйновані, а в 1724-1737 роках було зведено вже камінну споруду костелу НМР (святої богородиці) та 1788 року – каплицю на місці костелу св. Миколая.

Перший костел у Загелі (нині Новоград-Волинський) було побудовано в 1600 році. Костел був прикрашений настінними фресками, які здійснені руками місцевого майстра – учня Романівської школи глухонімих. Там же, в Загелі, в 1766 розпочато, а в 1788 закінчено і освячено муріваний костел. До місцевої парафії римо-католиків станом на 1864 рік з загального числа 158 518 мешканців Новоград-Волинського повіту належало 18 557 польськомовних прихожан,

На землях Житомирщини храми латинського обряду вже функціонували в Погонному з 1607р, в Бердичеві монастир Босих Кармелітів з 1630 р., в Малині з 1780 р., в Барашах з 1795 р., в Ушомирі з 18 ст., в Пулині (Чернонармійську) з 1796 р.

Зрозуміло, що ці храми не могли існувати без прихожан, які або були до того носіями польської мови, або місцеве населення становило вважати себе християнами латинського обряду. Цьому логічно передували або міграції ранніх поляків на терени сучасної Житомирщини, або успішне розповсюдження християнства латинського обряду серед українців. Історичні дані не заперечують, що було і те, і інше.

При цьому, ще одна несподіванка чекала на мене. З'ясувалося, що перші православні храми в Житомирі з'явилися пізніше католицького костелу (через три століття). Першими православними церквами були дерев'яні Хрестовоздвиженська на Замковій горі, побудована лише в XVII столітті і Успенська на Подільській горі, побудована в 1700 році. А вже потягом 18 століття в Житомирі побудовано 14 православних храмів від каплиць при шпиталах і кладовищах до великих церков та кафедрального собору преображення господнього.

Чому саме так склалася історія двох християнських слов'янських гілок? Звичайно, що це наслідок складного для українців шляху до християнства.

Думаю, правильно було б, шукати відповіді на ці питання повернувшись до історії зародження слов'янських народів та переходу їх до християнства.

Отже, мусимо повернутися на коротко до теми великого розселення людей по планеті. Ми вже розглядали зародження характерних відмінностей у різних угруповань первісних людей, як залежність від їх навколошнього середовища: колір шкіри, риси обличчя, мова, облаштування житла, забезпечення їжею і таке

інше.

Проте людський інтелект сформовано так, принаймні на сьогодні, що люди можуть довгий час підтримувати спілкування, якщо їх кількість не перевищує число 7. Якщо долучається восьма особа, то порівняно швидко така група неодмінно розпадається на дві. Втримати їх разом можна тільки примусово.

Примус може бути добровільним (повага, авторитет, вигода) або через підкорення чужій волі через залежність.

В першому випадку люди тримаються разом абсолютно добровільно, проте вже не як співорозмовники, а як сторона отримування інформації.

В другому випадку - приймання інформації відбувається через примусове підкорення чужій волі.

Отже можна припустити, що для первісних людей, що розселялися по земній кулі, природньою була поведінка добровільного об'єднання сімей в середовищі свого роду та близьких родів. При цьому, підкорення чужій волі було добровільним визнанням її через повагу або авторитет заради отримання особистої вигоди (в ті часи це було надія виживання).

Після дозрівання розвитку родових громад до рівня можливостей створення надлишкового продукту, який дозволяв його накопичення і зберігання, у людей з'явилася мотивація примусово відбирати його у слабшої сторони.

Вірогідно, на початковому етапі це відбувалося між громадами-чужинцями. Пізніше, це перенеслося у внутрішньо-родові стосунки. На даному етапі розвитку це стало нормою суспільних відносин, що збереглося і до нині.

Якщо ми перенесемося до середньовічного суспільства, то вже не сутички родових груп, а війна племен і народів була природним станом суспільства.

Так було і в Європі.

Організоване і озброєне грабування стало постійним буденним заняттям. Загрози в боях власному життю грабіжникам компенсувалися трофеями. А це були харчі, одяг, знаряддя праці, предмети побуту і раби.

Очільництво грабуванням стало окремим видом занять з високим матеріальним і суспільним зиском від такої діяльності. Учасники розбійних нападів теж отримували свій зиск, що переважав традиційні способи добування їжі збиранням плодів або полюванням і рибальством.

Відомо, що протягом 7-9 століття Європу населяли багато чисельні споріднені між собою племена, які залишилися в історії як слов'янські.

Принаймні, дійшли до нас древні перекази про Леха, Чеха і Руса — трьох братів, що стали предками слов'янських народів: відповідно польського, чеського і руського (не плутати з руским, поняття якого введено пізніше, лише через 8 століть).

Якщо рухатися з берегів Середземного моря на північ до Карпат, то там на відповідних мапах ми побачимо великі простори заселені такими племенами як серби, далі на північний захід — хорвати. Ще вище на північ прикарпатські землі зі сходу на захід заселили відповідно слов'янські племена словаків, моравів та чехів.

На північній стороні карпатських гір вздовж річки Вісла аж до прусських племен розмістилися слов'янські племена віслян, мазурів (мазовшан) і куяян, в центральній частині — поляни, західніше шльонгани і поноряни.

Східніше від вже названих племен по басейну правого берега Дніпра розселилися волиняни і поляни. Південніше від полян вздовж річок Прут, Дністер і бут розселилися тиверці. А північніше була територія Полісся під древлянами, землі вище на північ заселили племена сіверців, радимичів, в'ятичів, кривичів.

Отже вісляни, що увійшли до складу майбутньої польської державності та волиняни, що згодом стали одним із західних князівств Русі були сусідніми племенами. Їх розділяла річка Сян, притока річки Вісли.

Цідва племена, які займали центральну частину всіх слов'янських земель Північніше Карпат від Балтійського моря до лівого берега Дніпра згодом стали порубіжними землями на сході для поляків і на заході для Русів.

Ці розрізnenі слов'янські племена в ті часи перебували між прусами і литовцями з західної сторони і татарами — з східної. Взаємні наїзди, як звичайний спосіб життя існували серед слов'ян Європи аж до кінця XIV ст., а для татар — досить довго навіть за новітніх часів.

Інших слов'ян, крім поляків і русів північніше Карпат ні на сході, ні на заході, ні на півночі, ні на півдні в історичних документах не згадуються.

Щодо предків росіян, росіян, русів то, в історичних документах вони відомі як московіти, нащадки тюркських племен, які з Азії дісталися європейського континенту і вже там зустрілися з слов'янами. А до того часу вони не згадуються як слов'яни чи їх нащадки і ніякого відношення до слов'янських племен не мали.

Отже будемо рухатися далі в наших дослідженнях серед земель розселення наших предків слов'ян на території сучасних держав Польщі, Білорусі і України.

Пясті і Русь.

Династія Пястів зародилася в останній чверті Х ст. як ланцюгова реакція зародження сусідньої Саксонської імперії. Бо тоді ще не було ніяких кордонів ні прикордонників і взагалі держав в сучасному розумінні.

І справді. Польщі в сучасному розумінні не було. Тоді земля мала набагато менше значення, ніж люди. Успішні ватажки професійних грабіжників оцінювали свої володіння числом підкорених племен чи народів або таких, які бажають їх захисту від інших грабіжників. Бо підкорені і підневільні жертви нападників були джерелом їх збагачення через побори і данину відкупу.

Проте їх влада залежала пропорційно до часу та відстані, потрібних, щоб фізично дістатися до місця своїх васалів. В далеких районах, розміщених далі, ніж за три або чотири дні їзди від садиби володаря, політичний вплив зменшувався. До того ж, там були місцеві його суперники і вороги.

Люди, які не мали змоги боронитися, постійно перебували під різними ступенями страху відносно свого місцевого пана, володаря, єпископа, чи чужинців-грабіжників. Такий стан був до того ж досить мінливий. Все це спонукало часто втікати до місць скитаючих або взагалі мандрувати в пошуках країні і спокійнішої долі.

Пясти на початку були лише князями одного з багатьох племен. Вони утвердили свій контроль над віслянами та їхнім містом Krakowom лише 990 р. Їхня влада над Померанією і Сілезією була непостійна, а над Мазовією — неповна. Їхні завоювання на теренах Волині і інших руських князівств були нестабільними і епізодичними.

Вже Болеслав Хоробрій, щоб позначити свої завоювання, ставив запізні стовпи, в тому числі і на Дніпрі.

Болеслава Хороброго поляки вважають своїм національним героєм. Він походив із династії П'ястів. Батько – Мешко I, мати – Дубрава (Дубравка), донька чеського князя Болеслава I Грізного.

У 999 році приєднанням Krakівської землі Болеслав завершив процес формування Польської держави. У війнах із згасаючою Римською імперією (1003-1005, 1007-1013, 1015-1018) зумів відстоити незалежність королівства Польського.

У 1000 році він урочисто приймав імператора Оттона III у Гнезні де й добився організації самостійної архієпископської кафедри, куди переніс мощі папського місіонера, мученика Адальберта. Відтоді Польща входить у тісні зносини з Папою і запроваджує богослужіння латинською мовою.

Приньому межі Польської держави сягали від Ельби і Балтійського моря до Карпат і Угорщини, від Чехії до Волині.

У 1018 році Болеслав Хорбрій, покликаний своїм зятем київським князем Святополком Окаянним, рушив на Волинь, розбив Ярослава Мудрого на берегах Західного Бугу, захопив Київ і, замість того, щоб передати його Святополку, сам засів у ньому. Але кияни, обурені грабіжництвом його дружини, почали бити поляків. Болеслав змушеній був залишити Русь у 1019 році. Проте Польща втримувала за собою Червенські міста до 1030 року.

Болеслав дуже багато сприяв насадженню християнства в Польщі, за що, незадовго до його смерті, духовенство сприяло отриманню королівського титулу. У 1025 році відбулася коронація Болеслава I королівською короною.

Тут доречно окремо зупинитися на стосунках Польщі з Чехією, які справили для польської державності визначальне значення. Сучасний історик Тімоті Снайдер в книзі «Перетворення націй» так описує ці відносини.

«...чехи мали контакти з латинським християнством і німецькою імперією принаймні на сторіччя раніше від поляків і працювали за головний фільтр, крізь який знання про західний світ досягало Польщі.

Саме з Праги, в особах Дубрави і Войцеха, поляки перейняли спершу християнську релігію. Саме від Праги вони дізналися про тонкощі об'єднання німецьких держав: адже Богемія мала право інвеститури і брати участь у виборах імператора. Саме через чеську мову поляки отримали практично увесь свій політичний, релігійний і суспільний словник.

Деякі історики наголошували, що на тій стадії поляків і чехів не слід вважати за окремі народи. В першій половині XI ст. існував реальний шанс, що під чеським або польським праводом може утвердитись на тривалий час об'єднана західнослов'янська дер-

жовд.»

В ті ж часи, що не менше дев'яти з шістнадцяти претендентів на титул старшого князя Плястів були одружені з руськими князівнами. Спираючись на чеське джерело державотворення, ці численні союзи династії Плястів і Руських князівств заклали великий потенціал формування нових східно - слов'янських держав. Казимир Великий добився в 1366 р. переваги у воєнних кампаніях над Великим Литовським князівством і татарами за домінування над землями вздовж Дніпра. А після Кревської унії (1385) литовський князь Ягайло перейшов у католицизм, навертаючи до нього підвладне населення.

Християнство для русів почалося в 988р. Саме тоді відбулося хрещення Русі великим князем Київським Володимиром Великим на березі Дніпра. Хоча хрещення русів були і раніше. Ще княгиня Ольга приймала хрещення як Елена в Константинополі. В Європі її називали *Helena Russorum Regina* (Елена, королева русів). Про хрещення Русі у 860р. князем Аскольдом згадується у Візантійських хроніках.

В ті часи, переможець внутрішньої боротьби за Римську імперію імператор Костянтин утверджує християнство в Константинополі. Згодом від Римської імперії відколюється нова імперія – Візантія, а з нею і церковна організація, яка у 1054 р. розірвала і без того не дуже міцні зв'язки із західною християнською Церквою. Сталося це шляхом накладення взаємної анафеми (відлучення від Церкви) з боку Папи Римського та патріарха Константинопольського.

Так виникли дві ворогуючі течії у християнстві — католицизм, представлений Римською імперією, та православ'я – Візантією. Ці течії підхопили східних слов'ян та й розділили. Більше того, слов'ян польсько-руського кордону зробили на тисячоліття за ручниками взаємних анафем, які прозвучали з престолів віддалених ворогуючих імперій. До латинського русла Рим долучив поляків, а руські князі стали християнами східного обряду.

Мінливі кордони між Польщею і Руськими князівствами стали одночасно кордонами католицизму і православ'я. При цьому Польща прийняла і виконувала зобов'язання Риму сприяти домінуванню християнства латинського обряду на православних теренах.

З часом, майже через пару століть, християнство східного обряду поширило через Русь свою ходу далі на схід, охоплюючи розмаїття мордовських та фіно-угорських племен аж до Уральських гір. Київський митрополит Петро без офіційного дозволу Константинополя переносить з Володимира митрополичу кафедру

(1325) в тоді ще маловідоме поселення Москву і стає духовним нащеннником московського князя Івана Калити, засновника династії Калитоновичів – правителів Московської держави.

З якого ж роду племені був московіт Іван Калита – держатель ординського ярлика. По лінії батька – нащадок князя Юрія Долгорукого, Володимира Мономаха. По лінії матері Марії Глібівни Білозерської – був нащадком Феодори Сартаківни – дочки хана християніна Сартака сина Батія і правнука Чингісхана.

Згодом Константинополь дав дозвіл на перенесення митрополичної кафедри з Києва до Володимира. Але це відбулося через 29 років (1354) і тільки за умою, що Київ буде «першим її престолом і першою кафедрою».

Московська метрополія ще понад сто років зберігала свою першу назву — митрополія Київська і всієї Русі.

Нарешті у 1354 році Константинопольський патріарх зважився на розширення своїх територій впливу і висвятив двох митрополитів: Алексія — Митрополитом Київським і всієї Русі (а фактично Московії з центром у Москві) та Романа — Митрополитом Литовським (епархії Білорусі та України з центром у Києві). Згодом московсько-литовське протистояння спричинило розкол Литовської митрополії, в результаті якого Київ тривалий час перебував без митрополита.

Лише у 1458 р. Константинополь висвятив на Київську митрополичу кафедру Григорія Болгарина, якого Москва визнати не захотіла. Але він був визнаний великим князем литовським Казимиром IV. Це засвідчило остаточний поділ Київської митрополії східного обряду на слов'янську Київську і ординську Московську.

Тож повертаймося на захід до слов'янських християн, розділених вищими духовними центрами в Римі і Константинополі.

Суспільство часів Польської держави було організоване на військовій основі. Володарем над людьми був князь, опираючись на озброєну дружибу. А винагородою їм служила земля, отримана за службу. В такому середовищі і зароджувалася могутня вікова когorta польської шляхти.

Цьому передували зростання і зміцнення такого прошарку на близіннях до княжої верхівки охоронців, що були винагороджені землею а також Możnowładztwa, які складалися з кровних родичів князя або відзначилися перед ним якимись вагомими заслугами. Можновладці в ранній сторіччя навіть отримувала частину прибутків княжої казни.

Хоча можновладці присягали князю на вірність і формально були його підлеглими, їх привілеї керманичів озброєної владної

охорони дозволяли їм інтригами складати серйозну противагу.

Запровадивши в себе західні практики володарювання підвладними територіями, за часів Плястів з'явилося самоврядування міст. Євреї, які населяли польські землі з найдавніших часів отримали обмежене право обрання місця проживання, ведення торгівлі, сповідувати цдаїзм, бути вільними від кріпацтва і рабства.

Поряд з духовенством з'явилися когорта привілейованих людей яких називали лицарями, а пізніше, шляхтою. Саме на них трималася влада великих князів, а потім короля.

Ці дві касти мали у власності не лише землі а й населення, що давало їм можливість збагачуватися і посилювати свою владу. Звичайно, серед них постійно зберігалася майнове і політичне розшарування в залежності від розмірів володіння.

Ясна річ, що запроваджені Плястами порядки управління під-владних територій поширювалися і в Литві і в Руських князівствах. Там так само була місцева шляхта, яка проте залежала від впливу Плястів.

Створення європейських держав раннього періоду не могло не мати схожих подій. А саме етапність утвердження державності шляхом подолання роздробленості родинних володарювань. Так було і в становленні державності у Моравії, Пруссії, Польщі і в Русі. Все це відбувалося по поширюючись із заходу на схід.

Так описує ці часи історик Н. Дейвіс в книзі «Боже ігрище».

«Період роздрібнення тривав приблизно два сторіччя. Він був спричинений передусім дедалі більшою самодостатністю провінцій, а також реакцією проти центральної влади, яку можна спостерегти на другому етапі історії багатьох первісних держав. Як і поділ імперії Карла Великого 843 р., поділ держави Плястів за Кривоустого 1138 р. мав великі шанси стати постійним. Поділена Польща не могла боротися з нападами чехів, саксів, прусів, литовців і монголів. Проте народжуване польське суспільство виявилось напрочуд стійким. Хоча належні до династії Плястів князі Великопольщі, Малопольщі (в т. ч. Волинь, Київська Русь та Чорна Русь), Мазовії, Куяві, Померанії, Сілезії та кількох інших менших володінь невпинно воювали між собою, їм пощастило жити за доби, коли їхні сусіди теж були поділені. Німецька імперія була виснажена боротьбою з папством і безкінечними авантюрами в Італії; Русь була роздрібнена ще більше, ніж Польща. На той час, коли Люксембурзька династія відбудувала Богемію, Анжуїська династія — Угорщину, два останні Плясти — Локетек і Казимир Великий — вже упорядкували власний дім і об'єднали польське королівство.²

Тож відстоявши і утвердживши свою ранню державність Плясти

випередили в цьому Руські князівства, які продовжували виснажуватися в кривавих міжродинних походах. Доля русів склалася так, що вони стали здобиччю Батия, потім Великого князівства Литовського та Польської корони.

Зупинимося трохи детальніше на тому, як склалася історія Руських князівств, що не змогли сягнути своєї загальнонаціональної державності.

Перша державність удільних князівств, що згодом стали відомими як Руські формується з середини Х століття . А з кінця 1150-х років на території Волинської землі вже було відоме Володимирське князівство Київської Русі.

У 1170–1205 роках Володимирське князівство об'єднало навколо себе всі удільні князівства. З приєднанням до нього Галицького князівства, утворилося Галицько-Волинське князівство.

За князювання Романа Мстиславича в 1195 році до його князівства було приєднано Полонне, а східною межею стала річка Случ.

Галицько-Волинське князівство на той час, було відомою центральноєвропейською середньовічною руською державою (в західних джерела - Галицьке або Руське королівство).

Угорські королі практикували використовувати для його назви Королівство Галичини та Володимириї, бо 1205 року після смерті Романа Мстиславича, король Андріаш II був коронований Папою королем Галичини та Володимириї.

Титулярними монархами Галицько-Волинського князівства, які носили титул правителів князів Галицько-Волинського князівства — «королів Галичини і Володомирії», «королів Русі» чи «господарів Русі», незалежно від того, чи мали вони повноту влади у галицько-волинських землях, чи ні були:

Арпади – князі угорські Андрій II, Коломан Галицький, Андрій III;

Рюриковичі - Роман II Великий, Данило I Галицький, Шварно Данилович, Лев I, Юрій I, дуумвірат Андрія Юрійовича і Лева II, Володимир Львович;

Пясти - Юрій II Болеслав, Казимір III Великий, Владислав II Опольчик;

Гедеміновичі (Любарт - Дмитро);

Анжу - Людвік I Великий, Марія I Анжуїська, Ядвіга I Анжуїська.

Галицько-Волинське князівство було одним з найбільших князівств Русі. Сюди входили Белзька, Холмська, Перемишльська, Луцька, Галицька, Звенигородська, Теребовльська, Володимирська, та Берестейська землі, а також - Поділля та територія між Східними Карпатами, Дністром і Дунаєм —Шипинська та Берладська землі, на яких згодом виникло Молдовське князівство.

Князі мали особливі права: вони діставали імунітет від суду про-

вінційної адміністрації; скарги на князів міг подавати сам великий князь. Князі могли виступати на війні під власними корогвами на чолі власних озброєних дружин. Волинь була осередком княжих руських родів. Тут сиділи князі Острозькі, Сангушки, Чорторийські, Вишневецькі та багато інших нашадків удільних князів.

Джерел, на основі яких можна провести підрахунки населення Галицько-Волинського князівства, не збереглося. У Галицько-Волинському літописі є згадки про проведення князями переписів і укладання списків підконтрольних міст і сіл, проте дані самих переписів відсутні, а списки населених пунктів, зазвичай, не повні.

Відомо, що галицько-волинські князі часто практикували переселення мешканців з завойованих земель до Володимирщини, Холмщини і Галичини. Населення цих територій також збільшувалось внаслідок біженців з південних і східних князівств Русі, які «тікали з татарами».

На основі історичних документів та топографічних назв дослідники припускають, що третина або більше поселень Галичини і Волині, які існують нині, виникла не пізніше доби Галицько-Волинського князівства, їхні жителі були переважно слов'янами-русинами. Okрім них, існували нечисленні поселення, засновані поляками, прусами, литвинами та представниками кочових народів. У містах існували ремісничо-купецькі колонії німців, вірменів та євреїв.

Головними конкурентами князівства були Польща і Угорщина, а з середини XIII століття - Золота Орда і Литва. Для протидії агресивним сусідам Галицько-Волинське князівство неодноразово укладало союзи із католицьким Римом, Тевтонським Орденом.

Галицько-Волинське князівство занепало через надмірно сильні позиції боярської шляхти у політиці і перестало існувати як єдина політично ціла одиниця. У 1434 році на його території було створено Руське, а в 1462 — Белзьке воєводство.

Не менш яскрава і так само драматична доля спіткала і Київську Русь.

За легендою «Повісті врем'янних літ» Київ засновано легендарним полянським князем Києм разом із братами Щеком і Хоривом і сестрою Либідь. Археологічні та писемні джерела свідчать, що Київ розвинувся на основі язичницького поселення кінця V — початку VI століття. Його центром була Замкова гора на правому березі Дніпра. У VI—VII століттях були заселені сусідні з нею підвищення.

На межі VIII—IX століття Київ став головним містом Руської землі — міжлемінного об'єднання південних східнослов'янських племен, а з 882 року, після завоювання його варягами, — «матір'ю

міст руських» — столицею Руської держави.

Тоді ж сформувався середньовічний поділ міста на князівський Дитинець на Старокіївській горі та Посад на Подолі - поселення торговців і ремісників.

В першому мешкала знать і духовенство, а в другому — простолюд. Місто було одним із центрів міжнародної торгівлі з Візантією, Скандинавією, Західною Європою, мусульманським світом. З першої половини Х століття на Подолі діяла перша християнська церква.

На середину XII століття в Києві проживало близько 50 тисяч мешканців, діяло близько 400 церков, 8 базарів.

З другої половини XII століття роль Києва як політичного центру Русі занепала. Цьому сприяло розорення міста в 1169, здійснене князем Андрієм «боголюбським», сином Юрія Довгорукого та половецької князівни — дочки половецького хана Аепи Осеневича, на той час був володарем північно-східного Владимира-Сузальського князівства. Попри це, до середини XIII століття Київ залишився культурно-духовним центром Русі.

У 1240 місто завоювали війська Монгольської імперії під командуванням Батія. Княжий град був зруйнований дощенту. Центр міського життя перемістився в район Подолу.

У 1321 році після поразки у битві на річці Ірпінь Великому князю Литовському Гедиміну, князь Станіслав утік до Рязані, а його місце посів Міндовг Гольшанський — перший київський князь із роду Гольшанських.

У 1363 році місто захопив і приєднав до своєї держави Ольгерд — правитель Великого князівства Литовського. Після ліквідації литовцями Київського князівства 1470 року місто стало центром Київського воєводства у складі Литви. 1497 року великий князь литовський і руський Олександр Ягеллончик надав Києву Магдебурзьке право.

Наприкінці 15 століття в місті існував замок, резиденція київських воєвод, та ратуша, місце засідань київського магістрату.

1596 року, на прохання київської шляхти та за рішенням Люблінської унії між Великим князівством Литовським і Королівством Польським, що утворювала федераційну державу Річ Посполиту, Київ разом із воєводством перейшов до складу Польської корони.

Рівнинна територія сприятливого клімату проживання Руських племен та плодовитість земель не стимулювали їх до боротьби за добування продуктів харчування і облаштування побуту. Створення надлишкового продукту виробництва харчів, одягу, предметів побуту стримувалося відсутністю умов для розвитку торгівлі

лі з іншими народами.

Лівий берег Дніпра тоді ще залишався безкрайм Диким полем, з якого час від часу долітали татарські кіннотники з далекого Криму для розбійних нападів. Чорноморське пирло Дніпра було теж безперспективним для торгівлі через безлюдність на узбережжі. І сам Дніпро був несудохідною річкою через численні пороги, подолання яких, було під силу лише відчайдушним загонам запорізьких козаків.

Польські племена на заході змушені були об'єднуватися загрозами агресивних західних сусідів. Революційний поштових поляки отримали від перших спроб торговані зерном, яке вони вдало почали доправляти через судохідну спокійну Віслу до народів Балтійського узбережжя.

Зерновий був породив зародження розвитку транспорту, супутніх промислів і становлення нового рівня державності.

Отже несприятливі умови загрози життю від войовничих тевтонів, бідні землі, суднохідна Вісла і торгові ринки Балтійського моря підштовхнули польські племена до випереджуючого розвитку в порівнянні з комфортним але економічно замкнутим регіоном руських земель.

За Пястів, базуючись на християнських поступатах, поступово зникло рабовласництво. На землі все більше переважала праця вільних селян. На землях Великопольсьці множилося число адміністративних осередків урядовців, купців і ремісників, що закладали інфраструктуру для потенціалу економічного зростання.

У XIII ст. з'явилися колоністи з деяких територій північної та західної Німеччини, які віддавна були здатні поставати поселенців. Колонізація набуvalа двох різних форм: заснування сіл і заснування самоврядних міст. Цьому сприяла ініціатива землевласників, де дуже бракувало населення після війн.

Пропонуючи вигідніші умови землеволодіння, професійні вербувальники шукали, привозили і організовували нових прибульців. Такий підхід за кілька років міг суттєво збагатити землевласника.

До прикладу, Генріх Бородатий, сілезький князь, вже в 1205 р. започаткував кампанію з метою привабити не менше ніж десять тисяч селянських родин. Йому вдалося таким чином заснувати близько 400 нових поселень.

В основі заохочення для колоністів були дуже прогресивні умови взаємної угоди про зобов'язання сторін.

Кожна родина мала отримати 1 ½ га орної землі, а пасовиська та ліси мали перебувати у спільному володінні.

Протягом певного узгодженого періоду, потрібного для почат-

ку господарства на новому місті, всілякі послуги й податки мали бути скасовані.

Далі вони мали обмежуватися військовою службою, орендною платою і десятиною, що їх сплачували натурою або грішми, а також службою на панському дворі і ремонтом фортець, що займали від двох до чотирьох днів на рік.

Докладний документ, який підписали 1227 р. Генріх Бородатий і вроцлавський єпископ, визнали як взірець для заснування подальших сільських колоній в інших частинах Польщі.

В нових селах колоністи мали великий ступінь автономії. За так званого "німецького права" вони були підпорядковані тільки владі спадкового голови.

А при заснуванні нових міст за взірець загалом вважали стародавнє Магдебурзьке право. Вони приваблювали поселенців німецького походження, які поступово сформували окрему верству міщан

Революція в сільському господарстві посприяла концентрації земельних володінь у компактні маєтки. Єпископи, можновладці й королівські урядовці — всі конкуртували у збільшенні продуктивності своїх земель. З наданням самоврядності містам у XIII ст. зростав ринок посередництва і спеціалізації. Облаштування мережі шляхів, розвиток кінного транспорту і будівництво складів сприяло розвиткові грошової економіки. Розширювалося гірниче виробництво солі, свинцю, олова, заліза.

Зросла й зовнішня торгівля. Суходільний торговельний шлях зі сходу на захід, що тягнувся до Пруссії, процвітав.

Уదосконалювалася організація військової служби.

За Казимира Великого всі землевласники були зобов'язані воювати, забезпечуючи при цьому власним коштом своїх вояків, зброю, коней і все необхідне спорядження. Такий порядок залишився незмінним п'ять сторіч. При цьому основою були "родові корогви" для членів провідних родин і "окружні корогви" - для дрібніших лицарів, королівських урядовців і сільських старост. Чисельність війська 1340 р. оцінювали в 11— 12 тисяч лицарів, не рахуючи селян і міської піхоти, а наприкінці доби Пястів вона сягала 20 тисяч чоловік.

Великим досягненням в зміцненні державності стала кодифікація сфери права. В 1347 р. опубліковані первісні "Statuty" Казимира Великого, які охопили кожну сферу державної діяльності. Krakів, через триціять років після коронації Казимира, перетворився з дерев'яного міста на місто з цегли і каменю.

Заснування 12 травня 1364 р. Krakівського університету Королівським указом було вінцем успіхів державотворення. Саме ко-

роль передбачив створення кафедри вільних мистецтв, двох кафедр медицини, трьох — канонічного права і п'яти — римського права.

Указом було гарантовано прибуток, який мали платити з королівської соляної монополії у Величці для університету. Того самого дня місто Краків видало грамоту, де були перелічені права й привілеї, що поширювалися на університетських "магістрів, докторів, студентів, писарів, сторожів, слуг та їхні родини".

Королівство Польське стало засновником однієї з найоригінальніших цивілізацій Європи на початку новітньої доби, яка в союзі з Литвою, поширившись від моря до моря, проіснувала понад чотириста років.

Сторіччя успішних набігів, будівництва замків і збирання данини створили Литовське чудо. Литва стала могутньою державою. В XIII—XIV ст. Литва становила сильне князівство, але залишалася єдиним не християнським сусідом Польщі. Найспокусливішим напрямком для військових походів для Литви стали Руські князівства, що були беззахисними васалами Золотої орди.

Червона Русь була поділена між Литвою і Польщею 1349 р. А 1362 р. у битві під Синіми Водами на вигині Дніпра Гедимінів син Ольгерд назавжди поклав край монгольському пануванню на рештах земель Русі. 1363 р. литовці захопили Київ, 1375 р. — Полоцьк, 1403 р. — Смоленськ.

Підкорення маленькою поганською Литвою великої маси східних православних слов'ян, розорошених на величезних територіях, де вже функціонувала письмова руська мова, відома тепер як давньобілоруська, створювала потенційну загрозу втрати цих завоювань.

Але ще більшою загрозою для Литви було невідворотне прийняття християнства добровільно або силою тевтонського чи польського меча.

Литовський князь Ягайло зважився зрештою запропонувати шлюбну і політичну унію Польщі.

Це була вирішальна мить у житті обох народів.

Ось як описує цю подію історик Норман Дейвіс в книзі «Боже ігрище».

«14 серпня 1385 р. у Креві в Білій Русі була підписана угода, в обмін на руку Ядвіги литовський князь був готовий охреститися, навернути всіх своїх поганських підданих до католицизму, звільнити всіх польських полонених і рабів, координувати операції проти тевтонських лицарів і поєднати Велике князівство Литовське з Королівством Польським постійною унією.

На основі цієї угоди в лютому 1386 р. великі збори польських

можновладців і шляхти обрали Ягайла своїм королем.

Для Ядвіги ті події були акрай болісні. Її виповнилось одинацьть років, і вона опинилася практично сама в чужій країні. Її наказали відмовитись від юнака, з яким вона була заручена з дитинства і вийти заміж за поганіна, старого парубка, більш ніж утрічі старшого за неї, з яким вона новіт'є не могла размовляти. Вона була розумна, гарненька, мала музичну і звичайну освіту й цілком безпорадна. Після її самотньої коронації на Вавельському пагорбі 15 жовтня 1384 р. прийшов її габсбурзький принц, щоб узяти її за дружину. Все німецьке населення Кракова зрадило. З міської в'язниці випустили всіх в'язнів. Але радість тривала недовго.

Ядвіга бачила, як до королівського замку прийшов краківський католіян і програв її нещастного Габсбурга з королівства. Вона звернулася до матері, яка нічого не хотіла знати, а потім до архієпископа, який повідомив, що її заручини розірвані. Після кількох тижнів розочаруваних молитов дівчинка склонилася перед неминучим. 15 лютого 1386 р. завдяки бризкам хрещальної води Ягайло став християнським князем, дістивши ім'я Владислав (ласієзат) і ставши відтоді відомим як Владислав Ягелон.

Через три дні відбувся шлюб, а в березні — йоня спільна коронація. Не дивно, що після таких злигоднів Ядвіга прихилилася до добродінства. Вона ненавиділа можновладців і любила злідарів. Подергі залішки її пелерини, якою вона прикрала тіло мідника, що втопився в річці, стали прaporом цеху мідників. Відбиток її черевичка, полишений на камені, коли вона витягала золоту застібку, щоб дати одній бідній родині, зберегли для нащадків у стіні однієї з міських церков.

Копі 1399 р. вона тяжко захворіла, замок обстутили селяни і міський люд, принесши подарунки — курчат, ягнят і гриби — і ставши навколошки на бруківку, щоб помолитися за неї. У свої останні дні вона дякувала Богові за перемогу татар на Ворсклі над польськими і литовськими можновладцями, зате, що він "принизив Іоню гордість". Вона померла 17 липня 1399 р. у двадцятичотирічному віці, заповівши все своє особисте багатство на нове заснування Краківської академії — Ягелонського університету. Отже, доля обох країн була забезпечена слезами і приниженням бідолашної дівчини.

Смерть Ядвіги скасувала Кревську унію, проте політичні аргументи, які спонукали до неї, зберігали свою чинність протягом усієї доби Ягелонів. Щоразу, коли виникали поважні труднощі, вони забезпечували, що польсько-литовську унію відновлювали на основі дедалі тіснішої близькості обаях країн. Починаючи від особистої унії 1385—1386 рр., відносини поступово зміцнюва-

лисъ, аж поки 1569 р. перспектива заслання династії спонукала створити постійну державну унію.»

Тож, за державної унії польська шляхта взяла під контроль внутрішні справи своїх литовських партнерів, а литовці отримали гарантію окремої ідентичності своєї держави і свого володаря. Тепер польсько-литовська шляхта об'єдналася спільними цілями й задумами.

Стратегічний безпеці держави ніщо серйозно не загрожувало.

На півночі три королівства Скандинавії знаходилися в стані постійних чвар. На сході монгольська імперія розпадалася на окремі орди, а їхні улуси навколо Пскова, Твері, Москви, Рязані були дрібними, роз'єднаними осередками різноплемінного населення. На заході завершувався розпад Римської імперії. Франція та Англія втяглись у Столітню війну. Італія процвітала, але була роздрібнена.

То була доба без великих держав.

Проте колишня військова могутність потребувала модернізації і суттєвого збільшення витрат для його розвитку на постійній і стабільній основі.

Запровадженням в 1563 р. kwarty (податку у 25% на прибуток коронних маєтків), цю проблему повністю не вирішувало. Рятувала справу військових висока майстерність і талант командирів.

Норман Дейвіс так це описує в книзі «Боже ігрище».

«У цьому аспекті видатною постаттю був гетьман Ян Тарновський (1488—1561). Саме Тарновський модифікував гуситську концепцію табору для використання на сході й перетворив його на інструмент перемоги над значно численнішим супротивником.

Запас амуніції всього його війська везли на величезних хурах із шестериком коней, що могли долати величезні відстані, а в разі потреби хури можна було зігнати і сформувати квадрат, миттю перетворивши їх у фортецю будь-де перед пустки. Польський табір, який обступали облогою двадцять—тридцять тисяч татар, напевне дуже нагадував переїзди через континент американських піонерів, на яких нападали індіанці на Дикому Заході.

Тарновський сформував і служби головного штабу сучасної армії, кінську артилерію, польові шпиталі, утримувані королівським коштом, корпус Szapsklechte (саперів); підпорядкований Probantmasteronix (обозному) підрозділ з розташування та руху таборів; «Тетманські статути», або дисциплінарний кодекс; систему військових судів; корпус військових капеланів. Свій практичний досвід він підсумував у теоретичній книжці «Consilium rationis bellorum» ("Нарис військового методу"), опублікованій 1558

р. Гаслом Тарновського були слова "Знай свого суперника"; він провідував доктрину гнучкості.»

Результати зробленого перевершили сподівання. Король Ягелон, його начальник штабу Зіндрам, Вітовт із військом Великого князівства, чеський загін під проводом Жижки і загін польських лицарів під проводом Завіша Чорного розгромили тевтонське військо, взявші в полон 14 000 лицарів.

Більшість сучасних історичних праць трактують цю битву як національну, якщо не расову, битву між німцями і слов'янами. Перевага продовжувала закріплюватись новими військовими перемогами.

Врешті другий Торунський договір, підписаний 19 жовтня 1466 р., поділив Тевтонську державу на дві половини. Західна половина мала лишитися у складі Королівства Польського як автономна провінція Королівська Пруссія зі своїм власним сеймом. Східна половина, названа тепер Східною Пруссією, мала лишитися під контролем ордену, але як польський феод. Лише Лівонська Land, земля, Тевтонської держави стала незалежною.

В німецькій історії цей жорсткий поділ Пруссії використовували для пояснення поділів Польщі, що їх започаткував у XVIII ст. Фрідріх Великий.

Держава Ягелонів і далі розширявалась в обох напрямках. Литовці все посувалися на південь і схід. Вітовт дійшов до гирла Дніпра і з 1403 р. підкорив Східне Поділля. Поляки зі свого боку, вступили в Західне Поділля, заснувавши в Кам'янці 1430 р. Подільське воєводство.

Ягелонська держава перейняла на себе місіонерську роль тевтонських лицарів, покладаючись на завдання Вселенського собору в Констанці 1415 р навертати литовців до католицизму.

Нова північна слов'янська країна підносилася хвилями нового Ренесансу. Якщо в багатьох сферах мистецтва Польща й далі лежала на периферії Європи, адже найкращі витвори в архітектурі не зрівнялися з створеним раніше у Флоренції, Венецію або замки на Луарі.

Проте у сфері науки і літератури польські досягнення були враховуючими. Тут можна говорити про Złoty Wiek Польщі за королювання двох останніх Ягелонів.

Друкарство миттєво стало технічним засобом поширення нових ідей. Першою книжкою, опублікованою у Krakові, був латинський альманах Каспера Штраубе (1473 р.), Florian Ungler опублікував 1513 р. першу книжку польською мовою — "Raj duszny" Bernada з Любліна, а також першу польську "Орфографію" Станіслава Зaborовського, а 1518 р. першу польську граматику цього

самого автора.

Шляхта могла дозволити собі посылати своїх синів на навчання в університетах Німеччини та Італії, а королівський двір забезпечив великий наплив італійських учених і митців.

Від королівських урядовців, щоб вони мали повагу та успіх, вимагали бути поетами, філософами і вченими. А вони становили приклад для всього освіченого суспільства.

В когорті світових постатьї з тих часів залишилися Миколай Коперник (1473— 1543) та Ян Кохановський (1530— 1584), засновник польськомовної поезії, в якій майстерно продемонстрував красу своєї мови.

Тепер час перейти до роздумів і осмислення цього розділу як відтинку історії моїх пращурів, що проживали на землях Волині перед великою сім'єю слов'янських племен східної Європи.

Бо в цей період відбувається перехід влаштування суспільного життя від племені до державності.

В розглянутому історичному періоді у слов'ян почалися суспільні перетворення, що тисячоліттями до того вже мали місце у розвитку цивілізацій на прикладах Риму, Венеції, Єгипту, Греції, а можливо і міфічної Атлантиди.

На сьогоднішній день Волинська земля вже має свою історію державного устрою, частиною якого вона в свій час була, починаючи з Волинського князівства. Над цією землею прошуміли Галицько-Волинське Князівство, Київська Русь,азійська Орда, Велике Литовське князівство, королівська Польща, могутня Річ Посполита, Московське царство, Російська імперія, більшовицька імперія СРСР, Велика Германія, післявоєнний СРСР.

Вже третій десяток років древня Волинська земля нарешті є складовою частиною сучасної національної держави Україна, територія якої, чужоземними картографами була задокументована багато століть раніше.

Чому ж такий тернистий шлях становлення державності був у древніх волинян і їх сусідів полян, древлян, кривичів, в'ячичів.

Ми вже аналізували період групового проживання людей. Згадаймо, що тогочасний період відповідав інтересам окремо взятої сім'ї, що складалася з батьків та їх недієздатних дітей, так би мовити збиватися і разом існувати серед споріднених по крові сімей. Такі групи людей двох і більше поколінь становили рід.

Через взаємодію при поєднанні колективних зусиль для здобування їжі, захисту життя перед громади виділялася людина, яка виконувала роль очільника, тобто вела за собою інших. Таке підкорення громади одній людині, або малочисельній групі очільни-

ків було взаємоприйнятним розподілом колективної взаємодії. Така організація існування групи людей на початковому етапі ще не передбачала якихось привілеїв очільництву. Навіть навпаки. Очільник сам, за складом характеру і фізіологічного потенціалу, наражав себе діяти інтенсивніше від інших при однаковому способі доступу у розподілу здобичі.

Але при зростанні у первісних племен можливостей накопичення і зберігання їжі, одягу, примітивних засобів продуктивної праці, з'являється новий вид задоволення матеріальних потреб, що полягає у насильницькому заволодінні цими надбаннями. Зараз це називається крадіжка, якщо таємно, або грабіж, якщо це насильство відбувається відкрито.

Так виникла первісна спеціалізація створення суспільного продукту: одні збирали їжу, інші відбирали збережені на потім рештки зібраної їжі; одні виготовляли примітивні знаряддя для збирання плодів і полювання на живітність, інші майстрували зброю для грабування зібраного і впольованого.

Така спеціалізація людської діяльності і розподіл занять до певної міри були корисними і слугували мотивом для зміцнення племінного співіснування.

Наступним кроком розвитку стало утворення племен, що існували лише за рахунок здирництва з племен збирачів і мисливців. Ось такі племена-грабіжники і стали осередками утворення перших державних ознак. Вони з метою збільшення наживи розширявали коло впливу на сусідні племена і за допомогою погроз зброї і насилля примушували віддавати своє добро.

Проте, як раніше вже ми досліджували, вплив грабіжників на своїх жертв був прямо пропорційний від відстані і часу їх можливого контакту. Чим далі були їх жертви в часі і просторі, тим слабкішими були впливи тиску на них.

Ось так зароджувався спосіб паразитування чужої праці. Грабіжникам стало доцільніше переконувати своїх потенційних жертв без опору відкуплятися від них. Тож одні грабіжники стали пропонувати жертвам свою обіцянку захистити їх від інших грабіжників в обмін на добровільний поділ власного добра.

Ці грабіжники і були первісною владою первісних держав, в основі діяльності яких фізичне насилля замінювалося з примусового відчуження набутого працею добра на добровільну його передачу в обмін на обіцянку не чинити насильство самому і не дозволяти іншим.

Такий суспільний договір підтримувався до міри збереження певного балансу виконання взятих сторонами зобов'язань. Тобто запроваджувалася данина. А це в свою чергу передбачало запро-

вадження первісного обліку числа людей, що зобов'язувалися її платити, а також розмір і періодичність цих платежів.

Таким чином, формувалася територія земель, які були населені племенами, що організовували своє існування за допомогою такого перерозподілу суспільної діяльності. Так з'являлися князі та їх близьке оточення, що забезпечувало адміністрування їх доходів.

Між такими численними князівствами точилася постійна боротьба за збереження і примноження числа племен, які вже знаходилися під їх впливом. І інакше не могло бути, бо йшлося про збереження джерел власного добробуту.

Така жорстка конкуренція з часом завершувалася появою князівств великих територій за рахунок підкорення малих. Бажання зберегти в покорі завойовані території зумовлювало розбудову багаторівневої структури управління.

Таку розбудову управління численними племенами вдалося здійснити Пястам.

На моє переконання це сталося завдяки двом основним факторам.

Перший фактор. За Пястів князь і його дружина (войни) постійно перебували у взаємозалежних і врівноважених стосунках. У них діяв принцип віче. Рішення могло виконуватися лише за згодою двох сторін.

Так було на першому рівні управління, в первісних князівствах, так залишилося на всіх вищих рівнях управління первісної польської держави.

Другий фактор. Принцип управління віче не дозволив при становленні первісної польської держави запровадити спадкоємництво державного престолу. Очільник польської держави обирається делегованими послами дружин нижчих рівнів. Більше того, очільником держави міг стати лише іноземний князь.

Ці два фактори були головними запобіжниками від братовбивчих міжусобних воєн.

Цього не сталося при формуваннях державності на Русі. Саме з цих причин розвиток державності було перервано і в Галицько-Волинському князівстві і в Київській Русі. Хоча принцип віче в ті часи функціонував так само постійно, як і на західних теренах слов'янських племен. Проте епізодичне запрошення в Київській Русі на очільництво варягів не можна вважати аналогією виборів польського короля. Адже воно не стало традицією і не було підкріплено правом віче.

Так виглядала польська держава, що зародилася та змогла вразити світ своїми досягненнями та потенціалом слов'янських племен. Проте їй не судилося захистити свої здобутки державності і забезпечити безперервності процесу її розвитку.

Головну трагічну роль тут справили зовнішні фактори. Взаємні анафеми 1054 року ворогуючих християнських престолів в Римі і Константинополі, що зумовили протистояння християн різних обрядів однієї держави роздирали тіло східного слов'янства.

Складася ситуація, що вже народжена польська державність з традиціями і постулатами християнства латинського обряду стала розповсюджуватися на переважаючих за чисельністю і територією заселень руських племен східного обряду, які на той час ще не встигли сформувати свою державність.

Ці протиріччя супроводжували всю подальшу історію нащадків східних слов'ян польської держави.

Крім того, польська держава мала глибоко закладене і головне протиріччя будь якої держави тих часів. Принцип віче стосувався лише і виключно тієї частини суспільства, що зародилася і розвивалася на спеціалізації пограбування, а згодом, здирництва.

У польській державі тих часів до цієї мізерної частини суспільства відносилися король, духовенство, дружина (шляхта) і їх поспілки (наблизжене до володарів коло людей, що забезпечували

виконання їх волі).

Перелічені верстви суспільства паразитували на основному його тілі - селянстві, яке було єдиним загальним джерелом створення споживчого продукту. Безземельні селяни опинилися в умови худоби через позбавлення будь яких прав на участь у сфері державності, в тому числі і віче.

Іх умови існування були однакові на всій території польської держави, незалежно від мовних діалектів і належності до християнського обряду. Ці відмінності лише служили паразитуючій частині суспільства як засіб для власного збагачення.

Ось так виглядала картина державотворення на волинських землях моїх пращурів у 18 столітті, де тісно змагалися в зростанні польські і руські гілки древнього слов'янського дерева.

Третій Рим чи нова орда?

Розквіт польсько-литовської держави поступово змінювався на тривожне напруження.

Небезпека з боку Московії, відкритість південно-східних кордонів православних провінцій, застарілість військових, фінансових і адміністративних практик — усе це свідчило про потребу швидких змін. До того ж старіючий король не мав спадкоємця.

З метою уклсти державну унію між короною і Великим князівством Литовським король скликав Сейм, що тривав від 10 січня до 12 серпня 1569 р.

Король, утомлений і хворий, пішов на великі поступки, відмовившись від усіх прерогатив великого князя, які обмежували

права власності шляхти, й поширив усі законні привілеї на православну шляхту.

Польща і Литва мали об'єднатись "як вільні з вільними, як рівні з рівними". Тож мала бути єдина Rzeczypospolita, Річ Посполита, єдине, неподільне політичне утворення, один король, обраний, а не народжений, один сейм, одна валюта. Литовці мали зберігати своє право, свою адміністрацію, власне військо й титули своїх князівських родин. Нарешті, 1 липня 1569 р. Акт про унію був підписаний.

Поява королівства Речі Посполитої, де король обирається шляхтою, для Івана IV ординської Московії, якого місцевий духовник висвятив першим царем, дуже налякала.

Ординський вождь відразу зрозумів рівень власної загрози, які несуть слов'янські землі збиратися на віче для колективного вирішення найважливіших проблем краю. За такого порядку складалася ситуація, коли вождь був змушенім скорятися бажанням гурту на всенародному віче та ще й рахуватися з духовенством. Ця практика ніколи не мала місця в ординських ханствах. Там теж були схожі зібрання, але то було не віче народу, то була кутерма.

Така ситуація мала місце тоді, коли залишалися декілька рівноСінних нащадків на успадкування ханської влади. Тож кутерма – це вибори нового хана після смерті попереднього, де брали участь члени його вузького родинного кола та найвищі воєнні та духовні особи. Як правило кутерма попередньо супроводжувалася гострими інтригами та кровопролитними міжродовими сутичками і завершувалася підняттям чотирьох країв кошми, на якій сидів новий хан.

Реакція Івана IV на слов'янські традиції обернулася жахом для нещодавно захоплених руських земель. Новоспечений ординський цар наказав сфальшувати листи, які були б доказом у зрадницьких контактах із польським королем новгородського митрополита і намісника.

Московитські загони татар Івана IV катували і масово вбивали до тисячі жителів Новгорода щодня. «Не биті вече і не биті колоколу в стом граде, а биті как в Москве, моїй вотчине, только я велю кому житі і не житі» – лютував кровожерливий ординець. За п'ять місяців цивілізоване слов'янське місто русинів було перетворене у загище. В самій Москві сотні запідозрених у зрадливих контактах із Новгородом варилися в казанах з киплячою олією і корчилися на гаках.

Так ординець знищував на завойованих територіях символи ранньої демократії, якими для слов'ян слугували віче і вічеві дзвони. Таке дикунство мало на меті вселити страх в царстві і за

його межами. Сьогодні це виглядає як шантаж і глум над християнством, де його духівник благословив на трон ординця.

Шляхта усвідомила, що від сусідства московітів небезпека набагато більша, ніж та, яку становив у минулому Тевтонський орден. Вона передбачала тривалу запеклу боротьбу на тисячоліття.

Подальша історія підтверджує ці колишні передчуття. Напевно саме тому поляки були учасниками майже всіх революційних зіткнень у Європі. Значна кількість поляків воювала за свою національну ідею свободи на барикадах у Парижі 1848 р., в Італії та Угорщині в 1848—1849 рр. і в 1859—1860 рр., під час Паризької комуни 1871 р.

Адам Міцкевич вмер у Туреччині 1855 р., намагаючись організувати легіон для війни проти Росії в Криму. Поляки часто прагнули смерті героя в далеких закутках світу, а Ярослав Домбровський (1836—1871), голоенокомандувач збройних сил Паризької комуни, справді знайшов її.

Протягом століття бездержавності і згодом кожне польське покоління породило людей, що з відчайдушною сміливістю піднімалися проти гнобителів. Варшавське повстання 1944 р. було тільки останньою дією драми, що відбувалася ѹ 1733, 1768, 1794, 1830, 1846, 1848, 1863, 1905 і 1920 р. Щоразу, якби запитати, за що вони борються, тоня відповідь могла б бути однакова: за "kilka myśli... co nie poświeć".

Консервація психології рабів поневолених народів, яких силою зібрали і утримували впродовж 20-и поколінь, цементувала суспільний стан тиранії від Чингісхана до Путіна.

Вважаю, за доцільне звернути увагу читача на цю тисячолітню історію безперервної тиранії і маніакальну послідовність її розповсюдження через захоплення нових територій.

Розглянемо як це починалося.

Зародження ознак державності в східній Азії на порубіжних землях древнього Китаю відбувалися так як і у всіх випадках зародження державності. Проте у даному випадку, передумови тиранії з'явилися вже на ранніх стадіях.

Перші згадки про Китай відносяться до 30–40 століть перед початком нашої ери.

Найдавніші племена на території Китаю селилися, як і в інших давньосхідних цивілізаціях, в долинах великих рік, головною з яких була Хуанхе. Одне з цих племен, яке називало себе Шан (суспіди дали йому ім'я Інь), змогло близче до середини II тис. до н. е. створити першу державу.

Правителі китайської держави — вани (князі) — одночасно вважалися верховними жерцями. При їх дворі працювали вчені, які

вели літопис, спостерігали небесні явища, добре знали історичні події минулого. Велика увага приділялася астрономії. Була встановлена тривалість місяця в 29,5 днів і сонячного року в 366 днів. У календарі були визначені сезони року. Місяць ділився на декади — повний складався з 30 днів, неповний — з 29.

В результаті централізації китайських князівств попередня ера людства завершилася розквітом цієї нової самодостатньої імперії. Через три тисяч років, в першому тисячолітті нашої ери на сході вже могутньої китайської імперії почалася зароджуватися нова імперія. Тут виникала нова державність з монгольських народів (тат. Алтын Урда, монг. Алтан Орд).

Згадаймо розвиток людства за часів його розселення на планеті. Всі племена проходили етап розподілу людської діяльності на добування продуктів харчування і створення засобів та умов для виживання. На першому етапі з'явилися перші групи людей з функцією хижаків.

Згодом перерозподіл функцій призводив до зародження ознак державності, де групи людей з функціями хижаків і їх жертвами поступово доходили до примусово узгодженої спільнотної діяльності. Одні створювали продукт споживання, інші - сприяли цій діяльності через надання послуг безпеки.

Так сталося, що в основу розвитку і становлення монгольської державності закладалася мотивація кочового хижака, жертвою якого були багаті поселення Китаю. Збройна відсіч імператорських воїнів та постійна розбудова великої китайської стіни змусила кочівників повернути напрямок грабіжних нападів на степи Східної Європи, Центральної Азії та Західного Сибіру.

Монгольська імперія нащадків Чингізхана називалася **улусом Джучі** і управлялася його прямими нащадками, що носили титул ханів. Золота Орда, як окрема військова і управлінська одиниця у складі Війська (Орди) Чингізхана була утворена для походу на західні землі (відносно Монголії і Середньої Азії) тобто у Західну Азію і Східну Європу.

Військо підпорядковувалось Великому хану і ним керували воєначальники призначенні ханом — хани, темники, тисяцькі, сотники і десятники. До складу Монгольської імперії входили окремі військові одиниці — орди, кожна з яких контролювала область, яка за розмірами могла утворити окрему державу. В різних історичних джерелах ці області фігурують під назвами — **улус** (в сучасній турецькій перекладається як країна), царство, князівство, уділ, ханство.

Таким чином Золота Орда — це військо, військово-адміністративний підрозділ Монгольської імперії, якому підпорядковува-

лисъ землі від басейну ріки Об та пониззя Сирдарї на сході до ріки Дністер на заході. Пізніше цю назву стали використовувати для позначення держави, утвореної на основі цього війська на цих землях.

У часи найбільшого розквіту Монгольська імперія включала землі від сучасної України до Китаю і Індії. Імперія була за суттю об'єднанням великої кількості окремих держав — царств, князівств, ханств, а також земель підконтрольних ордам (тобто державам-арміям степовиків-кочівників).

Центром Золотої Орди було Нижнє Поволжя, її столицею спочатку було місто Сарай-Бату (поблизу нинішньої Астрахані), з першої половини ХІV ст. — місто Сарай-берке (поблизу нинішнього Волгограда).

Московське князівство, як улус (державна одиниця) Золотої Орди, засноване ханом Менгу-Тимуром в 1277 році на землях, заселених фінсько-татарським етносом.

Ось список справжніх володарів Ростовсько-Суздалських і Московського князівства із 1238 до 1357 року:

1. Хан Батий (Сайн)	— (1238—1250)
2. Хан Сартак	— (1250—1257)
3. Хан Берке	— (1257—1266)
4. Хан Менгу-Тимур	— (1266—1282)
5. Хан Туда-Менгу	— (1282—1287)
6. Хан Талабуга	— (1287—1290)
7. Хан Тохта	— (1291—1312)
8. Хан Узбек	— (1312—1342)
9. Хан Джанібек	— (1342—1357)

Саме ці люди були праобразами російської державності, а для корінного населення землі фіно-угрів - прийшлими завойовниками.

Руські князівства і руські землі були завойовані Золотою Ордою на початку ХІІІ ст. Вони не входили до Золотої Орди а були залежні від неї і змушені до сплати данини різноманітними продуктами, грошима і людьми (військова повинність), зобов'язанні надавати війська у випадку війни і підпорядкуванню центральній владі (хана), тобто законам Монгольської імперії і рішенням хана.

У 14 ст. внаслідок міжусобної боротьби за ханську владу, посилення визвольної боротьби підкорених і залежних народів військово-політична могутність Золотої Орди поступово занепадала.

В процесі розладу в кінці 15 століття зі складу Золотої Орди в окремі самостійні ханства виділися Астраханське ханство, Кримське ханство, Ногайська Орда, Казанське ханство, Велике

князівство Московське, Сибірське ханство, Казахське ханство та Узбецьке ханство.

На початку 16 сторіччя Золота Орда припинила своє існування, а Московському улусу Золотої Орди за збігом обставин випала доля стати її спадкоємцем.

Реінкарнація Золотої Орди в Московитському улусі стала успішною за Івана IV саме через збереження сутності тиранії вже згаслої імперії. Вся влада (законодавча, виконавча і судова) залишалася зосередженою в одних руках, за невиконання наказу — смерть.

Ще одна важлива особливість устрою Золотої Орди — велике значення родоплемінних зв'язків. На чолі орд, які входили до складу Золотої Орди стояли як правило представники однієї родини — чингізиди як нащадки Чингіз-хана. Тому вирішення внутрішніх справ у Золотій Орді часто нагадувало вирішення справ в одній великій родині.

Отже, Закцентруємо увагу на ключових передумовах зародження і подальшого розвитку тиранічної державності - це застосування структури одноосібного правління через родинні або родові відношення.

Це продовжується і сьогодні. Порівняйте основні напрямки зовнішньої і внутрішньої політики правителів державних утворень на землях згаслої імперії і за тисячоліття не знайдете жодних відмінностей окрім технологічних.

Хани монгольської доби:

- створення дисциплінованих військових кіннотників у великій кількості;
- жорстка одноосібна структура правління на чолі з представниками ханської родини;
- захоплення якомога більше територій (припливи і відпливи хвиль іга сягали в Європі кордонів сучасної правобережної України);
- жорстоке поводження з завойованим населенням (гвалтування жінок з розпорюванням живота) та знищення опору чоловіків для встановлення атмосфери тотального страху і покори;
- перепис «димових» платників данини, встановлення з місцевого населення відповідальних за збір данини;
- призначення своїх баскаків для контролю за збирачами данини;
- підготовка і повторення циклу дій для нових захоплень.

Іван Калита, засновник династії Калитоновичів – правителів Московітського улусу Золотої Орди. Він же нащадок по ма-

теринській лінії Феодори Сартаківни – дочки хана-християнина Сартака, сина Батія і правнука Чингісхана.

Перший Цар московітів Іван Грозний. Скористаємося описом цього тирана в статті відомого сучасного українського історика С. Кульчицького «Мы и Москва. Украинско-российские отношения во времени и пространстве.» «Внук Ивана III Иван Васильевич IV в январе 1547 г. короновался на царство. Царями в официальных московских документах называли монгольских ханов из династии Чингизидов. 51-летние правление Ивана IV (1530—1584) ознаменовалось завоеванием большинства золотоордынских улусов — Казанского, Астраханского и Сибирского ханств. На руинах Золотой Орды рождалась новая империя. В дальнейшем Иван IV отказался конкурировать с Османской империей за остатки золотоордынского наследия — Крымское ханство и Ногайскую орду. С 1558 г. он начал неудачную для себя Ливонскую войну за побережье Балтийского моря.»

Порівняльна схема державотворення тиранії за ординського царя:

- перша практика документального фальшування історії свого ханського родоводу та особистої організації масових кривавих злодіянь;
- удосконалення дисциплінованих військових і каральних формувань;
- захоплення якомога більше територій (ханські улуси Казані, Астрахані, Сибіру та окремі князівства Київської, Чорної і Білої Русі в Києві, Новгороді, Чернігові, Смоленську);
- жорстоке поводження з населенням для підтримання атмосфери тотального страху і покори. (нищення християнських святынь Новгорода);
- удосконалення збирання данини з очільників підкорених місцевостей;
- удосконалення інституту баскаків для контролю за збирачами данини;
- підготовка і повторення циклу дій для завоювань нових народів.

Перші імператори Петро I і Катерина II. Скористаємося описом цих тиранів, залишеним нам Карлом Марксом. «Укривавому болоті московського рабства, а не в суворій славі норманської епохи стоять колиска Росії. Змінившись імена і дати, побачимо, що політика Івана III і політика сучасної московської імперії є не просто схожими, а їх таожнimi... Росія породжена й вихована у потворній і приниженні школі монгольського рабства. Сильною

вона стала тільки тому, що в майстерності рабства виявила-
ся неперевершеною. Навіть і тоді, коли Росія стала незалежною,
вона й далі залишалася крайною рабів. Петро I поєднав політичну
хитрість монгольського раба з величиною монгольського володаря,
якому Чингізхан зловів підкорити світ... Політика Росії — незмін-
на. Російські методи і тактика змінювалися і змінюються, але провідна зірка російської політики — підкорити світ і прави-
ти в новому — є її буде незмінною. Московський пансловізм — це
лише одна з форм московського загарбництва».

Порівняльна практика державотворення тиранії російськими
імператорами:

- утвердження практики документального фальшування історії
своєго ханського родоводу як основи легалізації імперії на европеїських традиціях. Присвоєння вкраденої слов'янської історії
для виправдання майбутніх експансій їх земель. Успішна кампа-
нія збирання і знищення всіх оригінальних свідчень історії підко-
рених народів, їх мови, культури і традицій;
- перейменування Московії в Російську імперію, а охрещених
московітів у великоросів;
- удосконалення дисциплінованих військових і каральних фор-
мувань (од. виміру — сотні тисяч);
- захоплення якомога більше територій (три поділи Речі Поспо-
лitoї, Фінляндія, Україна, Білорусь, Молдова, Крим, Кавказ, Се-
редня Азія, Поволжя і Зауралля аж до Аляски включно);
- жорстоке поводження з підкореним населенням для підтри-
мання атмосфери тотального страху і покори;
- удосконалення збирання податків через введення табеля ран-
гів;
- удосконалення інституту баскаків для контролю за збирачами
данини;
- підготовка і повторення циклу дій для нових захоплень. Про-
тягом усього XIX ст. російська армія була найчисленніша у світі,
сягнувши максимуму 1916 р., коли її чисельність становила 7 млн.
чол.

Перший генералісимус Сталін (Джугашвілі) - ввійшов в іс-
торію за сатанинське торжество майстерності одурманювання
свідомості підкорених народів через знищенння християнських
цінностей та як уособлення тиранії:

- досягнення масової апатії підкорених народів в умовах веден-
ня господарської діяльності на принципах суцільності концен-
траційних тaborів в аграрному секторі, промисловості, масштаб-
ному будівництві, заготівлі ліса і видобуванні корисних копалин;

- запровадження тотального терору і тотальної брехні. Масове демонстративне знищення інтелектуальних носіїв всіх підкорених народів;
- перейменування великоросов в рускіх, а багатонаціональне населення більшовицької імперії в совєцькій народ;
- удосконалення і створення нових дисциплінованих військових і особливо каральних формувань внутрішнього і закордонного спрямування (од. виміру – сотні тисяч);
- захоплення якомога більше територій (Москою встановлена васальна залежність формально суверенних Польщі, східної частини Німеччини, Чехословаччини, Угорщини, Болгарії, Румунії, Югославії та нейтралізація Фінляндії);
- жорстоке поводження з підкореним населенням для підтримання атмосфери тотального страху і покори. Держава стала тюмою суворого режиму;
- заміна податкової системи на систему роздачі пайків для виживання населення в залежності від результату роботи і покори;
- підготовка і повторення циклу дій для нових захоплень.

Постсталінський період СРСР. Колективна тиранія членів Політбюро членів ЦК КПРС запроваджувала практику попередників:

- посилення пропаганди брехні для одурманивання свідомості підкорених народів стало головним завданням влади, як компенсатор послаблення фізичного терору. Поступова заміна масового фізичного терору і знищення людей, до тиранії пропаганди і брехні. Встановлення залізної завіси від зовнішнього світу;
- удосконалення і створення нових дисциплінованих військових і особливо каральних формувань внутрішнього і закордонного спрямування (од. виміру – мільйони, озброєних засобами масового враження хімічного і атомного);
- захоплення якомога більше територій (розповсюдження Москвою матеріальної підтримки взамін на власну ідеологію в країнах що позбулись колоніального минулого окремих континентів). Піридиною війною були охоплені В'єтнам, Корея, Лаос, Єгипет, Камбоджа, Мозамбік, Ангола, Чилі, Куба, Афганістан поряд з іншими локальними конфліктами. Залишається таємницею і донині число жертв СРСР, що загинули далеко за його межами;
- підтримання добробуту населення через зрівнялівку централізованим веденням економіки, нищення мотивації для індивідуального росту благополуччя сім'ї, насадження колективізму у всіх сферах життя підкореного населення;
- підготовка і повторення циклу дій для нових захоплень.

Російська федерація – імперія на брехні.

Сучасна Росія є токсичний регіональний режим. Збережений потенціал ядерної зброї є малоефективним у військовому сенсі, але водночас є надзвичайно небезпечною загрозою в разі не-передбачених обставин, в тому числі, техногенного характеру. В цьому парадоксі імперії економічного безглуздя, яким є зараз Росія, криється глобальна світова загроза. Загрози зростають через те, що головний і безальтернативний ресурс регулярних бюджетних надходжень для збереження фінансової безпеки - експорт вуглеводнів, втратив темпи зростання. Кредитна спроможність обмежена. Росія катастрофів - економічний банкрот.

Методи тиранії своїх попередників тут повністю збережено через удосконалення:

- вперше, як зброя масового враження починає застосовуватися зомбування людіні засобами впливу реінкарнованої православної церкви;
- запроваджено новітні технології психологічного впливу масового характеру через телебачення та соціальні мережі Інтернету для розповсюдження фашистських ідей Русского міра;
- вперше застосовується шантаж світу і власного населення загрозою ядерної зброї;
- після контактів з Руским міром сталими токсичними для проживання території Придністров'я, Абхазії, Південної Осетії, Криму, Донбасу. Ці території, як і їх метрополія, стали зонами страху, зліднів (крім Москви), апатії, злой заздрості і безпричинної ненависті до всього, що поза їх межами. Залишається таємницею і донині число жертв, що загинули за ідеї Русского міра;
- підготовка повторення циклу дій для нових захоплень.

Що спільногого у всіх цих володарів поневолених народів. Тиранія уособлювалося черговим тираном від вождя азійського племені, ординського хана, московського царя, Російського імператора, вождів СРСР і нинішньої РФ через організацію одностійного правління.

При цьому, всі структури управління очолювалися наближеною до тирана вивищеною групою людей особистої відданості (родову - кровні зв'язки у чингізідів і націонал - ідеологічну - руський комунізм).

Більшовицька держава душогубів Ульянова-Леніна, Джугашвілі-Сталіна за перші двадцять років дійсно здійснила революцію. Вони спромоглися за вказаній період провести фізичне масове винищенння всіх станів, що складали еліту народів, яка формувалася віками. Це духівництво всіх релігій, творча інтелігенція про-

світи, науки, культури, адміністративного управління та успішних товаровиробників.

Вони знищували всіх людей здатних думати і поширювати свій інтелект серед населення. Пріоритетом державної діяльності було винищенння інтелекту і створення народу рабів.

З кінця тридцятих років минулого століття ідеологія володарювання рабами через репресії дещо послабилася. Але утримання трудящих мас в покорі шляхом застосування масового насильства поступово заміщувалося масовим зомбуванням їх свідомості для обмеження інтелектуальних можливостей в сфері державного устрою і управління.

Так, численні потомки первісних племен північно-східної Азії, які мали нещастя стати жертвою більш успішних войовничих племен Монголії, Казахстану і Китаю, вже друге тисячоліття безперервно залишаються в рабстві тиранії. Чергова навала ординських московітів лише змінила назву тиранії з монгольської на русскую, яка так само гальмувала розвиток державності їх народів впродовж ще останніх чотирьох століть.

Ця людиноненависницька ідея не могла мати вічного успіху. Адже людина від народження творець через здатність мислити. А цей божий дар відняти назавжди у людей жодній тиранії не під силу.

Польськими поселеннями в Україні судилося оберігати впродовж трьох століть свою віру, традиції, звичаї та ідентичність древньої нації в умовах безперервної тиранії.

Опинившись в ролі васала Російської імперії, для поляків Польщі і поляків України словна довелося випробувати долю підкоренного народу, яку вони до того влаштовували до українців.

Згадаймо як розійшлися дороги поляків і українців.

Безкарність національного нахабства польського шляхтича Конецпольського проти злочинного переслідування українського шляхтича Хмельницького стала останньою краплею чаши терпіння не реєстрового козацтва Запорозької січі. Піднялися не лише козаки, піднялася селянська бідnota, пригадавши давні образи і утиски.

Хоча селян гнобила однаково як польська так і українська шляхта, проте гнів було повернуто брехливими підбурюваннями лише на поляків. Українських селян українська шляхта обманним шляхом заполучила до грабіжницьких нападів на своїх польських суперників, вказавши на поляків як народ, що був причиною всіх їх нещасть.

Обман вдався. Українські селяни допомогли українській шляхті відібрati для власного збагачення маєтки і господарства поль-

ських багатіїв та тимчасово вийти з під влади польської корони. Проте для українського селянства жодного полегшення долі не настало.

Думаю, тут буде доречним відобразити свою особисту позицію за минулі історичні події, пов'язані з національністю. Я є поляком чистокровним в трьох поколіннях Волинської землі, що докumentально підтверджено даними різних державних утворень. Хоча, мені невідома належність моого роду до конкретних тяжких гріхів, проте, як поляк, вважаю необхідним оголосити моє шире каяття перед українцями за нанесені їм глибокі фізичні і духовні рани часів їх спільногого проживання в одній державі. Це були часи божевільної несправедливості касти польського духівництва і шляхти по відношенню до українського селянства.

Шляхтич Речі Посполитої поляк Конецпольський незаконно відібрав у шляхтича Речі Посполитої українця Хмельницького не тільки його маєтку, не тільки його землі, не тільки дружину-матір його дітей. Це була ще демонстрація безкарності і вседозволеності шляхтича поляка по відношенню до шляхтича українця. Це було огидним символом зверхності за національною ознакою, який панував на державному рівні, незважаючи на ієрархію. А що єже говорити за українське селянство.

Проте невірно було б дивитися на історію того часу лише в чорних і білих кольорах. М. Грушевський відмічав масштаби не-хтування законів Польської Корони місцевою шляхтою на українських землях. Віддаленість українських земель від центру польської держави відображалась пропорційно рівню законослухняності серед і католицької і української шляхти.

Прикладом цьому може бути скарга до Київського суду на свавілля українського шляхтича над простими українцями, що записана в Кнізі Київській гродській 25 серпня 1618 року (подается з незначними скороченнями):

«Ярош Сума, полковник людей свавільних, під виглядом походу на Москву по службі королевичу, зібравши чималий полк людей і піднявши свій пропор, переходячи поез тутешні місця, села й волості шляхетські та духовні, неприятельські пустоши і плюн-дрував 12 серпня 1618 року в неділю, пославши вперед кілька своїх людей в Рожев, наказав їм переконувати управлюючого маєтком Валеріана Хрушлинського, а також міщен, щоб вони дали квартири його загонові, або який-небудь подарунок. Перш ніж переговори закінчилася, сам Ярош зі своїм полком, наблизився до містечка і, не зважаючи на опір, взяв його приступом. Причому всупереч праву посполитому, пограбували маєтки шляхетські і нічого не оглядаючись, людей підданних тамошніх, до оброни не готових,

тирансько і немилосердно стріляли, били, сікли, на смерть убивали, а втікачів з місця у ріці Здвижені, так мужчин, як і більш голов (жінок) і малих діток багато і без ліку потопили; потім маєтності їхні всілякі: коні, бидла, вівці, свині, в домі і на полі будучі, також речі рухомі: сукнами і хустами мужскі і білоголовські, пеньзі готові і всілякі інші побрали і полутили. Надто і в замочек впадши, оний зо всюю маєтністю пані маршалкової забрали і там чоловіка кілька на смерть забили: стрільби їх милості маршалкові: мушкетниць б, гаковниць 5, мушкетов 40, пороху каменей 8, олову каменей 4, коштувало тое все 500 златих польських, то все побровши і полутиши, на майдані, на місце зачолочивши, межи себе розшарпали; бім її милості (пані маршалкової) шляхетській, правом посполитим обварованій, смертю забитих окровавили, і все тое місто спустошили, сплюндровали і в нівеч обернули; так що вже ніяк напреститься не може. А при тім сплюндровано міста Рожова тамошніх душ невинних насмерть забито: Федоренка, Васка, Отрешона Рейка, Винника, Кузьминих синов двох, Самсона взного, Яна Миколаївського. У воді утікаючі потонули: Белко Павлович, Грабарев син, дівчинка малая, поранені Войтов, тамошньому ухо правое стята, Федорові руку оттято, Харькові руку утятто, Фед'ка Шевця окруне поранено, Данила Марарця поранене шкідливо...».

Щодо Б. Хмельницького як політичного діяча високого рангу, то його успішна війна проти Корони обернулася чорною сторінкою історії українців і Європи. Українці не просто стали фактором зміни динамічного розвитку Речі Посполитої на її ослабління, вони стали ключем до посилення Російської імперії. Ця перемога Хмельницького призупинила процес розвитку прогресивної державності в Європі за рахунок зміцнення тиранії наступників Золотої орди.

Складно сказати, які обставини стали перевагою в прийнятті відомого політичного рішення гетьмана України Богдана Хмельницького - людини з європейською освітою і державним досвідом. Проте військові переваги над потужною зброєю королівських формувань не трансформувалися у здобуття політичного капіталу Вкрайни в складі цивілізованої європейської держави Речі Посполитої.

А чванитесь, що ми Польщу
Колись завалили!
Правда ваша: Польща впала
Та її вас раздавила!

Так от як кров свою лили
Батьки за Москву і Варшаву,
І вам, синам, передали
Свої кайдани, свою славу!

Тарас Шевченко, «І мертвим, і живим, і ненародженним...» (В'юнища, 1845)

В результаті російського вибору Хмельницького:

- козацтво було знищено, а останній гетьман Запорожжької Січі Петро Калнишевський провів своє подальше життя (27 років) в Соловецьких тюрях і віді 113 років помер в місцевому монастирі;
- Україна стало Малоросією, де було розквартировано багато чисельні військові підрозділи рекрутів Сибіру, Кавказу і Середньої Азії;
- за часів панування Москви, Україна втратила значну територію своїх історичних земель, незважаючи на положення "Універсалу" Богдана Хмельницького 1655 року та більш ранні універсалі польських королів про те, що землі до Дону належать запорізьким козакам", а так звана «засічна лінія» – лінія оборони від кримських татар – проходила неподалік від міста Тула, тобто менш, ніж в 200 кілометрах від Москви. На той момент ці землі належали запорізьким козакам;
- українські міста втратили магдебургське право, а селяни століттями платили данину кріпацтвом, голodomорами і гулагівськими поселеннями серед фіннів і якутів;
- первородне місце християнської Русі - Київську епархію перенесено з столичного града слов'янської держави в ординську Москву;
- українська писемність тотально витіснялася російською, що припинилося лише в останнє десятиліття після здобуття державної незалежності 1991 року;
- ослаблена Річ Посполита стала трампліном новій орді для поширення іга на захід: Цензура імперії душила всяку працю неросійськими мовами. Будь-яку згадку про золоту свободу, вибори, конституцію, Річ Посполиту або польські повстання тлумачили як підбурення до бунту. В усіх популярних історичних працях короля Польщі треба було називати великим князем польським. У романі "Анна Кареніна" Толстой вклав у вуста Кареніна вислів панівних поглядів освічених росіян тієї доби. "Поляки — не росіяни, але тепер вони стали членами нашого народу і їх треба зрусифікувати для їхнього власного добра";

- в глобальному масштабі було запущено маховик поглинання величезної частини європейського простору середньовічним мороком нової орди – Московітської.

Справедливість вимагає нагадати, що в VII-XII століттях розбої і грабежі сусідніх племен були нормою життя і способом виживання. Татари і українські козаки, так само як ранні поляки і литовці проходили стадії свого державного зародження через грабіжницькі набіги на сусідів.

Татари з Криму робили набіги і захоплювали в полон українців... Українські козаки робили те саме по відношенню до татар, наводили жах на турецьку столицю імперії Сулаймана... Литовці захоплювали європейські території не спів мірні своїй чисельності...

Проте у всіх народів державне становлення грабежем і розбоєм залишилося в XII столітті. Лише ординці законсервували свій атавізм розбійного грабіжництва на тисячоліття і до сьогодні. Лише ординці законсервували на віки до сьогодні самодержавний стиль управління через насилля над підкореними народами. Це єдиний спосіб функціонування їх державності – через авторитаризм і тиранію.

Отже від Золотої орди і до сьогоднішнього часу величезна територія Євразії постійно перебуває під тиранією орди, яка користується видозміненою староболгарською мовою великої резервації пригноблених багатомовних і багато конфесіональних народів.

Проте повертаймося в сиву давнину рідного краю, де я сподівався все ж таки знайти якісь сліди або підказки стосовно історії моого роду. А до теми рускоординців останнього століття ще повернемося.

Гіпотези походження мешканців слободи Бастова Рудня.

Нарешті відважусь приступити до визначення місця на землі, звідки наймовірніше дісталися Бастови Рудні старші покоління мої і моєї дружини.

Що для цього в мене вже є відомим з достовірних джерел?

Джерело перше – документи про моїх батьків, батьків моєї дружини та наші генеалогічні дерева.

Не можу втриматися від вираження свого відношення до цих архівних документів, зокрема посвідчення про особу моїх батьків.

Фото з власного архіву оригіналу метричного випису моого тата.

Фото з власного архіву оригіналу свідоцтва про народження моєї мами.

Родинні заєзки підтверджуються також свідоцтвом про мое народження.

Ці два батьківські благеневні жовто-бліді аркуші є для мене справжньою дорогоцінною реліквією. Лише уявіть собі шлях їх мандрів за дев'яносто років. Уявіть собі обставини цих мандрів та умови зберігання. Уявіть собі, хто їх вимагав та при яких обставинах знайомився. Скільки разів відбувалися стресові процедури таких контактів, яких і скільки ран на душах моїх дорогих батьків залишилось після таких пред'явлень черговому сатрапу.

Цей відрізок часу, від кінця 30-х років минулого століття і до моменту отримання перших паспортів громадянина - 15 жовтня 1956 року, був переповнений стражданнями суцільної несправедливості від людиноненависницької влади.

Відносне полегшення наступило лише тоді, коли їм було дозволено нарешті покинути безкрайні степи Казахстану і повернутись на Батьківщину.

В Бастові Рудні їх зустрів колгоспний рай і поневіряння сусідством у хатах своїх близьких. Бо на той час, після колективізації, слободи Михайлівки вже не стало. Так само, як і не стало урочищ Нехворощ, Сербиновка, Хатки в напрямку Неділиць, Хатки в напрямку Барашів... А в батьківській хаті моєї мами був облаштований сільський клуб.

Для нашої родини починалося нове післясталінське життя, сповнене великих сподівань. Головне з них справдилося – для моїх батьків вже ніколи не поверталися часи чорних воронків і голоду.

Вище наведені офіційні документи державних органів Української і Казахської республік, що входили до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік, підтверджують факт народження, постійного проживання і смерті моїх батьків поляків в Україні на Житомирщині.

Два старших покоління моїх батьків (їх батьки і їх діди) за передказами моїх батьків теж народилися і постійно проживали на нинішній території Ємільчинського району Житомирської області. Населені пункти, станом на 1906 рік, слободи, а пізніше села Бастова Рудня, Михайлівка і Медведов Ємільчинщини були місцем постійного проживання всіх трьох поколінь моїх предків.

Джерело друге – офіційні публікації державних органів щодо місця народження наших батьків.

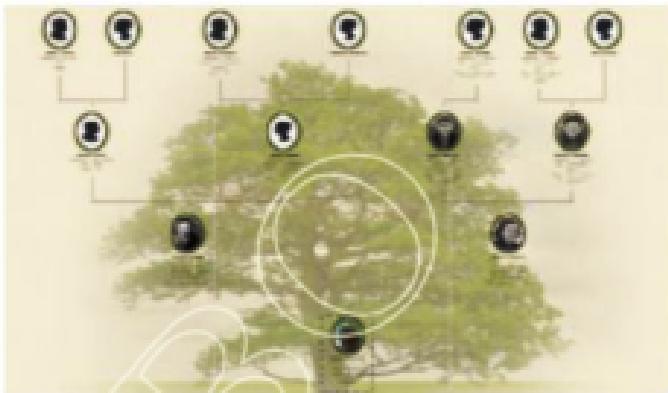
- Списокъ населенныхъ мѣстъ Волынской губерніи. Издание Волынского Губернского Статистического Комитета. 1906 год.

- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa

- Карти Шуберта 19 ст.

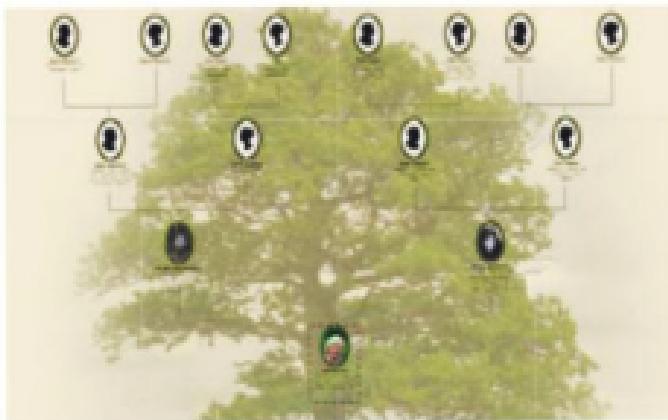
- Мала болт Попілля Д.Цвикера 17 ст.

- Картографічні праці і Опис України Г.Боплана 17 ст.

Далі подаю фотокопії документів родини моєї дружини.

Поселення **Бастова** вперше офіційно згадується в 1650 році. Польський дослідник фауни Волині, автор мапи боліт Полісся від 1650 року Даніель Цвіккер з Гданська зазначив поселення Бастова поряд з поселенням Бараще і на відповідних відстанях Звягель (Новоград Волинський), Ушомир, Житомир і інші поселення тодішньої Волині.

Тепер щодо назви поселення Бастова. Вона становить певну загадковість. Адже таку назву носять село і річка, що його перетинає.

Дуже вірогідною є версія що назва походить від слова башта – що означає будівельний об'єкт. Принаймні Вікіпедії України і Польщі не пропонують інші слова на початок запиту «ба» або «ба».

Українська Вікіпедія пропонує Бастова Рудня і баштовий кран. Польська – *Bastowa Rudnia i Basztowa Rudnia*. Отже і польська і українська мови назву Бастова пов'язують однаково з назвою військової фортифікаційної споруди.

В цьому історичному періоді в Європі вже існували оборонні споруди, які називали баштами. В центральній частині міста Кракова і до нині є вулиця з назвою *Basztowa*. Вулиці з такими назвами є і в польських містах Валбжих і Глівіце. В Україні вулиця з назвою баштова є в Києві, Бучачі, Острозі, Носівці.

За браком іншого подібного слова, можна допустити, що назва Бастова трансформована з слова баштова. Проте який зв'язок назви маленької польського поселення що не могло мати своєї башти, з назвою об'єкту оборонного значення, залишається загадкою.

Як можливу версію можна розглядати, що поселення з'явилося на місці або поблизу давньоруського граду з залишками оборонної башти. Д.Цвіцкер в своїй карті зазначав такі місця колишніх градів на Волині. Пізніше, відомий історик часів російської імперії В.Б. Антонович у своїй праці «Археологическая карта Волынской губернии» також зазначав наявність таких городищ на місці сусідніх Бастові сіл Бараши і Яблунець.

Б. Василівськ. р. Тиса (протока Прип'яті).	
Шанка. На схід від села групаються руїни замку № 17 (занесені до реєстру пам'яток).	—
Бараші. На південній берегу Тиси лежить південно-східним передмістем, північною частиною, ділянка — 12 квадрат. метрів — 140 см., північною південною частиною, та, що відноситься північно-західним передмістям, в узбережжі стоянка.	—
У селі лежить 10 курганів на північній грунтовій.	—
Бараші. Кілько 10 курганів на північній грунтовій.	—
Садники. У селі лежить 6 курганів.	—
Бараші. У деревній частині 6 курганів.	—
Майданів. У деревній частині 4 курганів.	—
Рудня. На північ від села 10 курганів.	—
Басків. На руїнах Гарнізону лежить розкопане 10 курганів.	—
Бараші. У селі лежить 10 курганів.	—
Шанка. На 2 курганах, що північніше села, на руїнах північного передмістя, північною частиною, північною частиною 2 курганів 60 см. на північній.	—
На північній руїнах 11 курганів.	—

Проте тут є і суперечності. Відомо, що назва річок давала назву прибережним поселенням, а не навпаки.

Можливо башта служила назвою димарю, що забезпечував роботу ливарного виробництва, яке безперечно в якийсь період часу існувало біля села. Про це свідчить інша назва цього ж села як Бастова Рудня, тобто поселення, яке займалося обробкою руди.

Можна розглядати і компромісний варіант. Враховуючи, що річка Бастова є маленькою (18 км.) притокою річки Уж, то можливо назви маленького водного потоку і маленького поселення, що його перетинає з'явилися одночасно з першими поселеннями, неподалік давньоруського городища.

Щодо особистості Даніеля Цвіккера, то тут варто зупинитися докладніше. Як же сучасним нашадкам стародавніх Волинських поселень пощастило, що в ті часи там бував дослідник Даніель Цвіккер, який залишив нам прекрасну детальну мапу поселень цього краю. Заради відчynності за його велику історичного значення працю муши розказати про цю прадавню подію. Адже тільки завдяки їй стало беззаперечним фактом те, що рідна мені Бастова (тепер Бастова Рудня) існує по сьогодні щонайменше з початку 17 століття.

Мапа боліт Полісся Даніеля Цвіккера, видана в 1650 році, фрагмент з позначками Завале, Бараше, Бастова.

Отже, в Гданську 1612 року народився Даніель Цвіккер. Він вивчав медицину, але майже не практикував набуті знання. Так склалося, що він захопився релігієзнавством і активно розвивав одну з сектантських течій – соцініани, або аріани, яка була широко відомою на той час в Речі Посполитій і за її межами, але водночас суворо переслідуваною.

Настав час, коли Д. Цвіккер змушеній був вдатися до перехову-

вання від церковних влад. Місце для переховування він вибрав серед своїх однодумців подалі від Гданська - і це було Волинське Полісся. Його прийняли під свою опіку місцеві аріани і вельможні брати Неміричі.

Ежи Неміріч (1612-1659) з Овруча (нині Житомирщина), підкормчий київський, державний політик і впливовий аріанін Русі і Речі Посполитої. В результаті поділу між братами батьківської спадщини став власником містечка Горошки (нештодавно Володар-Волинський Житомирщини) та села Білки, Хотиновка, Немірівка, Зубринка і ще понад 30 менших сіл і великих земельних латифундій.

Владіслав Неміріч (1619-1653) з Любліна, теж аріанін, староста Овруцький від 1647 року, власник містечка Ножинськ і теж тридцяти сіл.

І наймолодший брат Стефан Неміріч (1626 або 1630-1684), підкормчий київський, каштелян католицький київський і воєвода київський, теж аріанін і власник містечок Пшиборськ, Черняхів і Топорище та 35 сіл.

Переховуючись від переслідувань, Д. Цвіккер продовжував працювати над темами «терпимості» в християнському середовищі. Він написав з цієї богословської тематики близько 50 поlemічних статей.

За браком достатньої інформації можна лише здогадуватися, чому набувач високого рівня медичних наук Д.Цвіккер, активний релігійний діяч вирішив зайнятися картографією. Проте він залишився в історії Європи саме як автор унікальної для того часу Мапи боліт Полісся. Однозначно в цьому факті поєдналися особистий талант дослідника, реакція на контрастну географічну зміну середовища приморського міста на поліські красвици і жауче бажання їх досліджувати.

Цілком можливе тут було і бажання віддячити братам Немірічам за їх гостинність і ідеологічну підтримку як єдиновірців через проведення картографічних досліджень, що мали мету чисто економічного характеру та становили матеріальну цінність для крупних латифундистів.

Принаймні ця версія не може відкидатися ще й тому, що підготовка географічної мапи потребувала суттєвих затрат коштів на потреби залучення технічного персоналу для замірювань на місцевості та відповідного допоміжного інвентарю та транспортних засобів. Адже подорожей було дуже багато і по визначеных шляхах і труднодоступних місцях. А на завершення було потрібно ще й чималих коштів для здійснення видання мапи, що в сумі виливалося у суттєвий кошторис.

Проте можна думати, що затрачена енергія дослідника і витрачені кошти на їх проведення були достойною винагородою всім учасникам цієї роботи.

Про масштабність виконаних робіт свідчить перелік пояснень позначок на карті, яких налічується 22.

Маю велике бажання долучити читача до цього довідника в повному обсязі.

1. Давні християнські городища.
2. Міста.
3. Головне місто воєводства.
4. Місто з садибою Суду, де розглядаються справи шляхти.
5. Садиба князя.
6. Садиба митрополита або архиєпископа православного.
7. Важливі громадські шляхи.
8. Місто з наявністю мощеного дорожнього покриття.
9. Слобода чи нове поселення.
10. Село.
11. Село з будинком шляхтича.
12. Монастир католицький.
13. Монастир православний.
14. Костел і школа єзуїтська.
15. Синагога або школа юдейська.
16. Кузня або майстерня ковальська.
17. Заклад ливарний.
18. Міст через річку.
19. Міст на громадських шляхах над болотами.
20. Млин.
21. Місце переправи чи міст понтонний.

22. Місця розповсюдження «польського черв'ячка», який зростає на коріннях рослин і є корисним для виготовлення барвника тканин. Такі черв'ячки мали величезний попит на європейських ринках виробництва тканин.

Важко переоцінити значення результатів завершених досліджень.

Навіть не фахівця картографічної справи вражає масив зібраної і опрацьованої інформації.

Сьогодні, розглядаючи цей витвір в зменшенному масштабі, коли назви поселень зливаються у своєрідну вишивку на полотні, яскраво проступає картина досліджені частини Волині у вигляді живого організму поселень волинян на фоні поодиноких назв поселень за її межами.

Особисто в мене закралася думка що варто прояснити цей контраст густоти поселень Волинського полісся на пустельному

фоні сусідніх князівств. Річ у тім, що добротно досліджені землі Волині вигідно контрастували з менш картографічно дослідженими землями Київського князівства, Поділля, древлянської землі, що слугували в даному випадку фоном необжитої землі.

Для моого сучасника, Д.Цвіккер подарував винятковий масив інформації про поселення цілого регіону Волині станом на початок 17 століття.

Баращі, Білка, Топорище, Хорошки, Несолонь і навіть крихітне поселення Бастова мають документальне підтвердження свого існування з 1650 року.

Для дослідження моого родоводу такі дані є великим подарунком долі.

Тепер ми впевнено можемо стверджувати, що на Волині, в тому числі і Емільчинщині, з початку 17 століття поряд з православними русинами та євреями проживали і наші предки поляки католики. В цьому краї були православні, католицькі храми, єрейські синагоги та відповідні просвітницькі монастири і школи. Там зводили оселі селян і влаштовували садиби вельмож, там торували громадські шляхи і зводили мости, там обробляли метал і молотили муку, там здійснювалося державне управління і судочинство.

Бо так стверджує публічний документ Мапа боліт Полісся Даніеля Цвіккера, видана в 1650 році видавцем нідерландського походження Більгельмом Хондіусом, який прославився редактуванням і видавництвом картографічних праць працюючи в Гданську.

Зокрема, саме В. Хондіус займався також виданням одного з найвидатніших картографів того часу француза Гійома Левас-сера де Бопланна. Боплан в 1639 році створив перший варіант генеральної карти України де відображені 275 назв населених пунктів. Там є Звягель (Новоград Волинський), Житомир, Корець. Проте там немає великого числа менших поселень як містечко Бараши і слобода Бастова. Але Боплан подарував нам свій Опис України який неперевершено створив словесну картину моєї Волині. А взагалі картографічних праць тільки України з рук Бопланна вийшло 23, які і до нині зберігаються у восьми державах Європи.

Тепер настав час разгляднути історичний розвиток поселень волинян.

Перші відомі поселення називалися градами. Це були великі поселення, укріплені дерев'яними стінами з бійницями і баштами, за якими населення ховалося від небезпеки. Такі гради з часом перетворювались у городища – „місця, де був город”. Серед літописних волинських градів відомі Всеволож, Волинь (Велинъ), Червен, Шеполь, Перемиль, Володимир, Угровськ, Турійськ і інші. З часом, гради, які не стали руїнами, під впливом польської мови,

почали називати містами.

З кінця XV – початку XVI ст., на Волині починають масово виникати нові міста і містечка. Стимулювало ці процеси загальне економічне пожвавлення, що мало місце у Польщі через надання містам магдебурзького права.

Містечко – невелике поселення землеробського характеру із слабо розвинутим ремеслом, воно було також місцем проведення торгів. Населення містечок, на відміну від селян, не відпрацьовувало панщину, а перебувало в основному на чинному праві. Містечка та малі міста мали однакові устави та привілеї, і слугували основним осередком проведення торгів для найближчої сільської округи. Міщани в основному були ремісниками і гендлярами, але деякі з них займалися і сільським господарством.

В містечках жила велика спільнота євреїв, які займалися шинкарством, там же велася торгівля виробами міщан і продукцією селян з навколишніх сіл.

Великі міста.

До цієї категорії відносилися великі гради давньоруського періоду. Міста відрізнялися від містечок за чисельністю населення (понад 500 дворів).

Переважна більшість міст належала приватним власникам.

Міста і містечка були центрами адміністративно-господарських державних функцій а також резиденціями магнатів і шляхти, частково осередками культури.

Слово село – праслов'янського походження, яке означало – поле і збігалося у нас зі звучанням іншого слова – се(д)ло – поселення.

Село у XVIII-XIX столітті в Російській імперії – велике селянське поселення, господарський та адміністративний центр для навколишніх «деревень». Обов'язковою приналежністю села була церква і поміщицький двір. Поселення, що не було церковно-приходським центром (в якому не було церкви), а була садиба чи двір власника – називали сільце.

Слобода. У давньоруських писемних пам'ятках трапляється слово «слобода», що означає маєтково-юридичний стан особи вільної на відміну від невільника.

Згодом цей термін поширився і на поселення, які виникали на незаселених землях великих магнатів-землевласників. Ці поселення звільнялися на деякий час від сплати податків. Звільняючи жителів цих сіл від повинностей на користь власника, магнати намагалися зацікавити поселенців освоювати незаселені землі своїх маєтків. В основу терміна „слобода“, „слобідка“ покладено слово „свобода“, яке з часом видозмінилося у слово „слобода“.

Таким чином, у слободах жили вільні, самостійні, незалежні жителі. Тут необхідна певна кореляція розуміння свобод, враховуючи часи існування слобод (XI-XVIII ст.). Проте люди у цих поселеннях були, безперечно, більш незалежні ніж жителі сусідніх сіл, містечок, хуторів.

На Волині існували і хутори.

Хутір – це розміщення одного, або кілька окремих домогосподарств, на відокремленій ділянці поза межами інших видів поселень. Їх виникнення, вважається, було пов'язане з веденням лісорозробок або виплавкою заліза на рудниках.

Хутірська система в радянський час вважалася загрозою для розвитку колгоспів. Аналіз низки архівних документів свідчить, що масова ліквідація хуторів припала на 1950-1953 роки. Радою Міністрів УРСР і ЦК КП(б)У від 12 серпня 1950 року під №2467 було прийнято постанову «Про заселення в колгоспні села дворів колгоспників, а також дворів одноосібних селян і інших не членів колгоспів, розташованих на громадських землях колгоспів у Волинській, Дрогобицькій, Львівській, Ровенській, Станіславській, Тернопільській, Чернівецькій і Ізмаїльській областях УРСР». І така форма поселень як хутори була владою деспотично ліквідована.

У XIX ст. на волинських землях з'являлися німецькі, голландські і чеські колонії.

Колоніями називали поселення осіб однієї національності або вихідців з однієї країни, які проживали разом в іншій країні або місті.

Це були окремі вулиці або кутки в селах, де проживали колоністи. Тоді назва колонії стосувалася не населеного пункту, а лише вулиці або кутка. Розповсюджена була і практика окремих поселень, які теж називали колоніями. Їх можна знайти на картах тих часів.

Поселення **слобода Медведов** і **слобода Михайлівка** відомі з позначень на картах 18 ст. та в виданні «Списокъ населенныхъ мѣстъ Волынской губерніи. Издание Волынского Губернского Статистического Комитета. 1906 год.»

Тепер розглянемо, до яких адміністративних поділів входили населені пункти Бастова Рудня, Михайлівка і Медведов понад 100 років в минулому, тобто в період проживання там родин моїх предків.

За законами Російської імперії адміністративний поділ території України складався з губерній, які поділялися на повіти та волості. Населені пункти розподілялися на міста, містечка, села, деревні, колонії, слободи, хутора, урочища, ферми і заводи при населених пунктах.

Сучасний Ємільчинський район займає територію поселень, на яких в 1906 році були Баращівська волость Житомирського повіту а також Ємільчинська, Сербовська, Романівецька (4 слободи) волості Новоградволинського повіту.

Населені пункти слобода Михайлівка і слобода Баstова Рудня входили до Баращівської волости Житомирського повіту, а слобода Медведов – до Ємільчинської волости Новоградволинського повіту.

Всього на той час налічувалося 213 населених пунктів на 10 699 дворів, в яких проживало 66 779 осіб.

Якщо порівнювати з нинішнім часом (станом на 01.08.2013), то населення зменшилося до 34 426 осіб, або в два рази за останні 107 років. На вказаний час в Ємільчинському районі залишилося 118 сіл, а 95 населених пунктів (слободки, хутори і урочища) зникли.

Польське населення переважною більшістю проживало в слободах і прилеглих селищах. В Ємільчинській округі таких слобод станом на 1906 рік було 34 та ще 3 урочища з загальною чисельністю поляків 9 265 осіб. Це становило близько 14% від всього населення цього регіону.

На Ємільчинщині станом на 1906 рік було 84 німецькі колонії з загальною чисельністю населення 19 150 осіб. Це становило близько 29% від всього населення цього регіону. Тут населення німців переважало польське населення по чисельності мешканців і поселень в 2 рази.

Назви польських слободок і німецьких колоній Волині, за рідким виключенням, мали походження української мови з найменувань урочищ, річок, місцевої флори, фауни і таке інше.

Описаний мною регіон 1906 році, входив до складу Волинської губернії російської імперії. Волинська губернія на той час складалася з наступних повітів (уездов) в староруському запису: «Житомирський, Владимірволинський, Дубенський, Заславський, Ковельський, Кременецький, Луцький, Новоградволинський, Овруцький, Острожский, Ровенський і Староконстантинівський».

Вважаю за конче потрібне більш детально зупинитись на статистичних даних, що створює документальний образ Волині у 18 столітті. То ж скористаємося даними Вікіпедії станом на 01.04.2017р. і розглянемо мовне середовище краю, суспільні стани та віро сповідування населення.

Українці - 70,1% населення губернії.

За переписом 1897 р. у Волинській губернії налічувалося 2 095 579 україномовного населення. Найвищий показник зафіксовано в Овруцькому повіті (83,4%), найнижчий — у Луцькому (57,0%).

За релігійним складом серед українців Волині переважали православні (94,8%) та католики (5,1%). Особливо високою (понад 10%) була частка католиків серед українців Житомирського та Новоград-Волинського повітів.

Євреї - 13,2% населення губернії (2 місце).

Перші відомості про євреїв на Волині датуються кінцем XIII ст.

На початку 1870-х років у Волинській губернії проживало 211,1 тис. євреїв. При цьому, вони переважали чисельністю у містах і містечках (32,8% і 49,8%). У 10 з 12 міст губернії, євреї становили абсолютну більшість населення, і лише у Житомирі та Кременці — відносну.

Основними сферами зайнятості євреїв були торгівля, ремесло, оренда маєтків та промислових підприємств. Так, у 1871 році євреї орендували у Волинській губернії 256 маєтків загальною площею 134,2 тис. десятин (147 тис. га або 1/6 площин). У промисловості євреї домінували у винокуренні (90%), пиво-медоваренні (80%). В оренді у євреїв знаходилося 90% млинів губернії і майже вся торгівля зерном. Євреям також належали близько чверті цукрових заводів краю.

Поляки - 6,2% населення губернії (3 місце).

За переписом населення 1897 р. у Волинській губернії проживало 184 161 польськомовних. Поляки були досить рівномірно розселені по губернії (за винятком Овруцького повіту, де їх було лише 1,5%). В цілому по Волині налічувалося 296 польських слободок. У містах проживало 9,7% польськомовного населення. У Житомирі питома вага польськомовних була найвищою (11,3%).

Поляки становили абсолютну більшість серед заможніх верств населення губернії. У Волинській губернії полякам належали 2 887 панських маєтків з 92% всієї землі та 817 327 кріпаків (94,7% загальної чисельності). Але після поразки польського повстання 1863–1864 юні економічні позиції стали погіршуватися. Однією з причин були закони, згідно з якими католики не мали права купляти землі на території західних губерній. Це привело до того, що частка польського землеводоління у Волинській губернії скотилася з 92% у 1861 р. до 68% у 1884 р.

Польськомовне населення, як і раніше, мало досить високий соціальний статус. За становим поділом серед польськомовних налічувалося 54,7% селян, 26,5% міщан, 9,3% спадкових дворян (найвища частка серед етномовних груп губернії).

Становлячи лише 7,5% самодіяльного населення губернії, польськомовні становили 31% усієї кількості зайнятих у приватній юридичній діяльності, 28% серед тих, хто отримує доходи з капіталів та нерухомості, 22% зайнятих у обробці металів та виноку-

рінні, 21% зайнятих у бджолярстві та шовківництві, 20% зайнятих у лікарняній та санітарній діяльності, 19% зайнятих у науці, літературі, мистецтві, а також лісництві. Високою (18%) була і частка польськомовних серед прислуги та поденщиків (переважно у фільварках), у цій сфері були зайняті 22% всього самодіяльного польськомовного населення.

Німці - 5,7% населення губернії (4 місце).

Німецькі колонії з'явилися в результаті економічного заохочення таких міграцій Олександром I. Найшвидший розвиток їх почався з 1861 р. Протягом 1861–1871 рр. на Волині оселилося понад 5 тис. німецьких сімей. Якщо у 1862 р. у Волинській губернії проживало 4247 німців, то у 1868 р. — 20505. Олександр ІІ після 1870 року припинив таке сприяння. Проте колонії ще довгий час розросталися.

Німецькі колоністи жили замкнено, майже не контактуючи з місцевим українським населенням. Вони утворили своєрідну «державу в державі» з власним самоуправлінням, школами, храмами.

До сфер зайнятості німецькомовних у 1897 р. відносилися тваринництво та лісництво (14–16%), обробка поживних продуктів тваринного та рослинного походження (10,4%), обробка волокнистих речовин (9,3%).

Станом на середину 1880-х німцям належало близько 5% сільськогосподарських земель губернії (полякам 69%, українцям та росіянам 24%).

Росіяни - 3,5% населення губернії (5 місце).

На початку 1870-х російське населення Волинської губ. налічувало до 20 000 осіб та було представлене переважно військовими і чиновниками.

Через 27 років їх чисельність збільшилась у 5 разів. За переписом 1897 р. у Волинській губернії російськомовне населення було представлено лише у містах та повітах (57,7% і 42,3%).

Росіяни переважали серед зайнятих у таких стратегічних сферах, як зв'язок (пошта, телефон, телеграф) — 67%, адміністрація, суд та поліція — 58% зайнятих, православне богослужіння — 53% від загальної кількості зайнятих у губернії.

Чехи - 0,9% населення губернії (6 місце).

На початку 1870-х років чехи проживали у 15 поселеннях губернії і мали у власності 17 577 десятин землі. Російський уряд гарантував їм свободу віросповідання і звільняв на 5 років від будь-яких платежів і податей, а також військової служби.

За переписом 1897 р. на території Волині мешкало 27 670 осіб, для яких рідною була чеська мова. Переважна більшість чехів (87,8%) належали до сільських станів.

Понад 70% самодіяльних чехів були зайняті у землеробстві. Волинські чехи були широко представлені у деяких видах виробництва (наприклад, фізичних, оптичних, хірургічних інструментів, екіпажів та дерев'яних суден), добутку руд, де на них припадало понад 5% зайнятих губернії.

Татари – 0,1% населення губернії (7 місце).

За переписом 1897 р. татар налічувалося 3 817 осіб. Понад 80% татар губернії відносились до військовослужбовців і зосереджувалися у переважно повітових центрах (так, у Луцьку татарськомовні становили 2,6% населення міста).

Становий розподіл Волині мав такий вигляд.

Більшість населення, на які припадало 3/4 та 1/5 відповідно, належала до селянських та міщанських станів. Так, селянами були 92,5% українців, 87,8% чехів, 54,7% поляків та лише 1,5% євреїв. Міщанами були 97,7% євреїв.

Отже за статистикою досить чітко просліджується характерні риси етнічного складу населення краю в 18 столітті. Корінний народ українці переважають свою чисельністю, проте, менше 8% їх чисельності можна віднести до числа привілейованого середства краю.

Чого не скажеш про національні меншини. Спочатку домінували поляки (титульна нація Королівства польського), потім до них додалися рускоязичні народи північного сходу чергової метрополії - Російської імперії.

Найвища питома вага дворян була зафіксована серед поляків — майже кожен десятий польськомовний мешканець губернії належав до стану спадкових дворян. Найвищий відсоток особистих дворян та чиновників (6,7%) було зафіксовано серед росіян губернії, тоді як серед українців, євреїв, німців та чехів ними були 0,1% і менше населення.

Монополію фінансового посередництва ще з Польського королівства на Волинь принесли євреї та зберегли її до новітньої історії. Поселення німців і чехів майже століття користалися протекціоністським законодавством імператора Олександра I, як катализатори економічного зростання.

А ось росіяни, не оглядаючись на союзницькі зобов'язання між імперією і гетьманською, точніше, козацькою Україною, не разглядали її інакше, як розширення своєї території. Крок за кроком, через неповних сто років після угоди об'єднання Волинське воєводство Речі Посполитої, а до того руське Волинське князівство, перетворилася в Волинську губернію з розквартиреними російськими артилерійськими бригадами (4 формування), полками (20 форм. в т.ч. Якутський, Охотський, Камчатський, Вологод-

ський, Оренбургський, Путівльський) з штабами дивізій в Дубно 11-а кавалерійська, в Ковелі 7-а кавалерійська, в Луцьку 11-а піхотна та в Рівному штаб 11-го Армійського корпусу. Тож завдяки недалекоглядності Б. Хмельницького, понад 100 тис. різноплемінній військово-чиновничій братії, що називала себе росіянами, заходилися підкорювати землі древньої Русі.

Настав час зробити висновок, що спираючись на публічні офіційні документи вище зазначених державних утворень, маємо доказаний факт того, що три покоління моїх предків польськомовних католиків постійно проживали з початку 18 ст. в слободах Бастова Рудня, Михайлівка і Медведов близько Новоградволинська і Бараше на Волині. Вони були частиною населення Волині, що становила 6-7% від загальної її чисельності.

Проте, коли і в який спосіб вони потрапили на Волинь, документальні джерела, які ми щойно розглянули, відповіді ще не дають.

Отже будемо шукати потрібну інформацію з інших джерел.

Дуже багатий ресурс вбачається в історичних описах Волині, які з різних часів дійшли до нас різними мовами і різних державних утворень. Кількість цих писемних свідчень дає можливість порівняння точок зору на спільні об'єкти їх досліджень в окрему добу або в історичному розвитку. Особи авторів цих описів, якщо є відповідні дані, дають уявлення про їх самостійність або заангажованість.

Звичайно, повагу і довіру насамперед заслуговують описи народів і їх краю тих авторів, які в силу різних обставин робили цю, цивілізаційної ваги справу, достовірно документуючи побачене і почуте особисто, або після результатів власних досліджень. Це було виключно тоді, коли процес описування здійснювався не внаслідок виконання завдань повелителя держави. Це якраз той випадок, що називається покликом душі автора опису краю. З думі, як відомо, фальш не випливає.

В цьому випадку відхилення від достовірності можливе лише суб'ективністю сприйняття побаченого і почутого. Це нормально, якщо один і той же факт, представники різних мов і народів бачать і оцінюють не однаково. Бо різні суб'єкти можуть мати відмінні світогляди, що накладається на оцінку описаного об'єкту. При можливості дослідження таких відмінних оцінок одного факту справа навіть полегшується, для тих, хто робить такі порівняння.

Наприклад, Гійом Левассер де Боплан, 1600 року народження, руанець, дворянин, за фахом військовий інженер, був одним з найвидатніших картографів Європи 17 століття. З 1630р. по 1648р. він перебував на службі у польського короля переважно на українських землях.

1635 року побудував фортецю Кодак, будував замки і фортеці у Барі, Бродах, Кременчуці. 1639 року він створив дуже детальну карту України, яку для друкування підготував славетний голландський гравер Гондлус.

Проте знаменитим Г.Боплан зробила книга «Опис України» написана не на замовлення, а за покликом душі. Історики часом звинувачують його поверхністю й неточністю. Але Г.Боплан реалізовує своє захоплення описуючи країну, її людей, їх звичаї, події, як мандрівник, який вперше потрапив до цікавого та, для нього досі невідомого, краю.

Книгу цю читали члени французької академії, була вона в бібліотеках Декарта, короля Франції Людовика XIV, Наполеона, Вольтера, Фуке ... Книга слугувала першоджерелом Д. Яворницькому, М. Драгоманову у вивченні відомостей про українських козаків, татар і турків.

Цілий уривок про традиції і принципи польської шляхти з книги Г.Боплана, з почуттям великої відчінності і шані, я теж процитував в попередньому підрозділі.

Або Н. Полонська-Василенко. Це видатний вчений археолог, архієвіст, донька російського генерала артилерії Д.П. Меньшова, яка народилася 1884 і пережила жахливе драматичне життя в Україні періоду 1917-1973. В зрілому віці, перебуваючи у вимушенні еміграції, тяжко хвора, вона написала двохтомник «Історія України, Україна під Польщею», яка вийшла друком в Києві лише через 19 років після її смерті. Це фундаментальне дослідження теж здійснене не завдяки, а всупереч різних обставин і заслуговує на велику повагу за наукову чистоту формулювання історичної істини.

А ось такий собі царський прислужник Іван Глазунов, автор видання праць (Юганна Готліба Горгі 1792-1802) не заморочувався пошуком істини і став одним з великої когорти русских фальшивальників. Взявши до публікації чужої праці «Описание всех народов Российского государства, их быта, вероисповедания, обычаев, жилищ, одежды и остальных отличий», він в своїй передмові повідомляє про те, що цей труд «был частично переведен на русский язык». А далі нахабства стає більше і відвертіше.

Впевнений у вічності Російської імперії, І.Глазунов діловито повідомляє, що вчинив особисто «исправление самого творения сообразно настоящему новоустроенному Российскаго Государства состоянию, по которому премногое въ описании Народовъ требовало поправки. Многое совсмъ новъ сочинено, многое дополнено; иное сокращено, а иное и во вся выброшено, яко более не существущее.» Тобто, як царю треба, так і намарав. Ось так пишеться брехлива історія народів імперії на замовлен-

ня, та ще й від чужого імені.

Цей незадачливий фальшивальник фінські народи визначає за-
просто так:

ФИНСКИЕ НАРОДЫ, или ДРЕВНИЕ РУССЫ.

Древніе Русы суши кореними Россы Народъ, конопато миа шоль-
ко Россія на себѣ искать, а длань его древній, силь сищина,
востасна и пость соединеніе со Славянами, совершение почти
всехъ. Народъ сей въ древности занималъ пространство выши-
ней Россія съ берегомъ Танана, Кхалинского моря, по восточную
сторону Волги, до Бѣлаго, просиралъ же съверному Олану, по
восточной сторонѣ Белогорского озера, по Финскому заливу и
окраинѣ Ладожскому и Ильину; по рѣкамъ: Волкову, Шалову,
Мечу, Аловану и Каму. При устьѣ Аловани древній искъ городъ,
стадиа Руга. Народъ сей отъ древніхъ чужевенныхъ дѣ-писателей
назывался Цимбріи, Кимбріи, Сарматы, Гевами и Гетами, а
отъ съверныхъ домашніхъ Южаріи, Рисаріи, Ризами и Русами,
и, е, по Цельтическихъ сказанияхъ. По съварину Россія не называлась
Россіемъ, то Руга, Руга, а Россію стала звать не прежде, пакъ
въ концѣ царствованія Якова II, и называтъ сіе введеніе Махаріемъ
Митрополитомъ. Прежде Махарія, и въѣлько времена пость него,
пакъ въ минувшіхъ, исторіяхъ и на лѣнгахъ между Руга именова-
на, и самъ синь Государи въ рѣчахъ и граматахъ всегда Русы
упомянувались. Русской, Цимбрій, или Кимбрій, званина часть, бу-
дучи виновленна отъ Азовскаго моря Славянами, прошла въ Мидіи

предлогомъ книга Глазунова, писана підъ псевдонімомъ Глазуновъ (1792-1802).

Фрагмент книги Глазунова, видавца працї

(Логанна Готліба Горі 1792-1802)

По Глазунову, предки рускіхъ є фінни, що якимось дивомъ зміша-
лись зі слов'янами, втратили свою мову та навчилися рускої.

Поляки, за твердженням Глазунова є однією з двох гілок пред-
ків «россійского народа», яким були Древні поляни. Тільки друга
гілка автором не названа. Проте далі говориться про «отторженіе
настоящего русскага» народа спочатку литовцями, а потім по-
ляками. Тобто, ця друга гілка як би була «россійским нарodem». Хоча такихъ свідченъ в історії до цього часу не знайдено. Сама на-
зва суміші етносів народів россиянами з одноіменною імперією
з'явилися в кінці 18 століття, тобто через 600 років після сфор-
мованого польського етносу. 500 років розділяє від створення
королівства Польського і Російської імперії, яка складає племена
і народи однозначно не руського походження.

На превеликий жаль, в мене немає можливості порівняти цей
опус Глазунова з оригіналом книги автора I. Горгі. Думаю таке по-
рівняння не сподобалася б ні автору оригіналу, ні читачам цього
покручу.

Дозволю собі висловити особисту неприязнну оцінку з цього
приводу. Якщо трохи погугліти, то знайдемо в інтернет визна-
чення поняття російського слова «сволочь»:

- Своловою первоначально називали всяческий мусор, который сгребали в кучу;

- Сволово – это скверный, дрянной, негодяй, мерзавец подлый человек;

- «Толковый словарь» В.Даль. Сволово – дрянной люд, шатуны, воришки, негодяи, где-либо сошедшиеся. «Дом Вяземского, в Петербурге, приют всякой своловчи»;

- «Летописное повествование о Малой России» А. Ригельмана о своловоах - «набрали всякого вольного войска к нему, к чему стеклось премножество и россиян из разных порубежных мест, и с тою своловою он до Калуги достиг и с помощью польскою и Москву осадил».

Тут хочеться висловитися юнім руским язиком. «Сволови, россиане, россияне из разных порубежных мест, российский народ, Россия – это понятия, сотворенные из одной посудины мерзкой лжи прислужными писцами от ордынської Московии до Российской Федерации. Эти мракобесы всех времен преследовали всегда одну цель – обеспечить покорность порабощенного множества этносов Евроазии через вихолащування их исторической памяти.

Услужливий Глазунов заколачивает в сознание грядущих поколений порабощенных народов, что отличия «россиян из разных порубежных мест» славянского Новгорода, татарской Астрахани, финского Архангельска, тюрко-монгольские народы Сибири меньше разнятся чем немцы разных округов. (стр.83) Кажущееся всесилие империи, позволяет ему не фальсифицировать факты, а выдумывать заново историю народов «сообразно» требованиям империи, в уверенности что империя вечная, и в этой вечности их историческая память потеряется. Вот так порабощенные народы преобразуются в сволової, что бы позднее возродится беспамятными россиянами, потом русскими, потом россиянами, потом русским миром».

Що тут кидаетя в очі. В перших трьох томах цього брехливо-го видання наявність навіть невеликої кількості народів і племен перелічується ретельно, з обліковою дловитістю здобутих трофеїв. Описуються їх зовнішність, одяг, звичаї, спосіб проживання та докладне місце поселень з географічними привязками. А коли доходить черга до россіян, то тут підхід інший. А головне, нічого не конкретизується а опис цих россіян подається через узагальнення характеристик всіх етносів імперії. Хоча згадується, що імениті азіати Казані і Астрахані були теж дворянами россиянами, але зі статусом рос. Мурзъ. Логічно вважати, що бояри Московського улусу орди теж іменувалися Мурзъ, яких Глазунови вже

подавали за бояр.

При цьому, були марнimi мої намагання знайти ісконно росіянські або русські землі, цього загадкового етносу. Виходить, це той випадок у Глазунова, коли мрії не збуваються. Гайдко і неприміно контактувати з письмовим нагромадженням такої сволочної історії, що ніякого відношення до правдивої історії народів не мала. Ось така правда.

З огляду на тисячолітню історію славного минулого Волинського краю, стосовно присутності тут польських поселень можна стверджувати наступне.

Поряд з абсолютно переважаючою чисельністю корінного населення Русі-України, на Волині постійно були присутнimi численнi поселення їх порубіжних сусiдiв – полякiв. Так само аналогiчne взаємопроникнення вiдбувалося з Волинi на польськi порубiжнi землi.

Цим мiграцiйним процесам насамперед сприяли вiдсутнiсть гeографiчних бар'єрiв, вiдносно одночасне становлення державностi а також спiльний слов'янський родовiд.

Крiм того, близькiсть культур i традицiй формували у полякiв i українцiв спiльне безперервне проживання в однiй державi протягом бiльше п'яти столiть, яке в свою чергу теж являлося вагомим фактором для взаємних мiграцiйних процесiв.

На сьогоднi, мої житейськi спостереження з цього приводу дуже часто знаходили пiдтвердження у приватних розмовах. Дуже рiдко на Волинi українцi не знаходять у своєму родоводi слiди польського походження в другому, а ще рiдше, в третьому поколiннi.

Отже гiпотеза походження полякiв слободи Бастова Рудня для мене особисто є пiдтвердженою. Вони прибульцi сусiднiх з Волинню польських земель. В мене є багато пiдстав думати, що це була Krakivщина.

Чому я роблю таке припущення.

На сьогоднi в мене є для цього чотири пiдстави. На скiльки вони вагомi, судiть самi.

Отже перша пiдставка.

Як я уже вiдмiчав ранiше, польськi родини визнавали себе вiдповiдним етносом через належнiсть до римо-католицької вiри i участь в богослужiннях польською мовою. Нашi родини вiдрiзнялися вiд православних українських родин iменами та прiзвищами, якi були притаманнi етнiчним полякам.

Розмовляючи в побутi українською мовою, ми були частиною української культури. Однак, в українських полякiв це поєднувалося з збереженням чiтких нацiональних ознак через звичai, культуру i традицiї польського народу. Зокрема, це вiдображало-

ся в піснях, віршах, танцях.

Так от. Я не пригадую польських пісень з загадкою інших польських поселень ніж Krakів. «... на Krakовском багне, риба води прагне...», «... покохай же мене слічна Krakов'янка...».

Я також пам'ятаю мелодію і слова пісні «плинє Вісла, плинє, по польській країні...». В наших родинах залишки танцювали танець Krakов'як.

Підстава друга.

Землевласники князі Любомирські, один з яких мав землі Ємільчинського ключа, теж були Krakівянами.

Підстава третя.

Численні міграції з Польщі в Україну географічно мали би відбуватися через порубіжні землі віслян - Krakівщина - Любельщина - Волинь.

Підстава четверта.

Три факти мені вдалося встановити, за якими українські поляки Barashівської гарафії були родом з земель Польщі.

Moшківські Ян, який в 19 столітті прибув на Ємільчинщину і після одруження з місцевою польською залишив по собі нащадків в слободі Бастова Рудня. Місцем його народження була Krakівщина. Я можу лише припустити, що він не випадково дістався Ємільчинського грону поляків Волині.

Брати Kotвіцкі Франц і Владислав прибули до слободи Бастова Рудня з краю, що сьогодні є адміністративною територією Рівненської області. На той час то була західна Волинь що межувала з Любельщиною. Брати мали родинні зв'язки в Krakівських землях.

Нарешті останнє. Шляхетну родину Головських, крупних землевласників села Barаші, теж заснував свого часу шляхтич походженням з Люблінських земель, західні межі, яких є сусідніми з Krakівськими. Це був Головський Фелікс, який свого часу довів свій шляхетний статус та був визнаний і зареєстрований дворянином Російської імперії.

Отже, я припускаю, що на той час ще залишалися суттєві зв'язки Ємільчинських і Krakівських родин.

Волинь.

Я думав так. Якщо я дійсно потомок польського етносу, якщо три відомих покоління моїх предків проживали на Житомирщині, якщо вони проживали в польських поселеннях як вільні хлібороби на свої приватних земельних ділянках, то щось мусить їх пов'язувати з статусом шляхти.

На користь цього припущення було ще ряд встановлених фактів. Наприклад, поширеність, чисельність, компактність поль-

ського населення на Ємільчинщині. На початку 19 ст. ці дані складали 36 монастирів, 1397 дворів, понад 9 тисяч мешканців, які ідентифікувалися близько 50 найменувань прізвищ родин. Все вказує на те, що поселення було неподіноким у чисельному вимірі і в часовому інтервалі.

Давні географічні карти а також офіційний список поселень Волинської губернії вказують однозначно на те, що родина моїх предків не розрослася через розмноження протягом тривалого часу.

Відомості, які дійшли до наших днів, характеризують правовий статус польських мешканців як вільних громадян від кріпацтва, приватних власників земельних ділянок і родинного майна з правом успадкування. Регулювання правових відносин польського населення, навіть за часів Російської імперії, відбувалося в спеціалізованих державних інституціях з врахуванням їх статусу однодворців.

Мешканці слободи мали чіткі ознаки прав на самоврядування через прийняття рішень на зібрannях громади. Там обирали старосту слободи, делегатів для подання судових позовів, прохань до державних установ чи ведення від імені громади переговорів з виробничими підприємствах або з великими землевласниками.

Подальші дослідження підтвердили мої припущення.

Особливо барте уваги таке припущення. Поділивши країну на чотири традиційні воєводства: Волинське, Подільське, Брацлавське та Київське (сам Київ лишався під владою Росії), поляки стали продавати або роздавати величезні площи незайманих земель магнатським родам.

До найбагатших тоді належали роди Любомирських, Потоцьких, Чарторийських, Браницьких, Санґушків та Ревуцьких. До середини XVIII ст. близько 40 магнатських родів, представники багатьох із яких були нащадками польських вельмож, вигнаних у 1648 р., володіли 80% території Правобережжя. Як і століття тому, магнати принаджували на ці землі селян, пропонуючи їм надії на строк від 15 до 20 років та звільнення від усіх повинностей.

Селяни з ентузіазмом зустріли цей крок, цілими потоками перебираючись сюди з Галичини, Лівобережжя й навіть Центральної Польщі. Не важко було передбачити, що з подальшим заселенням цих земель і закінченням терміну слобод зростали й вимоги панів до селян. До кінця XVIII ст. у більшості земель Північного Заходу селяни були перетворені на кріпаців, що працювали у панських маєтках по чотири-п'ять днів на тиждень. У менш заселених регіонах Півдня умови були дещо сприятливішими, оскільки основною формою селянських повинностей тут виступав оброк, а не

панщина. Можливо тут треба шукати родове коріння Бастовчан.

Отже, найбільш вірогідним ключем до з'ясування широкого розповсюдження населення України, яке себе ідентифікувало колись і нині як римо-католики польського походження є історія шляхти. Відомий сучасний історик Норман Дейвіс так подає сутність поняття польської шляхти.

«До часу укладення Люблінської унії соціальний устрій набувсталої форми у вигляді системи окремих суспільних станів: духівництва, дворянства, міщан і євреї, і кожен з них мав широкий ступінь станової автономії. Кожен мав певну юрисдикцію над усіма своїми членами в усіх питаннях, які не порушували привілеїв інших станів і прерогатива корони.

П'ятий стан — селянство — втратив значну частину своєї колишньої незалежності, за винятком невеличкого сектора вільних селян, і перебував здебільшого під контролем корони, церкви і шляхти.

Суспільні стани визначали на основі не їхніх відносин із засобами виробництва і не якогось іншого критерію їхнього багатства, прибутку чи економічного становища, а функцій, що їх вони мали виконувати в суспільстві, і ті функції були виражені винятковими юридичними правами і привілеями.

Економічні відмінності, звичайно, існували і здійснювали могутній вплив на суспільне життя, проте вони існували і між окремими станами, і в межах кожного стану...

Скажімо, безземельні шляхетські родини цілком могли жити життям, яке, коли спиралися на економічний критерій, нічим не відрізнялося від життя їхніх сусідів-селян, а то й гіршим, проте їхні злідні аж ніяк не перешкоджали фіscalним, правовим і політичним привілеям, на які їм давав право їхній успадкований шляхетський статус.

Так само ї заможні єврейські родини за рівнем свого достатку й багатства стояли вище від багатьох своїх сусідів-християн, проте тільки навернення до християнства могло дати їм доступ до лав міщан або шляхти.

Належність до станів здебільшого була успадкована. Переходи з одного суспільного стану до другого заважали різноманітні перешкоди. Економіка мала менше значення, ніж право, спадковість і звичай»

Беручи за базу такий висновок історика та вже відомі фактичні дані моого роду, пошук моїх предків треба проводити серед шляхти, міщан і селянства.

Знаходження моїх предків серед духовництва мало ймовірна

справа. Адже відомі мої предки жили в польських поселеннях, яких тільки в Ємільчинському районі було 36 одиниць. Покоління тільки моїх предків пов'язують 38 різних польських прізвищ, а в Житомирщині вони обраховуються сотнями. Крім того, як відомо, стан католицьке духовництво не передбачав сімейних зв'язків. До того ж, жодних натяків про родинні зв'язки з духовництвом мені зустрічати не доводилося.

До супільного стану євреї моя належність теж малоймовірна за перерахованих вище аргументів, а також належності всіх предків до католицької віри.

А такі соціальні стани як шляхта, міщани і селяни легко вписуються в можливість міграції багатьох чисельних родин з Вісли до Дніпра. Історичних окázíй для цього за всієм століття було достатньо.

Отже залишається нез'ясованими соціальний стан предків (серед шляхти, міщан і селян) а також період їх прибууття до України чи зміни своєї національної ідентичності (не пізніше початку 18 століття).

Мені здається, що найкращим твором про шляхту для сприйняття сучасної людини може бути «*Опис України, кількох провінцій королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воен*». Його автор французький військовий інженер і картограф Пйом Левассер де Боплан (1600-1673).

Вважаю, що цитата частини українського перекладу цього твору буде прекрасним способом ознайомитися з історичним документом чотирьохсотлітньої давності, де дуже вичерпно охарактеризовано суть і значення польської шляхти.

«Як обирають короля.

Коли помер король Сигізмунд III, архієпископ гнезненський зайняв його місце, щоб очолити і керувати конвокацією, яку він скликав у Варшаві через два чи три тижні після смерті короля.

Усі сенатори негайно з'явилися суди, щоб порадитись і приняти рішення про час і місце виборів нового короля. Вирішивши це поміж собою, кожен сенатор повернувся до свого воєводства, щоб скликати там сеймик, який підлягає його віданню, тобто зібра-ти , усю (підпорядковану йому [сейму]) шляхту, у визначений час і на певному місці, куди вона вся зібирається.

Зібравши, вони разом обговорюють своє рішення щодо виборів нового короля, причому кожен намагається навести докази відповідно до власних симпатій. Після усіх дебатів і суперечок приходять до згоди щодо певних князів; депутати, послані на

елекцію, обґрунтувавши там повноваження, які мають від своїх виборців на участь у виборах і на згоду в обранні когось одного з п'яти чи шести запропонованих [кандидатів], а не іншого, будуть обирати серед них саме його, а не когось іншого.

Таким чином, у один і той же час кожен сенатор робить у своєму воєводстві те, про що йдееться. Отже, посли воєводства (або провінцій) є першими, найвпливовішими і найзначнішими при голосуванні на сеймах. Вони, як і воеводи, виступають, однак, від імені загалу, бо перш ніж прийти на засідання, радяться і погоджують те, що мають вирішити, і від цього ні в чому не відступают. Таким чином, якщо можна так скла-зати, уся сила в їхніх руках, бо там не можна ні прийняти, ні затвердити жодного пункту, якщо на нього немає згоди усіх послів. І коли знайдеться хоч один, хто заперечить і голосно вигукне «*Nie Walno!*» (*Nie wolę*) (що нашою мовою означає «Ви не маєте права!»), усе зривається. Таким правом вони користуються не лише під час виборів короля, а й на будь-якому іншому сеймі, який можуть припинити і перекреслити все, що ухвалили сенатори.

Основоположними у своїй державі вони вважають такі засади:

1) жоден шляхтич не може претендувати на корону, а також жоден не може віддавати своє ім'я чи голос на те, щоб обиратися королем;

2) той, хто обирається королем, мусить належати до римсько-католицької апостольської віри;

3) той, кого обирають королем, повинен бути іноземним князем, який не мав би жодних земельних володінь у їхній державі.

І хоча сини польських королів є княжичами, народженими у цьому краї, вони, однак, вважаються серед них чужоземцями і не користуються спадковими землями і спадщиною, як місцева шляхта. Ось чому вони можуть обиратися королями, як це трапилося з королем Владиславом IV, катрій під час смерті свого батька короля Сигізмунда III був старшим княжичем. Потім [на трон] вступив його брат, теперішній володар Ян Казимир. Але це жодним чином нічого не порушило і не привело до зміни засад успадкування королівської влади.

Ось порядок, якого вони дотримуються під час елекцій, що звичайно відбувається у відкритому полі за півльх від Варшави (*Varsovie*), столичного міста Мазовії (*Mazovie*), де звичайно є резиденція короля. У путешнньому замку завжди відбуваються сейми, оскільки це місто є ніби центром усіх об'єднаних під польською коронаю провінцій. Місце елекцій знаходитьться у півльх від згаданого міста у напрямку на Гданськ (*Danzitzk*). Тут влаштована невеликий майдан на 1000 або ж 1200 кроків в окружності, оточений

незначним ровом завишишки від 5 до 6 стп, який служить єдино для того, щоб на майдан не могли забігати коні. Тут є два великі намети: один для самої елекції, де засідають сенатори, другий - для зібрань усіх послів від провінцій, котрі проводять наради, перш ніж уйти на велике засідання сенату. Кожен пред'являє свої повноваження і [викладає] те, на що може згодитися.

На своїх нарадах вони узгаднують все, що треба прийняти або відхилити. Так вони збирояться щодня на ці наради, котрі кожного разу тривають по 6-7 годин; саме тут висловлюються всілякі можливі докази на підтримку їхніх вольностей. Згадана елекція покійного короля Владислава тривала два тижні, протягом яких довкола цього малень-кого майдану стояло понад 80 тис. вершників. Це були вояки, що супроводжували сенаторів, бо кожен сенатор має невеликий почет; у одного з них вояків більше, в іншого - менше. Так, наприклад, краківський воєвода мав тоді до 7 тис. чоловік, інші [сенатори] - відповідно до своїх можливостей.

Кожен прибуває [сюди] у супроводі друзів і слуг; [ці загони] є у найкращому, як тільки можна, стані, у добром порядку і рішуче настроєні битися на випадок незгоди. Зауважте, що під час елекції шляхта усієї країни пильно вичікує, тримаючи ногу в стремени, щоб при чутці про найменші чвари чи нездовolenня своїх послів приборкати уся-кого, хто б намірився посягати на їхні вольності чи порушувати їх.

Нарешті, після численних засідань і нарад вони приходять до згоди щодо [кандидатури] князя на місце його короля. Кожен з них чи, принаймні, найповажніші з-поміж сенаторів і послів підписуються під цим. Звістку оголошують не того самого дня, а лише наступного.

Потім кожен, повернувшись до свого загону, віддає йому розпорядження шикуватися у бойовий порядок згідно з наказом, виданим з цього приводу головнокомандуючим (оскільки усі становуть тоді під великій штандарт корони), і триматися налогової, щоб кричати: «Хай живе король!», називаючи його на ім'я, та салютувати. Після трик-ратніого вигуку лунають зарпи з усіх гармат та рушниць при великій радості і виявах задоволення присутніх, що також повторюється тричі.

Після цього увесь сенат піднімається і найповажніші сенатори виrushаютъ до старшого князя, якого обрали своїм королем. Він на той час перебуває у селі на відстані півльє. Привітавши його від імені усієї держави, вони виголошують перед ним урочисту промову, у якій повідомляють, що сейм обрав його королем, благають звільнити на це, ласкаво прийняти їх і правити з мудрою заਬачливістю, запевнюючи, що він матиме дуже вірних і покірних

підданих.

Коли король погоджується і приймає обрання, сенатори показують йому свої статути і закони (хоча [він] і так знає їх), а він обіцяє зберігати їх непорушними. На другий день короля везуть до костелу Св. Іоанна у Варшаві, де він перед вівтарем складає присягу.

А ось ті умови, які йому зачітуються перед усім зібранням:

1) він ніколи не користуватиметься іншими землями Корони [Конотоппе] окрім тих, що йому визначені [на утримання]; (Корону вони називають свою державу);

2) не повинен ні купувати, ні посідати жодної п'яді з усіх [вищезгаданих] земель;

3) не видаватиши патентів та повноважень на рушення війська, якщо цього не ухвалив сейм;

4) йому не вільно уязнити польського шляхтича, якщо після сконення буде-якого синку пройшло 24 години, хіба що йдеться про образу настітку або злочин проти держави;

5) не може оголошувати війну іншим [країнам], ані посплати туди послів у державних справах без згоди [сейму] своєї Речі Посполитої;

6) погоджується на постійну присутність при своїй особі трьох сенаторів, які складатимуть його Раду, а також контролюватимуть його дії, перевірюючи, щоб не задумав і не здійснив якогось плану їм на шкоду; щокварталу служать три інших сенатори, так що король не зможе нічого зробити, попередньо цього не узгодивши;

7) згаданий король не може ні одружитися, ні укладти союз без згоди сенату; навіть не може вийти з королівства;

8) не має права надавати шляхетство простолюдину, незважаючи на його заслуги, хіба що вони виявлені на державній службі, та їх тільки за згодою сенату.

Обмежений такими умовами, він має, однак, право і найвищу владу надавати бажаним йому особам не лише церковні бенефіції, а й бенефіції з королівського дому, як-що ті незайняті. Однак потрібно, щоб це робилося тільки на користь коронної шляхти, особливо тих, хто заслужив цього послугами як на війні, так і у посольствах чи інших публічних службах, що стало б для них винагородою і сприяло б зосередженню решти до добрихчинків і [до прагнення] стати корисними і добросердечними. Він також має владу давати дозвіл випалювати на виділених ним землеволодіннях дерево для добування поташу та інших попелів, що дає дуже великий прибуток, незважаючи на те, що поглине багато лісу.

Він навіть користується найвищим правом роздавати різні

уряди від найменшого до найбільшого, однак тільки пожиттєво, жодну особу не можна відсторонити від них без його згоди або ж без суду.

Він зволяє і визначає час скликання сеймів, які звичайно відбуваються через кожні два роки. Вирушаючи особисто на війну, він може зобов'язати усю шляхту будь-якої провінції супроводжувати його як ополчення. Той, хто ухиляється від походу, позбувається голови, а його родина - шляхетської честі, маєток же конфіскується на користь корони. Ось як далеко сягає його [власна] влада. Однак хоча він і король, але багато в чому його руки з'язані, і він робить нете, що хотіє би, а те, що вимагається, погоджуючись і зволюючи на глибоко неприємні для себе речі. Та все ж таки він глава держави, і все чиниться від його імені, хоча сам він, як ми вже казали, нічого не може ні вирішувати, ні постановляти одноосібно.»

Дозволю собі пофантазувати під враженням цієї частини опису Боплана.

Як на мене, дуже пристойні принципи державного управління, що могли би успішно функціонувати в теперішній Україні. Могли би, якщо би умови і обов'язки короля передбачені пунктами 1 і 2 запровадити як норму для чиновників державного управління III, II і I рангів та в першу чергу Президента України, Прем'єр-Міністра України, Голову Верховної Ради України, Голову Верховного Суду України, підсиливши покаранням на довічне ув'язнення за порушення їх.

Ми не створили, на жаль, нічого досконалішого регулювання соціальних відносин, що вже було запроваджено в державному управлінні нашого краю ще 5 століть тому.

Але повернемося до шляхти.

Географічний розподіл земельних володінь шляхти був украї складним. На деяких територіях, як-от у Волині та в Київському воєводстві, значна частина шляхетських земель була зосереджена в руках лише кількох магнатів

На вершині супільній ієрархії перебувало кілька десятів родин, що мали сотні, а то й тисячі маєтків. Ті самі родини здебільшого контролювали і провідні державні посади, а отже, мали впливо ве представництво в сенаті. Вони були "наймогутніші" й за багатством, і за впливом. Окремий магнат не мав ніяких особливих прав і привілеїв. Проте магнати як група, magnateria, мали владу і вплив, непропорційно більші за їхню кількість.

Натомість пересічний шляхтич був щасливий, якщо мав два або три маєтки. Але тільки тоді, коли та земля була його власна й він мав кріпаків. Він був possessionatus (майновитий) і dominus,

"sobieran", сам собі пан. Сучасники зараховували його до szlachty zamojskiej.

У нижній частині драбини містився найчисленніший елемент, маса дрібної шляхти без засобів до існування.

Одна така група, szlachta częstkowa, жила в частинах великих маєтків, що були поділені для продажу або передачі в оренду. Здебільшого така шляхта ділилися кріпаками й матеріальними ресурсами первісного маєтку зі своїми сусідами.

Чимало шляхтичів, так звана szlachta czynszowa, були орендарями у своїх заможніших побратимів.

Ще одна група, szlachta zagrodowa, мала землю, проте не мала кріпаків і кожен шляхтич мусив сам обробляти свій клапоть (zagroda) землі. В економічному аспекті їх годі було відрізнити від селян.

Деякі представники цієї групи, szlachta zaściankowa, жила у винятково шляхетських селах, захищених по периметру мурами від низцю світу.

Але тодішньою найчисленнішою групою була голота, що не мала ані землі, ані кріпаків. Її представники працювали як селяни-орендарі, наймані робітники, хатні слуги та вояки, або ж — як szlachta brukowa — мусила тягнутися з останнього, злиденно животіючи в містах. Магнати нагромаджували свої земельні володіння за різних обставин. Духовні магнати — 15 єпископів, 2 архієпископи і кільканадцять абатів — володіли, обійнявши посаду, багатством, яке збільшувалося від митті заснування церкви 1000 р.

1512 р. гнезненський архієпископ мав 292 села і 13 міст; краківський єпископ — 230 сіл і 13 міст, тим часом як тієї пори жоден світський магнат не мав більше 30 таких володінь.

У Литві Віденська єпархія, заснована після навернення Великого князівства до християнства 1387 р., у XVIII ст. вже мало 600 сіл. Деякі духовні особи мали й світські посади. Більшість світських магнатів завдячувала своє піднесення королівській службі. Інші піднеслися завдяки колонізації руських земель на сході.

Типовим явищем було те, що найбільші маєтки магнатів були створені завдяки поєднанню різних чинників: вигідних шлюбів, купівель, обмінів, завоювання, доброго господарювання, королівської ласки, надмірних амбіцій, довговічності й домінантним чоловічим хромосомам. Дуже небагато магнатських родин, скажімо, Радзивілі в Литві або Потоцькі й Тарновські в Польщі, проіснували протягом кількох століть. Більшість магнатів не менш швидко занепали, ніж піднеслися. Курозвенецькі, Шидловецькі й Мельштинські занепали, бо не мали спадкоємців чоловічої статі.

Любомирські, чиє маєтки пережили поділ між трьома синами 1642 р. і конфіскацію маєтків Єжи 1664 р., були змушені починати спочатку. Чимало тих, хто процвітав наприкінці XVIII ст. — Чарторийські, Понятовські, Яблоновські і обидві лінії Браницьких — були відносними парвеню. Великі магнатські маєтки були організовані як латифундії.

Розорошенні володіння в кожному районі були підпорядковані *kluczoї*, головному маєткові, з якого керували рештою. Кожен ключ був пов'язаний зі штаб-квартирою в палаці власника-магната. Таким чином латифундією можна було керувати як єдину економічну одиницею, де конкретні внески окремих фільварків забезпечували функціонування всієї системи.

Скажімо, за даними перепису 1739 р., латифундія Любомирських складалася з 1071 володіння, розорошених у дев'яти південних воєводствах Речі Посполитої, від Волі-Юстовської поблизу Кракова до Тетієва поблизу Києва. До володінь належали міста, містечка, села і плантації. Ключ у Вишнічі поблизу Кракова, головній садибі Любомирських, складався з 29 сіл; у Ярославі в Червоній Русі — 18 сіл, в Канчузі — 13 сіл.

На додачу до цих родинних маєтностей Любомирські завдяки призначенням на державні посади й королівській ласці орендували велику кількість коронних маєтків. За життя Олександра-Михала Любомирського, що помер 1677 р., до них належали 8 міст і 89 сіл.

А загалом у Речі Посполитій понад половина шляхти не володіла землею. 1670 р. 400 000 шляхтичів, або 57%, були безземельними, а 300 000, або 43%, володіли одним селом або більше.

Ці цифри горді порівняти з якоюсь іншою країною. Ніде в Іспанії, де обдерти *hidalgo* були національним посміховиськом, навіть у Наварі, Леоні чи Бургосі, де дворянство становило до 10% населення, не було нічого близького до ситуації в Мазовії та Підляшші. Більше того, в Іспанії в XVIII ст. кількість дрібного дворянства значно зменшилась, а в Речі Посполитій швидко зростала.

Сама кількість шляхти суперечить будь-якій спробі вважати її за винятковий елемент, що входив до складу землевласницького класу. Натомість слід визнати протилежне: винятком у Речі Посполитій були шляхтичі, які мали землю.

Коли говорити мовою цифр, дрібна шляхта домінували в шляхетському стані, надаючи йому виразного колориту й забезпечуючи матеріал, на основі якого формувалися її звичаї у політичній і соціальній сферах.

Щодо ролі, що її дрібна шляхта колись відігравала у війську, то вона з часом стала швидко зменшувалася. Хоча посполите ру-

шення в Мазовії могло зібрати 20 000 воїнів, якість їхньої підготовки була жалюгідна. Поділ первісних володінь привели до ситуації, коли одне село (*zaścianek*), складаючись десь із двадцяти п'яти родин, могло спорядити лише одного або двох вершників. Високі темпи народжуваності в Мазовії й неродючі землі призводили до постійного поділу й зубожіння родинних ділянок.

Починаючи від XVI ст., дрібні шляхтичі, нездатні спорядити себе на війну, все-таки підтримували військову традицію своєї касти, служачи чи то в професійних полках королівського війська, чи то в приватних загонах магнатів.

У багатьох аспектах становище дрібної шляхти, зліденної й незабезпечененої, було піршим за становище кріпаків.

У XVIII ст. не бракувало прикладів, коли вона добровільно оберталась у кріпаків. Проте навіть як кріпаки чи міська біднота вона не втрачала свого шляхетського статусу і своїх правових привілейв. Над дверима їхніх хижок висів герб. Такі шляхтичі носили дерев'яні мечі, коли не мали сталевого, й далі брали участь у провінційних сеймиках і вимагали права голосу на виборах короля. Їй присвятили цілу низку принизливих епітетів: *raperek szarak* ("сірий засець", що не міг дозволити собі традиційний шляхетський кармазиновий кунтуш), *zagończyk* (бо сам мусив обробляти своє поле); *chudopacholek* (що так часто фігурує в тодішній літературі), *szlachcia cho-daczkowa* (войни в черевиках з дерев'яною підошвою).

Про них знов ще Кадлубек у XIII ст., мали вони паралелі в інших країнах, як-от Воскресенія Nemes в Угорщині. Але цей польський феномен завжди становив опору шляхетського стану.

Рівність існувала й між статями. Жінки шляхетного роду мали ті самі майнові і спадкові права, що й чоловіки, і не почувалися залежними. *Herod-baba*, або "несамовита жінка", має довгу традицію і в історії, і в літературі.

Варто тут додати, що дрібна шляхта з'явилася вперше наприкінці XIV ст. у північно-заходніх прикордоннях, яким загрожував Тевтонський орден. Згодом її кількість зросла внаслідок дальній колонізації Підляшшя й Червоної Русі та поділу первісних поселень на грані пов'язаних сіл.

В 1699 р. дрібна шляхта приєдналася до пам'ятного переселення на Поділля, на землі, що їх Туреччина повернула Польщі згідно з Карловіцьким мирним договором.

Перші поселення нащадків польських племен на територіях сучасної України відбувалися ще раніше. Це достовірно мало місце з 11 століття після входження земель, відомих як Волинське і Галицьке князівства до складу Польської держави, що пояснюється

відмінними характеристиками густоти заселень визначених територій.

В середині 16 століття польське населення мігрувало на Волинь, Поділля і Київщину з східних воєводств Польщі – Люблінського, Жешувського і Краківського, а пізніше, після Люблінської унії цей рух збільшився за рахунок Мазовії і Мазурів.

Проте масові переселення відбувалися в 17-18 століттях, що стало причиною поразки Польщі у війні з турками і посиленням гніту польських селян, які тоді шукали кращої долі на «східних кресах».

Поляки приймали велику участь у створенні мережі військових укріплень та формуванні міського населення на території сучасної України, особливо західних її регіонів. Крім мережі польських слобод, вони заснували ряд крупних населених пунктів, серед яких Станіслав (Івано-Франківськ), Тернопіль, Кристиnopіль (Червоноград), Жовква, Рава-Руська і інші.

Ми вже для себе відзначали, що розвиток господарської сфери сформував в суспільстві п'ять окремих і цілком закритих станів: духівництво, шляхта, міщани, єvreї і селяни. Кожен стан мав свої особливі права докладно виписаних законів. Належність до стану визначалась народженням. Міщанину було важко стати шляхтичем, єvreю сподіватися на права міщанина чи можливості купити землю а для селянина піднести до вищого стану.

На цей час, як відомо, примноження багатств держави могло забезпечувати лише чисельність її населення. При цьому, основне джерело для створення надлишкового продукту було виробництво і переробка сільськогосподарської продукції за рахунок принуждової праці селян. Це були часи великих і малих панських господарств, де прибутковість маєтку безпосередньо залежить від числа залежних селян.

Тобто, селяни і земля були основою державного потенціалу. Ясна річ, що чисельність селян за таких умов економічного розвитку не могла бути надлишковою. Як вже попередньо зазначалося, земля на всій підконтрольній території Польської держави належала духівництву і шляхті.

Хочу звернутися до дуже цікавих досліджень, наведених О. Барановичем в праці «Запруднення Волинського воєводства в першій половині 17 століття», яка була опублікована в 1930 році Всеукраїнською Академією Наук.

Оскільки всі землі польської корони адмініструвалися політично і економічно за єдиним законодавством, то відомості про Волинь можуть відображати і решта земель.

давніх актах і при переведенні його на практиці. Конституція сейму військового Варшавського 20 лютого 1629 р. під титулом „Податки” — описує цей податок так: „Хотачи задоволити потребу Речі Посполитої в збиранні грошей з наскінненням обтяженьням на підтримання війни, місцевими способами ухвалююмо, щоб міста, містечка наші, духовників і станових шляхетських людей, як і села, загалом всі давали податки такими способами. — У містах головнихших міщани від скам'янинь більших мають давати по злотих 3, від менших по злотих 2... а від хаток, які бувають при місті, по півзлотого; на передкуті також стід більших хат шинковників по злотих 2, від менших хаток по півзлотого... У містечках менших від кам'янинь більших і хат шинковників по злотих 2, від менших хаток по півзлотого. — А в містечках, піддані яким че землі руляти польової роботи нашими, також з інших містечок міщани, сотрі хадними куплями не бавиться, також з сіл усіх... п'ять, від кожної багато як великої, так і малої мають давати по півзлотого. Міста, села, кути, гути і інші всі доми, в яких люди мешкають, мають відносити до тих самих податків і платити по півзлотого...”⁴⁾ З цього чи видно, що за об'єкт обкладання за конституцією 1629 р. про починки в худі, точніше, вживані визначенням самої конституції, усіхій будинок, де мешкають люди. Так розуміла об'єкт обкладання.

Фрагмент з праці О.Барановича «Залодження Волинського воєводства в перший половина 17 століття», яка була опублікована в 1930 році Всеукраїнською Академією Наук.

Так от. В 1629 році землі Волинського воєводства належали лише «249 фаміліям і групам юридичних осіб».

До першої п'ятірки з 40,2% від загального обсягу земель Волинського воєводства, які обліковувались числом домугосподарств (димів) входили :

1. Князі Заславські	19 %
2. Ганна на Острозі Ходкевичова	6,2 %
3. Князі Корецькі	5,8 %
4. Князь Любомирські	4,8 %
5. Князь Збаразькі	4,4 %

Крім того.

Землі середніх власників	19 %.
Дрібні землевласники	5%.
Королівські землі	4,7 %.

Церкви східного і латинського обряду належало по 1,9% кожній, а в сумі 3,8% загального числа димів.

Серед прізвищ землевласників(дідичів) або орендарів (посесорів) знайшлося лише два прізвища, які були колись на слуху як поляки Барацівської парафії римо католиків:

- Вольська Кристина дідич та Вольська Зофія посесор по відношенню поселень Ворчин на 23 дими і Пузів на 15 димів, що відносилися до Володимирського повіту;

- Верещинські - посесор в Луцькому повіті.

Отже, є велика ймовірність того, що родини моїх предків колись представляли саме безземельну шляхту. Мої предки цілком можливо організованими групами мігрували з дозволу чи наказу колишнього крупного землевласника на Волині для заселення вільних земель. Таким землевласником міг бути хтось з роду Любомирських, який володів землями Ємельчинського ключа, або їх попередники.

Християнські гілки Волині.

Надто проблематичним було становлення православної спільноти русинів в Польській державі середніх віків. У Червоній Русі та у Великому князівстві Литовському (Київська Русь, Біла Русь, Чорна Русь) вони становили панівний елемент. В об'єднаній Речі Посполитій православні становили приблизно 40% населення.

Православні належали до давніх православних єпархій Києва і Новгорода. Але православні не жили в мирі, і колотилися між собою. Від 1453 р., коли Константинопольський патріархат опинився в турецьких руках, вони ставали постійною жертвою інтересів різних політичних угруповань.

З одного боку, московські царі претендували на всесвітній патронат, а з другого — римська ієархія не полищала надії на кінець церковного розколу. Результатом був постійний конфлікт.

У XVI ст., після невдалих двосторонніх спроб підпорядкування Риму, київські митрополити повернулися до свого давнішого підпорядкування константинопольським патріархам.

1589 р. московський цар Федір, діючи у згоді з константинопольським патріархом Еремією, створив окремий Московський патріархат, чий пасторські претензії поширювалися далеко за межі Московської держави.

Православні магнати Речі Посполитої, що звикли контролювати церковну власність, відчули загрозу. Зокрема князь Костянтин-Василь Острозький, воєвода Київський не хотів підпорядковуватись ані Римові, ані Константинополю, ані Москві. Його підтримував князь Андрій Курбський, що 1567 р. оселився на Волині.

Але православні єпископи, нарікаючи на податки Константинополя, боячись діяльності патріарха Московського вирішили при миритися зі своїми римськими колегами. На чолі з митрополитом Михайлом Рогозою, луцьким єпископом Кирилом Терлецьким та Інатієм Потієм, колишнім берестейським каштеляном, а тепер владимирським єпископом, вони написали листа папі.

Вони просили прийняти їх до лона Римської церкви. 23 грудня 1595 р. у соборі Св. Петра в Римі папа Климент VIII врочистою месою відсвяткував задовільну відповідь на це прохання.

Тим часом серед православних зростала напруга.

В Бересті 8 жовтня 1596 р. зібрається спільний собор де митрополит М. Рогоза прочитав папську булу про кінець розколу і очолив процесію до римської церкви Благословленної Діви.

Князь Острозький і незгідні єпископи зібралися в одному з приватних будинків Береста. Разом з посланцями Константинополя вони оголосили, що проголошують усіх, хто "зрадив нашу матір, грецьку церкву". День закінчився взаємними відлученнями від церкви.

З погляду Рима Берестейський собор підтвердив Акт про унію. Та частина духовництва, яка прихилилася до унії, зберегла слов'янський обряд, окрім єпархію і право одружуватись, проте визнали римську доктрину євхаристії, верховенство папи й дисципліну ватиканської курії.

З погляду православної церкви в Константинополі та Москві то був акт розколу. Отже, православні поділилися.

Невдовolenня православних наростало внаслідок відмови Сигізмунда III схвалити єпископські призначення єрусалимського патріарха Феофана. Саме з цієї причини 1620 р. і спалахнуло козацьке повстання.

Але з часом розгорнулася набагато важливіша боротьба. І уніатська, і православна церкви, втративши надію на подолання розколу, почали зміцнюватись.

В цій діяльності помітну роль відіграв Петро Могила (1596–1647), православний митрополит київський.

Колишній вояка польського війська, 1627 р. П. Могила пішов у монастир Печерської Лаври в Києві й через п'ять років став митрополитом, все життя будучи противником унії. Заснувавши 1632 р. Могилянську академію, він швидко перетворив її у видатний центр православного богослов'я, конкурента місцевого єзуїтського колегіуму й перший осередок вищої освіти у східнослов'янському світі.

Завдяки йому, уніатських єпископів ніколи не допускали до Сенату Речі Посполитої. Уніатське духовництво і шляхта були зведені до статусу другорядних католиків.

1633 р. після тридцяти семи років переслідувань православна єпархія нарешті офіційно відновила свої попередні позиції. Але тільки-но православна церква захистила свої позиції в ставленні до себе в Речі Посполитій, вона почала відчувати загрози Москви, яка намагалася перетворити православ'я в московську державну релігію.

1654 р., коли козаки Хмельницького визнали верховенство царя, вони тим самим визнали прямий контроль московського

патріарха над православним населенням своїх земель. Зовсім незабаром по тому, в 1662 р. й сам Київ був окупований царським військом.

Але, незважаючи на дедалі більший внутрішній розкол між православними, складність їхніх взаємовідносин з католиками Польсько-Литовської держави не слід перебільшувати.

Так, Адам Кисіль (1600—1653), спершу брацлавський, а потім київський воєвода, переконав молодого короля Владислава IV відновити православну ієрархію і саме Кисіль усю свою довгу політичну кар'єру був природним посередником між королівським двором і козаками.

Сам князь Костянтин Острозький був одружений із католичною Тарновською. Його сладкосмець князь Януш був католиком, що заповів родинні маслки лицарям-госпітальєрам. Двоє з його трьох синів були католики, а третій — православним. А всі головні лінії родин Радзивілів, Ходкевичів, Сапіг, Паців і Вишневецьких стали протестантами. Сянгушки, Чарториські, Четвертинські та Огінські перейшли з православ'я в католицизм.

Ось так виглядає правдива історія народів, що населяли мій древній край Волинь. Хай ніколи незгасне пам'ять людська про нашу Батьківщину.

Мое дитинство в Ясній Поляні.

Мої батьки Фавстин і Фелікс Галицькі назвали мене, наймолодшого з своїх п'ятьох дітей, Віктором. Народився я 10 січня 1950 року в селі Ясна Поляна Чкаловського району Кокчетавської області Казахської Радянської Соціалістичної Республіки Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

З перерахованих найменувань залишилися я, та село Ясна Поляна. Решта державних утворень стали історією і змінили свої назви. Село Ясна Поляна з незмінною назвою зараз є населеним пунктом Тайиншинського району Североказахстанської області Казахстану.

Воїстину все тече, все змінюється.

Я нині і майже все населеним пунктом Тайиншинського району Североказахстанської життя проживаю в Україні. А село Ясна Поляна з незмінною назвою зараз є області Казахстану.

Воїстину все тече, все змінюється.

Для моїх дітей СРСР, ця колишня супердержавна потуга стала історією, але водночас це і частина їх власного життя. А вже для моїх внуків, це вже просто історія, яку вони пізнають і будуть пізнавати з сторонніх джерел. Тож моя мета, стати одним з цих джерел і донести історію за моого життєвого відрізу часу

суб'ективною, щирою і повною. А інше просто неможливо. Бо який сенс викривляти власне бачення і ставлення до минулого звертаючись до своїх дітей і внуків.

1952 рік. Наша родина і близькі на фоні нашої землянки. Біля Граціка роженика Злодійська Яніна, рідна сестра Мережинського Івана Людвиковича, моєїлюбчанського тестя; біля татка - мамина рідна сестра Бернадка з чоловіком (Саша Кіреев) і їх сином Вітою.

В пам'яті залишилась хата-землянка з великим підсобним приміщенням (це називали «поднавесом») для домашньої живності, корму і палива у вигляді соломи і кізяків.

Ютуб. З архіву мешканця Ясної Поляни Владислава. 2015р.

Весілля с родині Весельського Аполінара біля стандартизовані землянки в Ясній Поляні. Фото з архіву Казіміра Весельського, Кутно, Польща.

Кізяк, це коров'ячі какашки у вигляді круга, що може нагадувати за розмірами і формою диск для спортивного метання. Так от цей підсушений кізяк збирали на коров'ячих пасовищах, зносили до землянки і майстерно викладали такі собі конусоподібні шатри. Вони збиралися таким чином, щоб кізяки продовжували добре провірюватися для остаточного висихання. Восени ця продукція викладалася вже таким чином, що служила як частина стіни «поднавеса».

Тобто, «поднавес» - це тимчасова споруда на зимовий період яка утворювалася внаслідок складання біля входних дверей хати висушених кізяків та соломи. Зовні це виглядало як продовження хати з таким собі тунельно-печерним ходом до входних дверей. Стіни з кізяка та соломи під час зими спалювалися. І чим близче до весни, тим просторішим ставав цей «поднавес». В такий спосіб люди мали можливість вижити при сорокаградусних морозах і заметілях довгих зим.

Пригадую, як я страшенно пишався можливістю грatisся в господаря оселі, якою мені слугувало шатро з кізяків. Там була можливість витягувати акуратно пару кізяків, після чого у цей отвір можна було пролазити як у двері чи вікно. А далі вже фантазія

буяла. До речі, поруч можна було викопати круглу криничку і налити туди води.

Пам'ятаю широченні прямі вулиці села з насипною дорогою і безкрайню рівнину за селом, де горизонтом поєднувалися степ і небо. Це видовище можна лише порівняти з морським горизонтом. Стосовно насипної дороги, то це дорога, яку дорослі жителі села змушені були облаштовувати безоплатно копаючи придорожні канави. Робота ця періодично повторювалася у вигляді ремонту.

*Юліуб. З архіву мешканця Ясної Поляни Галицького Владислава. 2015р.
Дитячими колективними забавами могла бути гра в цурки і лапту.*

Цурка, ще дерев'яна з двох сторін загостренна паличка розміром від 10 до 20 сантиметрів, ще одна ударна палиця та підставна паличка для цурки. Гра полягала в тому, щоб з землі злегка підбити в повітря цурку, вдарюючи її по загостреному кінцю, і потім на льоту ще раз ударом послати її як най далі від себе.

Лапта – подібні дії, але з маленьким м'ячом, підкинутим у повітря напарником.

Моєю особистою іграшкою був резиновий хлопчик з пищком, який мені дістався від старших братів. Цей хлопчик був в коротких синіх штанях з навхрест застібнутими шлейками, білою сорочкою з кротким рукавом та гарненьким чорним взуттям. Це вбрання мені дуже подобалося, але я про таке для себе не мріяв, тому що таких обіцянок до мене не надходило.

Мій одяг складався з маринатки, видозмінена назва польською тагуларка (піджак сталінського крою) та штанів без карманів і на одному гудзiku. І маринатка і штани стараннями моєї мами діставалися мені переважно після того, як вони вже послугували моїм батькам або потім старшим братам. Колір мого вбрання не був ні

синім ні білим, як у моого хлопчика, скоріше невиразно сірим від старості.

До моїх забав можна віднести і шкільні підручники братів. Я дуже був охочий до книжок і вже вміючи читати пішов у перший клас в 5 років. Мені дозволяли сидіти за партою і брати участь в уроках, але з першими холодами скінчилася і моя шкільне життя. Причинами були брак необхідних років і відповідного одягу і взуття.

Моїми друзями були сусідські поляки і німці з прізвищами Зайнчиковський, Мокрецький, Можановський, Гіппе. Спілкувалися суржиком на базі української мови житомирського Полісся. Вживалися окремі слова німецької. А згодом я довідався, німці нашого села знали українську мову тому, що до депортації постійно проживали на Волині

Я не пригадую юдного випадку якоїсь неприязні між дітьми або дорослими пов'язаної з національністю, яку ніхто не приховував. Більше того. Від батьків я засвоїв, що у німців завжди можна повчитися порядку ведення домашнього господарства. У нас вдома у батьків був розхожий вираз – «як у німців», що буквально означало високий знак якості. Стосувалося це і майстерності в роботі, приготування смачної їжі, підтримання чистоти і порядку і взагалі успішної діяльності людини.

В моїй дитячій свідомості спільне проживання з німцями було чимось таким, що було завжди.

Ютуб. З архіву мешканця Ясної Поляни Галицького Владислава. 2015 р.

Але для нашої родини так було не завжди. Ясна Поляна, де я

народився і прожив шість перших дитячих років, знаходиться в Азії за 3,5 тисячі кілометрів від Волині, Батьківщини моїх батьків і пращурувів.

Це сталося не внаслідок якихось побутово-сімейних обставин, а є складовою частиною великої історії мільйонів людей різних національностей і віро сповідувань. І ця історія досі залишається забріханою і заплутаною. Комусь дуже потрібно, що б все залишалося саме так. Саме розуміння цього спонукало мене присвятити частину свого життя для пошуку правди історії моого родоводу.

Від батьків я часто чув, що за певного часу вони проживали з дідів прадідів в Україні. Я засвоїв, що то була дужа гарна пора в їх житті, що Україна край неймовірної краси, там є багато дерев, які називаються лісами, що там є річки і озера, що там дуже гарне літо і багато яблук і навіть сніг взимку там теплій і немає «вар'ятних», за висловом татка, вітряв і буранів.

В Ясній Поляні ні річок, ні лісів, ні яблук звичайно не було. За село, скільки сягало секу, був степ рівний і безкрайній. Степом восени вітри ганяли купеподібні бур'яни, взимку вітри, яких називали буранами з несамовитим шумом надували снігові кучугури, часом замітаючи до покрівлі наші землянки, а весною нерідко приходила велика вода.

А ще була сімейна туга за втраченою Батьківщиною. Це був загальний стан поселенців. Ця туга проривалася і вечірніх бесідах, і в піснях і в безкінечних спогадах та переказах новин з рідкого і скупого листування з далекими рідними.

В старшому віці, продираючись через поступово падаючі завіси встановлених сталінськими режимів таємниць і заборон я дізнавався страшну таємницю причини моого народження саме там, на далекій казахській землі. До речі, до цього часу залишилось ще багато невідомого.

Але повернімось ще до Ясної Поляни, але вже з іншого ракурсу. Такого, яким він найбільш вірогідно був для дорослого населення - моїх батьків і їх односельців.

Отже точка №5, або згодом село Ясна Поляна, це одна з численних баз в Східно-казахстанській області для депортациі поляків, німців, які проживали на той час в Україні. І почалося ця страшна історія з травня 1936 року - початку перших жертв депортациі для поляків Житомирщини.

В той самий час, за майже 3,5 тис. км. від Ясної Поляни в селі Бастова Рудня, що на Житомирщині було ще все буденно спокійно. Там нічого не підозрюючи, проживали покоління польських родин Галіцьких, Завадзких, Мерквінських, Весельських, Котвіцьких, Білявських, Філіпських, Мошківських, Броновіцьких, Адамовичів, Кайдановичів, Лосів, Яскаловичів і інших. Серед них були юні Галіцькі

Фавстин і Завадзка Фелікса - мої татко і мама.

Біографії батьків подібні і народилися вони в сусідніх селищах. Селищами тоді називались забудовані селянські земельні наділі орієнтовно в 10-15 десятин. Таткове селище називали Гриньки, мамине – Адолюкове.

Обидва народилися в польських католицьких родинах. Рідними мовами їм служили українська та польські мови. Молилися на польській, а в побуті спілкувалися переважно українською.

Їх батьки і діди теж проживали на тих же або суміжних землях не виходячи за межі нинішнього Ємельчинського району Житомирщини.

Татко осиротів в дитинстві, коли його батько загинув на війні. Підлітком, як старший син в сім'ї був змушений вести домашнє господарство. Він на жаль не мав змоги отримати шкільну освіту, але шляхом самоосвіти був письменним і володів знаннями ведення обліку і звітності. В окрузі був з юності відомий своєю вродженою інтелігентністю і порядністю, яку проніс гідно все своє життя.

Смутні часи Радянської влади залишились на душах моїх батьків глибокими рубцями примусової колективізацію, потім голодом а потім і депортациєю до Казахстану.

Батьки були закохані один в одного і одружилися в 1930 році за згодою маминих батьків, татко на той час був фактичним сиротою. Фактичним, бо після звістки про загибель на війні батька, мама, моя бабця, збожеволіла.

Мама, як середня дитина багатодітної родини, через виявлені очевидні здібності до навчання лише одна з 12 дітей отримала освіту 7 класів польської школи в селі Бараши на Житомирщині.

Мама мріяла про робфак (робітничий факультет) по спеціальності акушерства, але доля склалася інакше. В 16 років вона погодилася і стала дружиною. Перший їх син, Віцент, прожив лише декілька тижнів, бо під час пологів мама захворіла на тиф і дитину дома вже не застала живою.

Для них ще все літо і осінь 1936 року продовжувалося буденне звичне життя сталінської тюрми народів – весь час голодно і триვожно протягом землі предків. Історія села Ясна Поляна для моїх батьків починається від весни 1936 року.

Я приведу зміст відео розповіді про долю переселенця Куликівського з села Катеринівки Ємельчинського району, що на Житомирщині. Село Катеринівка знаходиться на відстані 27 кілометрів дорожнього сполучення від села Бастова Рудня. Якщо їхати залізницею сполученням Новоград-Волинський – Коростень в сторону Казахстану через Рось, то ці села роз'єднували лише дві

сусідні станції – Рихальська та Веровка.

Тривожне, але ще українське життя моїх дорогих татка і мами в батьківському седиці Гриньки села Бастова Рудня 1935 року, яке незабаром і несподівано змінилося на депортацию до заметленого снігом казахстанського північного степу в жовтні 1936 року.

Як би цей 28-річний парубок і мої батьки йшли б одного дня і в одному вагоні, то на наступній зупинці на станції Веровка вони б зустрілися.

Проте їм судилося мати спільну кінцеву зупинку, якою стала маленька станція Тайнча неподалік загубленого в малолюдних степах північного Казахстану поселення Новий Сухотин. Область тоді називали Сєвероказахстанською з центром місто Петропав-

ловск, а район – Красноармейский.

Але доля цього сироти склалася більш жорстоко, бо його повезли наприкінці травня 1936 року, а моїх батьків на пів року пізніше. Вони не були родичами, мабуть не були і знайомі, проте їх назавжди поєднала доля свого польського походження, доля спецпереселенця, як тоді їх клеймували сталінські вурдалаки.

Для тих, кого привезли в травні місцем поселення була Точка. Точкою називали вбитий посеред степу паль з написом «Точка» і цифрою, що позначала її номер. Біля цього знаку була вже кимось викопана криниця, у вигляді створу в землі.

Для Кулаківського це була точка №2, для його майбутньої дружини – точка №4, які потім стали називатися відповідно посьолком Донецьке та Подольське Чкаловського району.

Але до того, як ці точки отримали назви і стали населеними пунктами, на них у відкритому степу зі своїм добро в руках юрміліся нещасні спецпереселенці. Бажаючим вижити запропонували неподалік розгорнуті зелені палатки, які привезли конвої. Прозвучала команда про початок побудови поселення і для цього було відведено три дні.

Люди будували землянки на дві-три сім'ї, де розміщалися від 12 до 20 осіб. Для приготування їжі люди викопували ямку у вигляді пічки і обкладали її дерном. Паливом слугував бур'ян назбираний в степу.

На четвертий день оголосили збір біля комендантської палатки. Там було три озброєних стрілка.

Комендант порадив забути про повернення на Батьківщину, розказав про зимові морози в 40-50 градусів, обов'язок для глави сім'ї раз на тиждень відмічатися в комендатурі, а всім дорослим, крім жінок з немовлятами – виходити на роботу. Тут же було поставлено завдання будувати житло, школу, лікарню, хліви для худоби. Будівельним матеріалом мала слугувати земля, точніше сапан (форма збільшеного розміру цегли, що замішувалася з землею, бур'яну і води та висушувалася). Дерево обіцяли надати.

Тепер відомо, що таких точок в Чкаловському районі було 13.

13 точок – це 13 сталінських тюрм тільки в одному районі для десятків тисяч ні в чому не винних поляків і німців. В одній із таких тюрм народився я і двоє моїх старших братів. За спрощеним підрахунком в такій тюрмі народилися за 20 років неволі близько 200 тисяч дітей.

І це не перебільшення. Бо тюрма завжди асоціюється з високими нездоланими мурами для ув'язнених. В точках муром служив страх. Цей страх був закладений в перше десятиліття панування кровожерливої більшовицькою владою. Жахіття масового теро-

ру при колективізації селян, потім масове знищення людей голодом, потім тортури нічних воронків, в яких безслідно зникали мільйони безневинних жертв. Щеплення страхом 160-и мільйонного населення досягло такого рівня, що фактор страху замінював потребу будувати кам'яний мур.

В вересні 1936 року на прохання поселенців було узаконено рішенням облвиконкому своє найменування кожній точці. Точка №1 – Каліновка, №2 – Донецьке, №3 – Белоярка, №4 – Подольське, №5 – Ясна Поляна, №6 – Вішньовка, №7 – Константіновка, №8 – Новоберзозовка, №9 – Новогречановка, №10 – Зельоний Гай, №12 – Чкалово (раніше Блюхер), Петровка – 13.

Тут залишається деяка неясність. Чисельність заснованих точок з різних публічних джерел зазначається 13. Проте вдалося віднайти населені пункти з найменуваннями тільки 12 точок.

За свідченнями моїх старших рідних братів, ще одна точка була в трьох кілометрах від Ясної Поляни – Новобрилівка. Такий населений пункт згадується лише серед населених пунктів сучасного Тайиншинського району. Можливо Новобрилівка теж була точкою, можливо №11. Тож допускаю можливі неточності у відповідностях номерів точок та найменувань поселень. Проте не підлягає сумніву населені пункти точка №1 – Каліновка, №2 – Донецьке, №3 – Белоярка, №4 – Подольське, №5 – Ясна Поляна, №12 – Чкалово, оскільки так однаково вони згадуються в різних джерелах.

А ось як описує цю історію, Володимир Мантик, мешканець Німеччини, в минулому переселенець Казахстану.

«В июне 2006 года исполнилось 70 лет многим сёлам Келлеровского и Чкаловского районов Кокчетавской области. Их создание – малоизвестная и малоизученная страница истории Советского Союза. А между тем это судьба 68 000 человек.

История возникновения казахстанских посёлков началась 28 апреля 1936 года, когда вышло постановление СНК СССР №776-120 СС

«О выселении из УССР и хозяйственном устройстве в Карагандинской области КазССР 15000 польских и немецких хозяйств».

Для волинських немців це було не перша висилка. До Першої світової війни на Волинь проживало 200 000 немців.

В 1915-1916 роках їх депортували в Сибірь і Східну Азію. Десятки тисяч людей умерли від холода, голоду і епідемій. Після революції на Волинь вернулась тільки половина виселених. Більше 15 років могли прожити на своїй рідній волинські немці. Існоваючи разом з поляками погрузили в телячні вагони

и отправили на восток.

3 июня 1936 года на станцию Тайнча прибыл первый эшелон с переселенцами. Затем, как следует из сведений учётно-регистрационного отдела облисполкома, за период с 03.06.36 по 21.06.36, сюда направили 40 эшелонов с переселенцами по 600-900 человек в каждом. Переселение продолжалось до осени, частично ещё и в 1937 году.

Вот что говорится в справке сельскохозяйственного отдела Северо-Казахстанского обкома ВКП(б) от 15.12.36: «в бывшую Карагандинскую область, разделённую ныне на две области, в июне и сентябре сего года завезено из Украины 14048 хозяйств переселенцев в составе 63976 человек. Национальный состав переселенцев: поляков - 75,7%, немцев - 23,4%, украинцев - 0,8% и прочих - 0,1%.

Завезённые переселенцы расселены в Северо-Казахстанской области - 12008 хозяйств, в том числе - 9150 хозяйств в новых посёлках и 2858 хозяйства доселены в существующие колхозы. В Карагандинской области расселено 2040 хозяйств, в том числе - 1769 хозяйств в новых посёлках и 271 приселены в существующие колхозы.

Для устройства переселенцев выделено всего земельных фондов 468000га, из них: по Северо-Казахстанской области - 361000 и по Карагандинской - 107000 га. На выделенных фондах организовано всего 37 посёлков, из них 31 - на территории Северо-Казахстанской области и 6 - на территории Карагандинской области.

Практически в голодной степи сосланным пришлось возводить новые посёлки. Нужно было до наступления холода построить жильё, школы, помещения для скота. Чтобы предотвратить побеги, всех переселенцев взяли под комендантский надзор. В 1937 году во вновь образованные посёлки прибыли высланные с Дальнего Востока корейцы. Позже им разрешили переселиться в южные рисоводческие районы Казахстана.

Поляки же и немцы, как могли, обустраивались на новом месте. Посёлки создавались большие. Руководство стремилось селить немцев и поляков смешанно. Так как поляки говорили на польском языке, а немцы - на немецком, но те и другие понимали по-украински, то постепенно, за годы совместного проживания у них выработался очень своеобразный русско-польско-немецко-украинский язык общения. Сами переселенцы называли этот язык хохляцким.

В 1941 году в эти сёла попали и немцы, депортированные из Поволжья и Северного Кавказа. Весь послевоенный период, вплоть до 90-х годов, немцы и поляки составляли основную часть насе-

ления этих сёл. Старшее поколение до самого выезда Германию общалось между собой на немецком языке. Да и молодые понимали немецкий язык. И это, наверно, благодаря тому, что в каждом селе существовали лютеранские общины. А в конце 80-х-начале 90-х стали появляться даже молитвенные дома.

Согласно переписи населения 1989 года, численный и национальный состав населения сел выглядел следующим образом:

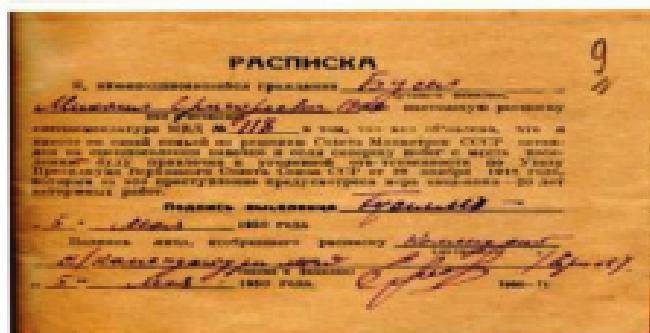
Название села - число жителей - немцев/поляков %:

1. Краснодольськ - 645 - 44/37
2. Волинське - 163 - -/68
3. Южне - 443 - 30/53
4. Летовочное - 1817 - 45/27
5. Красная Поляна - 1399 - 46/30
6. Подлесное - 947 - 55/29
7. Черниговка - 672 - 47/30
8. Горькое - 1019 - 45/33
9. Озёрное - 642 - -/64
10. Нагорное - 1111 - 79/-
11. Степное - 267 - -/68
12. Ростовка - 119 - 22/56
13. Глубокое - 324 - 42/38
14. Леонидовка - 1360 - 69/-
15. Красная Каменка - 1119 - 42/39
16. Калиновка - 827 - -/66
17. Краснокиевка - 750 - -/58
18. Донецкое - 1123 48/37
19. Новоберёзовка - 565 - 52/-
20. Белоярка - 818 - 44/32
21. Новогречановка - 1414 - 50/37
22. Подольское - 961 - -/77
23. Зелёный Гай - 2260 - 46/33
24. Ясная Поляна - 2229 - 45/34
25. Чкалово - 5491 - 30/30
26. Вишневка - 940 - -/68
27. Петровка - 1994 - 36/30
28. Константиновка - 489 - -/75

Вдумаймося. Майже десятками тисяч осіб від немовлят до старших віком примусово без суду і слідства доправили до Казахстану з України.

Це були не кулаки, не шпигуни, не прокажені, не вбивці, не насильники. Це були люди, які себе етнічно ідентифікували як по-

ляки і німці. Тільки ця єдина причина стала для тодішньої влади підставою для масового терору мирних людей на протязі підальших 20 років. Навіть через 12 років цієї пекельної діяльності їм було мало. Як свідчить документ цих божевільних Ворошилова та Горкіна, розміщений нижче, це мало тривати «ВЕЧНО».

Треба підкреслити, що поляки СРСР поділялися на дві окремі категорії. З одного боку, були рештки польського й полонізованого населення, що жило в Литві, Білорусі та Україні від давніх часів князівств Русі. З другого боку, були політично депортовані з польської держави.

В обох випадках може видаватися дивним, що людей, чиї домівки через зміну кордонів або внаслідок депортаций до Сибіру в кайданах були викинуті з Польщі, влада називала емігрантами. Адже ці поляки були безневинно і насильницьким способом відірвані від материнської громади.

Кожне покоління поляків, яких заганяли в тундрю чи степ після розгрому повстань або депортаций 1832, 1864, 1906, 1936, 1940 і 1945 р., залишили однакового змісту розповіді про зустрічі з поляками попередніх поколінь, що зазнали тієї самої долі.

В кожному з традиційних місць заслання новоприбульців вітали колишні повстанці, що інколи вже не вміли розмовляти польською мовою, але несамовито пишалися своїм польським походженням і причетністю до боротьби за волю.

Всі вони були вірні твердженню свого національного гімну:

*Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szabłą odbierzemy.*

*Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.*

Чорний Жовтень 1936 року.

Татко у віці 28 років працює бригадиром в місцевому колгоспі, мама в 22 роки секретар Бастово-Руднянської сільської ради. Мають сина Граціана віком неповних 6 місяців. Сталінська постанова СНК ССР №776-120 СС 28.04.1936 скалічила долю моєї родини на довгих 20 років.

За невідомо ким складених списків, родина моїх батьків з немовлям була зобов'язана прийти пішки з пожитками разом з іншими чисельними бідолахами для від'їзду до станції Веровка, за 4 кілометри від нашого села. На збори давали менше однієї доби. Вантажні вагони, товарняки, як їх на той час називали, поглинули сотні сімей з навколошніх сіл для від'їзду в невідому і незнану чужину.

Протягом більше двох тижнів в цьому поїзді йшли переселенці з дітьми, худобою, сіном, соломою в холоді, голоді.

Ось так, тільки за те, що батьки поляки, більшовицькі упірі визначили їм нове місце проживання на другому континенті. Єдиним документом для виконання вироку чортівської влади їх представник, рабочий-двадцятип'ятирічник, мав на руках список сімей поляків с. Бастова Рудня. Двадцятип'ятирічниками називали тоді активістів влади, яких в кількості 25 000 заслали на села для проведення колективізації. А відбувалося це насправді так.

У визнаний округ поселен з'являвся з більшовицьким мандатом переважно кацапської зовнішності двадцятип'ятирічник, який збирав біля себе місцевих п'янічок і нероб, розказував їм, що вони пролетарі і мають заради справедливості пограбувати заможних, щоб всі стали рівними.

Оскільки на території польських поселень, де проживали родини моїх предків, багаті не проживали, то грабували всіх, хто дбачив про сім'ю мав дві-три корови, стільки ж коней і якось давав можливість своїм дітям зростати.

Сільським новоявленим пролетарям віддавали якесь відіbrane в сусіда житло та харчі, записували в колгосп і залучали до роботи. У решти сільських «багатіїв» відбирали все майно і оголосували його колективним добром, або колгоспом. Тож тепер пограбовані господарі змушені були працювати в чужому господарстві, де мукала донедавна їх худоба.

Будівлі седиць розбиралися, з них будувалися колгоспна контора, сільська рада та клуб. Клуб, це приміщення, де проводилися чортівською владою з місцевими селянами різні масові заходи: колгоспні збори, святкування більшовицьких свят. 7 листопада - день більшовицького перевороту в Петербурзі в 1917 році як чергову річницю Великої жовтневої соціалістичної революції, 1 травня як день солідарності трудящих всього світу, 8 березня як міжнародний день жінок, 23 лютого як день радянської армії, а ще річниці вождів пролетаріату Карла Маркса, Фрідріха Енгельса, Володимира Ілліча Леніна, Йосипа Вісцаріоновича Сталіна і велику купу решти головних кровопроливць більшовицької імперії.

В клубі організовувалися також на зборах селян більшовицька пропаганда атеїзму, висміювання релігії і розслідування фактів участі віруючих у релігійних обрядах. Цим займалася сільська інтелігенція, яку добирали з підходящих вчителів, завідуючий клубом, голова сільської ради, голова колгоспу, бригадири, ланкові.

Перший клуб в с. Бастова Рудня був зібраний з деталей дерев'яної хати, яку примусово відібрали в Завадзкого Адама і перевезли з седища Адолюкове в село. Клуб простояв до серед-

ини 80-х років 20 століття.

Завадзкі Адам - мій дідусь по маминій лінії, батько 12 дітей, пережив голод 1933 і помер в 1934 ... світла йому пам'ять.

Так, на жовтень 1936 року адміністративний чортівський молох вже був добряче розкручений і зміцнілій. Попередній терор чекістів при колективізації господарств бідних селян та організований для них голод 1933 року зробили свою справу.

В 33 - х ще не було можливостей для масштабних депортаций. Там було по революційному все простіше. Диявольська влада зробила одночасно дві справи. Непокірне і бунтівне село України замкнули кордонами стрілків, вигребли всі ютівні запаси і дочекалися поки запланована кількість людей вимре від голоду. Награбоване зерно обмінювалося за кордоном по бартеру на ресурси військової індустриалізації для здійснення «мірової революції». Аналогічні злодіяння були влаштовані для німецьких поселень Поволжя. Для казахів влаштували не менш жахливе околгоспнення, через що майже 2 мільйона біженців перекочували за межі Казахстану в Монгольські степи. Схожа доля спіткала на той час туркменів і таджиків.

Відомості про це було державною таємницею. Лише за два роки перед розвалом СРСР було опубліковано моторошну наукову доповідь про жертви сталінізму. В.В. Цаплін довів, що «в 1927-1938 годы умерло от голода и погибло в местах заключения около 7,9 миллиона человек. Кроме того, 2 миллиона человек покинули пределы Советского Союза. Таков общий, но не полный итог преступлений сталинского режима за 1927- 1938 годы. Вряд ли можно эти данные считать окончательными.»

Вважаю доречним навести контекстом відповідну наукову публікацію і закликаю набратися терпіння і прочитати те, що має бути свідченням на Страшному Суді.

«В. В. Цаплін!

Статистика жертв сталинізма в 30-е годы

Письмо в редакцію

Полностю опубліковано в журналі «Вопросы истории» №4, 1989 год, с. 175-181

«...> Как известно, в начале января 1937 года в СССР проводилась всеобщая перепись населения. Ее показатели были объявлены недействительными; вскоре о них постарались забыть. В январе 1939 года перепись повторили. Ее результаты были признаны каноническими. Но вернемся к переписи 1937 года. Ее основные по-

казатели сохранились и заслуживают пристального внимания.

В середине марта 1937 года в ЦК ВКП(б) И.В. Стalinу и в СНК СССР В.М. Молотову было подготовлено письмо ЦУНХУ СССР «О предварительных итогах Всесоюзной переписи населения»². Начальник ЦУНХУ СССР И.А. Краваль сообщал, что «перепись проведена в точном соответствии с указаниями ЦК ВКП(б) и СНК СССР», что она охватила все население, части и учреждения Красной Армии, НКВД СССР, команды и пассажирое пароходов, находившихся в плавании, что численность некоторых ведомств установлена в особом порядке. По мнению ЦУНХУ СССР, «возможный недоучет населения переписью составляет доли процента».

Руководству страны сообщалось, что «общая численность населения по переписи 6 января 1937 года составила 162003225 человек, включая контингенты РККА и НКВД. По сравнению с 1926 годом (перепись 17.XII) численность населения увеличилась т.о. на 15 миллионов человек, или на 10,2%, или в среднем на 1% в год».

При этом отмечалось, что в 1935 и 1936 годах прирост населения по сравнению со средним показателем за 10 лет составил 1,4-1,5%.

Письмо в ЦК ВКП(б) и СНК СССР было напечатано в четырех экземплярах 14 марта 1937 года. Направлялось ли оно по назначению, сказать трудно, так как его первый экземпляр без подписи и незаверенный остался в ЦУНХУ СССР.

В тот же день, когда было подготовлено письмо об итогах переписи (14 марта 1937 года), заместитель начальника отдела населения и здравоохранения Курман направил на имя Краваля «Докладную записку о естественном движении населения в период между двумя переписями - 17/XII 1926 года и 6/1 1937 года».

<...> По сравнению с показателями переписи 1926 года население СССР к 1937 году увеличилось с 147 миллионов до 162 миллионов человек, т.е. возросло на 15 миллионов. В то же время по данным регистрации рождений и смертей в загсах, естественный прирост населения ожидался в 21,3 миллиона человека, то есть на 6,3 миллиона больше.

<...> Автор записи останавливается на следующих его причинах. На первое место им поставлен уход в 1930-1933 годах части населения Казахстана и соседних республик за пределы СССР. «Так по сообщениям Каз.УНХУ... число ушедших за пределы СССР (с вычетом возвращавшихся) составляет за 1930-1932 годы 1,3 миллиона человек. Процессы ухода из Казахстана за пределы СССР имели место и в 1933 году, и так как подобные явления были и на других территориях (Туркменская ССР, Таджикская ССР), то безусловно число ушедших за пределы СССР должно быть увели-

чено.

<...>Итак, мы имеем переучет населения в 1926 году в 1,5 миллиона человек и его недоучет в 1937 году в 1 миллион человек. Как это повлияло на общий показатель разрыва между ожидаемым (по естественному приросту) и полученным по переписи количеством населения, сказать трудно. Что касается Курмана, то после размышлений о переучете и недоучете населения, после сообщения об уходе за пределы СССР 2 миллионов жителей Казахстана и Средней Азии он приходит к выводу, что «остальные 3,5 миллиона человек, по-видимому, приходятся за счет недоучета смертей за истекшее десятилетие». Далее Курман пишет: «Ряд специальных обследований с выездом на места показали, что на Украине, Азово-Черноморском крае, Саратовском и Сталинградском крае, Курской и Воронежской областях имело место значительное количество смертей, не записанных в книгах загс. На основе имеющихся материалов можно считать, что в 1933 году недоучтено около 1 миллиона случаев смерти. По данным отдела населения, число смертей в 1933 году составило 5,7 миллиона человек, а с прибавлением недоучета около 6,7 миллиона человек (15%). Такой процент недоучета для 1933 года возможен.

Курман не объясняет причины этой возможности. А она очень проста: обширные районы страны охватил страшный голод. Многие загсы оказались не в состоянии выполнять функцию регистрации смертей, ибо смертность носила массовый характер. «Далее, - отмечает Курман, - можно думать, из недоучтенного количества смертей не менее 1-1,5 миллиона приходится за счет смертей, регистрация которых не попадала в общегражданскую (спецпереселенцы, заключенные концлагерей и прочее). Эти данные должны быть, очевидно, в ГУЛАГе НКВД».

Попробуем ориентировочно определить общую смертность от голода.

Примерный расчет зарегистрированной смертности может опираться на ее статистику по данным загсов. В 1927-1931 годах в среднем ежегодно умирало 2,6 миллиона человек. Если бы не было голода и его последствий, то смертность в 1932-1933 годах оставалась, возможно, на том же уровне. Но в 1932-1933 годах ежегодно в среднем умирало 4 миллиона человек. Это позволяет говорить, что в 1932-1933 годах умерло от голода и его последствий с регистрацией в загсах не менее 2,8 миллиона человек (по 1,4 миллиона ежегодно).

Масштабы голода, вызванного нестихиейными и природными бедствиями, а форсированием колLECTIVизации и чрезвычайными мерами, не укладываются в сознании. Его размеры, отраженные

в официальных источниках, поражают. Но в источниках нет такого слова «голод». Нет его и в докладной записке Курмана, нет его в «Конъюнктурном обзоре движения населения СССР за 1930-1934 годы». В обзоре отмечается: «Исключительно высокая смертность в 1933 году неравномерно распределяется по СССР и была локализована преимущественно на Украине, Северном Кавказе, Нижней Волге, ЦЧО (по данным лишь УССР число умерших составило 2,9 миллиона человек, т.е. больше половины всех умирающих по СССР, между тем как численность населения Украины составляет лишь пятую часть населения СССР)»¹⁵.

Итак, опираясь на итоги переписи 1937 года, мы получаем возможность установить примерные потери, понесенные советским народом за 1927- 1936 годы: 2 миллиона человек покинули пределы СССР, 3,6 миллиона человек умерло от голода, 1,5 миллиона человек погибло в местах заключения. Кроме того, 1,3 миллиона человек также могут считаться погибшими от голода и в местах заключения. Общий итог - 8,6 миллиона человек. В лагерях и тюрьмах погибали и уголовники. Но не они в те годы составляли основной контингент заключенных, для которых создавались невыносимые условия, специально предназначенные для физического уничтожения людей.

<...> Перепись 1937 года была объявлена недействительной. Надо было или опровергнуть массовую гибель людей, или скрыть ее. Началась подготовка новой всеобщей переписи. Еще раз были изучены архивные материалы, составлены соответствующие таблицы, оформление которых закончилось в феврале 1939 года¹⁶. За несколько дней до переписи, а именно 15 января 1939 года, П. Попов (до 1926 года возглавлял Центральное статистическое управление СССР, а в 1939 году работал в Госплане РСФСР) направил письмо на имя Сталина, а копию - Молотову, в котором предупреждал, что публиковавшиеся Госпланом и ЦУНХУ данные о численности населения СССР после 1926 года не соответствуют действительности (заныщены) и что, опираясь на эти опубликованные расчеты, предполагаемая численность населения должна к началу 1939 года составить 183,7 миллиона человек. В действительности же, по мнению Попова, перепись 1939 года «определит численность населения в пределах 170-175 миллионов человек». Попов просил тщательно проверить все публикации Госплана и ЦУНХУ, так как они широко известны за границей¹⁷.

Но вернемся к переписи 1939 года. Ее итоги в марте 1939 года Госпланом СССР и ЦУНХУ СССР были направлены Сталину и Молотову. Н.А. Вознесенский (Госплан) и Саутин (ЦУНХУ) сообщали:

«Общая численность населения Советского Союза определяется нами в количестве 170126 тысяч человек». Общий итог переписи 1937 года сомнений не вызывает. Но если естественный прирост в 1937 и 1938 годах был примерно на одном и том же уровне (3,4 миллиона человек), то ожидаемое на 1 января 1939 года население СССР должно было бы составить 168,8 миллиона человек. Перепись же показала 170 миллионов человек. Переучет в 1-2 миллионах человек, по-видимому, возможен. Но, по всей вероятности, этот переучет сделан был преднамеренно.

Имеется документ, анализ которого подкрепляет мнение о недостаточной объективности показателя в 170 миллионов человек. В таблице «Сравнение предварительных неточных итогов переписи населения 1939 года с итогами переписи 1926 и переписи 1937 года», составленной в феврале 1939 года, данные за 1926 и 1937 годов даются без военнослужащих и заключенных. Так же, очевидно, рассчитаны и показатели 1939 года. Население СССР по этой таблице в январе 1939 года определяется в 161,5 миллиона человека (в январе 1937 года - 157 миллионов, в декабре 1920 года - 140 миллионов человек). Количество заключенных в 1939 году по сравнению с 1937 годом наверняка не уменьшилось (не менее 3 миллионов), а численность вооруженных сил возросла, возможно, до 3 миллионов человек. С учетом этих категорий населения его численность устанавливается в 167,5 миллиона человек²⁵. А ожидаемая отметка, если отсчет вести от итогов переписи 1937 года (162 миллиона), должна бы составить 168,8 миллиона человек. Разницу в счете (168,8 миллиона - 167,5 миллиона) в 1,3 миллиона человек можно объяснить незарегистрированной гильдемью людей в местах заключения в 1937-1938 годах.

Таким образом, есть основания говорить, что в 1927-1938 годы умерло от голода и погибло в местах заключения около 7,9 миллиона человек. Кроме того, 2 миллиона человек покинули пределы Советского Союза. Таков общий, но не полный итог преступлений сталинского режима за 1927-1938 годы. Вряд ли можно эти данные считать окончательными.»

Нові наукові дослідження перевершують ці моторошні цифри лише жертвами голодомору в Україні.

Чортівська влада на клітинному рівні посіяла в людей небачений в історії людства колективний страх, знищила бажання спротиву чи найменшої непокори. Влади боялися всі, владі корилися без роздумів і вагань.

В таких умовах існування виконували мої батьки волю чортів. Невдовзі з'ясувалося, що все було набагато гірше, як вони собі

уявляли. Їх позбавили не тільки права жити на Батьківщині. Їх позбавили права вільного пересування за межами Ясної Поляни, їх зобов'язали щотижня з'являтися старшому сім'ї в сільську комендатуру для відмітки, їх зобов'язали безоплатно працювати, викуплюти державні облігації, платити за навчання в школі, здавати шкіру забитих домашніх тварин, чергувати вночі в комендатурі посильним при комендантової, повідомляти односельців про виклик в комендатуру і самому з'являтися вночі на допити про видумані злочини.

А перед ними такої участі вже зазнали травнева хвиля вигнаних з України поляків, потім червнева - поляків і німців, потім осіння, зимня, весняна 1937. А потім - в 1941 знову десятками ешелонів гнали вже чеченців, інгушів, татар і багато інших людей нерусів.

Мої дорогі татко, мама і Грацік орієнтовно 1939 рік.

Везли також представників всіх етносів з великих міст більшовицької імперії, проте не за їх національну приналежність, а за інтелект, за погляди. Їх таврували як зрадників, шкідників, шпигунів, диверсантів.

Проте серед депортованих народів ці люди мали авторитет культурних, освічених та іменувалися репресованими або політическими. Цей контингент ставав місцевою інтелігенцією в якості вчителів, лікарів, майстрів, обліковців.

Як я вже зазначав, мої батьків приїздили протягом жовтня 1936 року. Розвантаження відбулося на станції Таїнча (тепер Таїнша) Северо-Казахстанської області (потім Кокчетавської області). До точки №5 рухалися гринджолами на причепі в трактора. Гринджоли, це великі вантажні сани. Іхали близько 40 кілометрів півдні по заметній сніговій пустелі. На той час доріг не було, а рівнинний степ їх заміняв успішно. Напрямом руху слугували мабуть якісь прикметні для тракториста місця, бо найближчі поселення зустрічалися десь збоків ледь за двадцять і більше кілометрів.

Як тепер вже відомо, точку №5 в посьолок Ясна Поляна перетворили перші, травневі жертви депортаций з Житомирщини. Саме завдяки їм, в точці №5 на переселенців чергової хвилі в жовтні вже чекало житло у вигляді землянок з товстими земляними стінами і земляної покрівлею. Вхідні двері і 1-2 вікна видавала місцева адміністрація вже наступного дня.

Такі землянки мали слугувати оселею для двох-трьох сімей, але на справді, на перших порах, їх було на багато більше.

В такій землянці поселилися і мої батьки з шестимісячним Граціком, там же 20 лютого 1940 родився брат Юлік, 21 серпня 1945 року світ побачив брат Фелік, а ще через 5 років також і я. З нами ще була як член родини тоді малолітня мамина рідна сестра Бернадка 1928 року. Крім нашої сім'ї деякий час там проживали ще щонайменше дві сім'ї інших переселенців з Бастови Рудні. Хто саме, нажаль, цього в пам'яті не збереглося.

Дорослих переселенців записали в новостворений з них же колгосп, де вони залишились виживати першу казахстанську зиму.

Життя в Ясній Поляні для моїх батьків розтягнулося на двадцять років – з жовтня-листопада 1936 року до листопада 1956. За цей час, 16 березня 1944 року на територіях Североказахстанської і Акмолінської областей утворено нову область – Кокчетавську. Перед тим, 16 жовтня 1939 року був утворений Чкаловський район з райцентром Чкалово (замість до того Блюхер).

У брата Юльяна в посвідченні місце народження зазначено Ясна Поляна Чкаловського району, але ще Североказахстанської

області, у брата Фелікса – с. Ясна Поляна теж Чкаловського району але вже Кокчетавської області, так як і в мене.

Протягом 1937 року наша сім'я отримала можливість оселитися на другій вулиці в окремій половині землянки. Татко отримав постійну роботу в машино-тракторній станції, де працював спочатку різнеробочим, а потім йому доручили видавати керосин, лігроїн, мазут та масла для тракторів та вести облік і звітність руху цих матеріалів.

Ця обставина дуже добре позначилася на молодій сім'ї. По-перше, це був певний репутаційний статус, а по-друге, гарантована щомісячна зарплата. Хай маленька, проте стабільна. Основна маса поселенців була колгоспниками і оплату за свою працю отримували два-три рази на рік, і не всі, і рідко грошима. А тут **за рплату як у директора!**

Мама працювала в колгоспі куди пошлють та вела домашнє господарство. Потрохи обживалися та призначаювалися до казахстанських морозів, комендантської години, опалення соломою... Народився Юлій, друга дитина в сім'ї та перша на висланні.

Згодом розпочалася десь дуже далеко війна з гітлерівцями, страшний подих якої дуже швидко долетів до нашого степу. Знову в Казахстан потягнулися ешелони товарняків напханого люду з Кавказу і Криму.

В 1942 році через комендатуру прийшло розпорядження таткові направлятися в трудармію. Незабаром мама дізналася, що його відправили в місто Нижній Тагіл для роботи в металургійному підприємстві.

Трудова армія, це мобілізовані під час війни чоловіки, яких відправляли не на фронт, а працювати в тилу на потреби воюючої армії. Там, на сталінському верху, визначали кого куди з мобілізованих відправляти. Не дивно, що депортованих поляків, німців і прочих неруських залишили в глибокому тилу, як неблагонадійних.

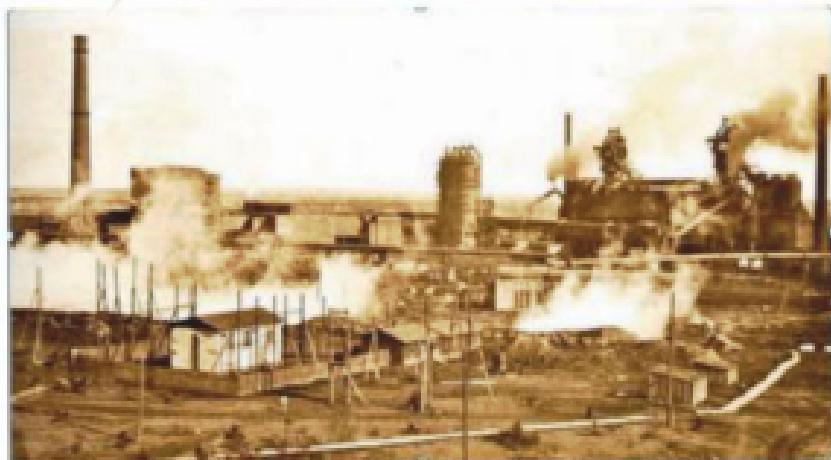
Якщо неруські трудармійці вільно пересувалися від робочого місця до нічлігу, то німці весь час перебували під супроводженням озброєного конвою НКВД. А от суворий розпорядок денний в трудармійців був однаковий: робота, що полягала у виконанні або перевиконанні виснажливої норми, коротка перерва на харчування, сон і так по колу щодня.

Таткові дісталось робоче місце біля транспортерного паса, який переміщував руду. По технології робіт він був зобов'язаний слідкувати за тим рухом та, при потребі, поправляти того паса в потрібне місце.

Сталася біда. Стрічка захопила його за одяг, і на його щастя, лише поламала руку. Хтось з робітників вчасно зреагував і ви-

мкнув рубильник. Так доля залишила його живим.

Проте, це опис тільки скрупних спогадів про трудармію, почутих в дитинстві. Численні наукові публікації змальовують далеко детальніше немислиму жорстоку дійсність пережитого бранцями тaborів смерті. Де було жахливіше - в фашистсько-німецьких тaborах чи в більшовицьких, не беруся судити бо вершини злочинності однакові.

Так виглядає місце служби колишніх трударів ізраїльської районі середнього Уралу. Нижній Тагіл зараз і колись.

Для нашої сім'ї несподівано наступила велика радість. З поні-

веченю рукою, але живий татко повернувся до дому. Якщо для мами і Граціка це стало святом, то Юлік, який вже трохи встиг підрости, зустрів татка з пересторогою і недовірою. Він вже встиг його трохи забути. Проте мама розказувала, що в сім'ї за участю Юліка відбулася надзвичайна подія, яку потім згадували, як знак з неба.

Це було так.

Наш татко відзначався серед багатьох позитивних рис, ще і тим, що у всьому надзвичайно цінував чистоту і порядок свого місцеперебування. Якщо він робив з дерева якусь річ, то з його рук вона виходила бездоганно виконаною для наявного в нього на той час інструменту. Якщо він розчесував волосся на голові, чи голився, то результат мав бути бездоганним, як завжди.

При цьому, по моїм спогадам, не допускався якийсь поспіх або недбальство.

Голінню обличчя, наприклад, передували такі підготовчі дії, як ретельне наснення леза бритви шкіряним ременем, замішування мильної пінки. Потім було розміщення на певному місці і в певному порядку дзеркала, помазка, бритви, матеріали для витирання леза і обличчя. І кожен раз все відбувалося так, як по-переднього разу.

Мав татко свій ритуал і в курінні тютюну. Готовий до паління тютюн він заготовляв завчасно, власноручно подрібнюючи ножем листя, довго перед цим його переминаючи та укладаючи перед розрізанням. Потім це добро пакувалося в підходящі ємності для тривалого зберігання.

Так само готувалася ретельно і складка паперу. Чистий лист половинки газети в його руках некваліво вирівнювався і послідовно заминаючи полосу за полосою перетворювався в складник-гармошку. Цей складник мав гарний акуратний вигляд та легко розміщувався в кишені. При потребі треба було лише відірвати дві заздалегідь підготовлені сторони, насипати тютюн у прямокутник рівних країв і, в особливий ритуальний спосіб за допомогою рук і спини з губ, скрутити бездоганно акуратну цигарку. При цьому, треба було під страхом трибуналу, не дай боже, не допустити наявності в згортці надрукованих зображень більшовицьких вождів, чи іх ухвал.

Так от, незадовго до повернення татка з трудармії, чотирирічний Юлік заходився готувати тютюн і складник. Він робив це настільки вміло і по дорослому копіюючи татка, що мама не на жарт переполошилася, що б то могло значити. Єдиною вітхою і якимсь заспокоєнням для неї було те, що Юлік впевнено переконував її в тому, що скоро татко повернеться і треба підготувати для нього